

Marknadsöversikt

– vegetabilier

Marknadsöversikt

– vegetabilier

Marknadsenheten
2005-02-22

Referens	
Börje Karlsson	036-15 51 27
Bengt Johnsson	036-15 51 38
Patrik Eklöf	036-15 51 50
Linda Persson	036-15 51 04
Carina Lindberg	036-15 59 12

Innehåll

1	INLEDNING	5
1.1	Politiska beslut	5
1.2	Den jordbrukspolitiska budgeten	11
1.2.1	Finansieringen	11
1.2.2	Utgifterna	12
1.3	EU:s marknadsregleringar	16
1.4	Det agromonetära systemet	18
1.4.1	Historik.....	18
1.4.2	Nuläget	19
1.4.3	Utveckling av eurokursen.....	20
2	ÅKERAREALENS ANVÄNDNING	23
2.1	Faktorer som påverkat åkerarealens storlek och struktur.....	24
3	SPANNMÅL	27
3.1	Areal	27
3.2	Hektarskörd	29
3.3	Totalskörd.....	30
3.4	Svenska odlarpriser på spannmål	31
3.5	Spannmålsskördens användning	32
3.6	Konsumtion av spannmål och spannmålsprodukter.....	34
3.7	Överskott.....	35
3.8	Regleringen	36
3.8.1	Importskydd	37
3.8.2	Förmånkvoter vid import.....	39
3.8.3	Intervention	40
3.8.4	Export	42
3.8.5	Direktstöd	45
3.8.6	Budgetkostnader för spannmålsregleringen	49
3.9	EU:s produktion av spannmål	50
3.9.1	EU:s internhandel.....	52
3.9.2	EU:s handel med tredje land	53
3.10	Marknadspriser för spannmål.....	54
3.11	Östeuropas spannmålsmarknad	55
3.12	Situationen på världsmarknaden	57

3.12.1	Den internationella handeln med spannmål	58
3.12.2	Övergångslager.....	58
3.12.3	Världsmarknadspriser för spannmål.....	59
4	OLJEVÄXTER.....	61
4.1	Areal.....	61
4.2	Hektarskörd.....	62
4.3	Totalskörd.....	63
4.4	Skördens användning och utrikeshandel med oljeväxtfrö.....	64
4.5	Konsumtion av olja och margarin	65
4.6	Regleringen	65
4.6.1	EU:s totala utgifter för oljeväxtregleringen	71
4.7	Östeuropa	71
4.8	Situationen på världsmarknaden	72
4.8.1	Internationell handel.....	73
4.8.2	Världsmarknadspriser på oljor	74
5	PROTEINFODER.....	75
5.1	Produktion av inhemskt foder	75
5.1.1	Foderbaljväxter.....	75
5.1.2	Rapsmjöl.....	76
5.2	Förbrukning av proteinfodermedel.....	76
5.3	Regleringen	77
5.3.1	EU:s utgifter för proteingrödor	78
5.4	Världsproduktion av proteinfoder	78
5.5	Världsmarknadspriser på proteinfoder	79
6	MATPOTATIS	81
6.1	Areal.....	81
6.2	Hektarskörd.....	82
6.3	Totalskörd.....	82
6.3.1	Ekologisk produktion	84
6.4	Konsumtion och utrikeshandel.....	85
6.5	Matpotatispriset.....	87
6.6	Regleringen i EU.....	87
6.6.1	Gränsskydd.....	88
6.6.2	Växtskydd.....	88
6.7	Potatismarknaden i EU.....	88

6.7.1	Den europeiska potatismarknaden efter den senaste utvidgningen.....	95
7	POTATIS FÖR STÄRKELSEFRAMSTÄLLNING	97
7.1	Areal.....	97
7.2	Hektarskörd och totalskörd	97
7.3	Skördens användning	98
7.3.1	Stärkelse	98
7.3.2	Stärkelse och stärkelsederivat	98
7.3.3	Sprit.....	100
7.4	Regleringen i EU.....	100
7.4.1	Kvotssystem för potatisstärkelsestillverkning.....	101
7.4.2	Gränsskydd.....	102
7.4.3	Exportbidrag.....	102
7.4.4	Kompensationsbetalning för potatisodlare.....	104
7.4.5	Premie till potatisstärkelsestillverkare	105
7.4.6	Produktionsbidrag för teknisk industri.....	105
7.4.7	EU:s totala utgifter för stärkelseregleringen	107
7.5	Prisutveckling för stärkelse	108
7.6	Vetestärkelse	108
7.7	EU:s fabrikspotatisodling och stärkelseproduktion.....	109
7.8	Östeuropa	110
8	SOCKERBETOR - SOCKER.....	113
8.1	Areal.....	113
8.2	Hektarskörd.....	114
8.3	Totalskörd.....	115
8.3.1	Ekologisk odling	117
8.4	Förädling	117
8.5	Konsumtion	118
8.6	Prissättning av betor och socker i Sverige	119
8.7	Reglering i EU.....	121
8.7.1	Produktionskvoter och produktionsavgifter	122
8.7.2	Administrativt fastställda priser	124
8.7.3	Produktionsbidrag för kemisk industri.....	125
8.7.4	Importtullar och förmånsimport	127
8.7.5	Exportbidrag.....	127
8.7.6	Intervention	129

8.7.7	EU-15 regleringsekonomi på sockerområdet.....	129
8.8	Areal och sockerproduktion i EU.....	130
8.8.1	Den europeiska sockermarknaden efter den senaste utvidgningen.....	134
8.8.2	Socketsektorn i kandidatländer.....	135
8.9	Världsproduktionen av socker.....	136
9	ÖVRIGA GRÖDOR	139
9.1	Bruna bönor.....	139
9.1.1	Regleringen i EU.....	139
9.2	Utsäde, vallväxtfrö.....	140
9.2.1	Regleringen i EU.....	140
9.3	Konservärter.....	143
9.3.1	Regleringen i EU.....	143
9.4	Fiberväxter.....	143
9.4.1	Regleringen i EU.....	144
9.4.2	Areal och produktion i EU.....	145
9.5	Torkat foder.....	147
9.5.1	Regleringen i EU.....	147

1 INLEDNING

1.1 Politiska beslut

I början av mars 1994 avslutades förhandlingarna om svenskt medlemskap i EU med resultatet att Sverige deltar fullt ut i EU:s jordbrukspolitik från och med 1 januari 1995. Grunden för EU:s gemensamma jordbrukspolitik lades 1957 i Romfördraget. Detta ingår i svensk lagstiftning som SFS 1994:1501. Enligt punkt 1 i artikel 33 i Romfördraget (tidigare artikel 39, vilken dock ändrades genom Amsterdamfördraget) ska den gemensamma jordbrukspolitiken ha som mål att:

- höja produktiviteten inom jordbruket genom att främja tekniska framsteg och genom att trygga en rationell utveckling av jordbruksproduktionen och ett optimalt utnyttjande av produktionsfaktorerna, särskilt arbetskraften
- på så sätt tillförsäkra jordbruksbefolkningen en skälig levnadsstandard, särskilt genom en höjning av den individuella inkomsten för dem som arbetar inom jordbruket
- stabilisera marknaderna
- trygga försörjningen
- tillförsäkra konsumenterna tillgång till varor till skäliga priser

1992 beslutade EU:s jordbruksministrar om den första mer genomgripande reformen av den gemensamma jordbrukspolitik. Huvudinriktningen för den reformerade politiken är minskat prisstöd och ökade direktstöd. Genom reformen avses att minska problemen med:

- låga inkomster
- överproduktion
- stigande kostnader för jordbrukspolitik
- jordbrukets negativa inverkan på miljön

Reformen genomfördes under tre år, 1993/94-1995/96, och innebar att vissa priser sänktes, möjlighet att minska produktionskvoter och införandet av nya produktionsbegränsningar. Jordbrukarna kompenseras genom direkta inkomststöd i form av arealbidrag och djurbidrag.

Från och med 1 juli 1995 tillämpar EU det senaste WTO-avtalet på flertalet varuområden. WTO-avtalet innehåller åtaganden om att under perioden 1995/96-2000/01 reducera vissa internstöd, exportstöd och gränsskydd. För gränsskyddsdelen gäller omvandling av rörliga avgifter till tullar (tariffiering) och neddragning av dessa tullar fram till år 2000 med i genomsnitt 36 procent, dock minst 15 procent för enskilda varor och för export med bidrag, neddragning av kvantiteterna med 21 procent och utgifterna med 36 procent. I väntan på att ett nytt handelsavtal ska förhandlas fram gäller motsvarande villkor som gällde under 2000/2001.

Under perioden 1995-1999 var marknadsregleringarna mer eller mindre oförändrade för de viktigaste produkterna. Det genomfördes under denna period reformer för sådana produkter som inte omfattades av den stora reformen 1992. Exempel på sådana produkter är frukt och grönt samt ris. Kommissionen lämnade under denna period en del förslag till ytterligare stödminskningar, bland annat sänkt arealstöd, men fick inte acceptans för detta i rådet.

I Agenda 2000, som lades fram i juli 1997, föreslog kommissionen en ny omfattande reform av den gemensamma jordbrukspolitiken. Kommissionen föreslog sänkningar av stödpriserna för att minska gapet mellan EU:s pris och världsmarknadspriset för spannmål, nötkött och mjölk. Producenterna föreslogs bli kompenserade genom direktbidrag kopplade till arealer och djur. Syftet med reformförslaget var att bland annat minska risken för nya obalanser på marknaden, få jordbruket mer miljövänligt och kvalitetsinriktat samt underlätta för östutvidgningen. Reformförslaget behandlades under 1998 och i februari 1999 fattades beslut av jordbruksministrarna. Detta beslut kom delvis att ändras genom att frågan kom att lyftas upp till stats- och regeringschefsnivån. Det slutliga beslutet fattades därefter på stats- och regeringschefernas möte i Berlin mars 1999.

Jämfört med kommissionens ursprungliga förslag innebar reformbeslutet att prissänkningarna blev mindre och övergångstiderna längre. Renationaliseringen av marknadsregleringarna (nationellt kuvert) samt kopplingen mellan miljö- och regionalpolitik och marknadsregleringarna gavs minskat utrymme. EU behöll olika typer av kvoteringar för att styra utbudet. Den obligatoriska trädan blev i normalfallet tio procent, och mjölkkvoterna tilläts att öka med 1,5 procent från 2005. För spannmål och mjölk blev stödprissänkningen 15 procent och för nötkött blev den 20 procent. Stödprissänkningen för mjölk träder dock inte i kraft förrän 2005. För spannmål gavs compensation i form av arealstöd för ca hälften av stödprissänkningen och på animalieområdet gavs compensation för ca 70-80 procent av prissänkningen. På vegetabilieområdet gavs samma arealstöd till alla reformgrödor med undantag för proteingrödor och durumvete. Denna åtgärd kan ses som ett första steg mot mera frikopplade stöd. På animalieområdet gavs den extensiva nötköttsproduktionen förstärkt stöd och tidigare utslaktning premierades genom att ett helt nytt slaktbidrag infördes. Vall som utnyttjas för ensilage blev stödberättigad enligt samma regler som för spannmål och övriga reformgrödor. De länder som valde att utnyttja detta stöd fick dock inte öka ut basarealen. En speciell torkningsersättning på 19 euro/ton gavs som ett extra arealstöd till Finland och till regionalstödszon 1-3 i Sverige.

Sverige fattade nationellt vissa beslut under hösten 1999 om införande av besluten på råds- och kommissionsnivå. Det gällde bland annat fördelningen av det så kallade nationella kuvertet, tillämpningen av extensifieringsbidraget på nötköttsområdet och zonindelningen för arealstöd.

Under 2000 fattades beslut om reformering av marknadsordningen för lin och hampa. Reformen innebär att dessa grödor också omfattas av det generella arealstödet som bland annat ges till spannmål och oljeväxter. Utöver arealstödet ges även ett speciellt beredningsstöd.

Under den svenska ordförandeskapsperioden, våren 2001, kunde reformer beslutas på ytterligare några produktområden. För bomull beslutades att bibehålla regleringen, dock med kraftigare stödreducering vid överproduktion. På sockerområdet beslutades om vissa ändringar av regelverket men i stort sett gäller en förlängning av den nuvarande regleringen till 2006. För olivolja beslutades den 1 april 2004 att den nuvarande marknadsordningen ska gälla fram till den 1 januari 2006. Beslutet den 1 april 2004 reformerade marknadsordningen i linje med övriga arealgrödor. Minst 60 procent av stödet ska frikopplas och resterande del kan kopplas till olika typer av krav. Medlemsstaterna gavs möjlighet att välja graden av frikoppling, dock med ett minimum på 60 procent.

Under hösten 2001 diskuterades reformförslag för utsäde (däribland vallfrö) samt för får- och getkött. För båda dessa produktområden kunde beslut om reform fattas vid årsskiftet 2001/2002. På nötköttsområdet ledde förnyade problem med BSE till behov av att åter vidta åtgärder på marknaden. Beslut fattades om bland annat att under åren 2002 och 2003 skulle bidragsrätter för am- och dikor som förts till den nationella reserven inte återutdelas. År 2002 och 2003 sänktes de regionala taken för handjursbidrag.

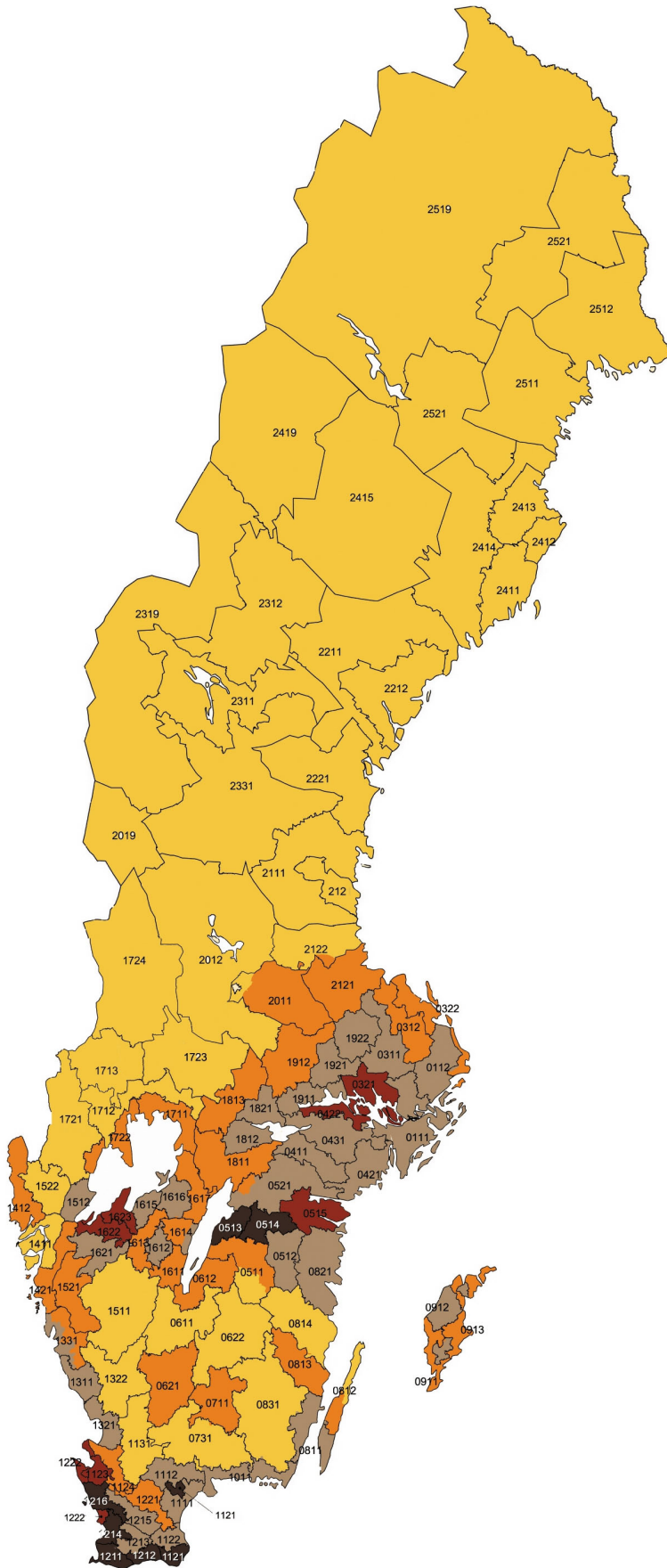
I reformbeslutet från 1999, Agenda 2000, ingår att det ska göras en utvärdering i mitten av reformperioden, det vill säga under 2002. Under juni 2002 redovisade kommissionen en marknadsanalys för de viktigaste jordbruksprodukterna som grund för "halvtidsöversynen". Av marknadsanalysen framgick att utfallet av Agenda 2000 varit gott för de flesta produkter, dock med vissa undantag. Bland de produkter där det fortfarande rådde obalanser på marknaden var problemen svårast för ris och råg.

I juli 2002 lämnade kommissionen ett ramförslag till fortsatt reform av CAP och i januari 2003 publicerade kommissionen sitt slutliga förslag. Beslut om reform fattades i juni 2003. Den bärande idén i reformen är att ett hållbart jordbruk ska styras mot ökad marknadsanpassning. Kommissionens reform består dels av en lång rad justeringar i respektive marknadsordningar, dels av horisontella förslag som omfattar i synnerhet systemen för direktstöd.

Bland de enskilda förändringarna i marknadsordningarna kan nämnas att nivån på det månatliga tillägget på stödpriset för spannmål halveras, ett proteingrödöstöd på 55,57 euro/hektar införs samt att intervention av råg upphör. För mjölk innebär reformen att sänkningarna av interventionspriset i Agenda 2000 utökas så att smörpriset sänks med totalt 25 procent medan skummjölkspriset sänks med 15 procent. Möjligheten till stödköp av smör begränsas då kvantiteten sänks successivt från 70 000 ton 2004/05 till 30 000 ton 2008/09. Kompensation för prissänkningarna kommer delvis att ges.

Den horisontella reformen innebär att alla direktstöd (arealstöd och djurbidrag) omvandlas till ett frikopplat stöd som baseras på djur- och arealbidrag 2000-2002 och fördelas i förhållande till arealen, via så kallade betalningsrätter. De enskilda medlemsstaterna kan välja mellan två alternativ. Det första är att införa det frikopplade stödet enligt gårdsmodellen, det vill säga den enskilda gården får stöd baserat på stödberättigad areal och mängd stöd under referensperioden. Det andra alternativet är den så kallade regionmodellen där utbetalade stöd inom en region slås ihop till en gemensam pott och sedan delas ut med lika stort belopp till varje stödberättigat hektar oavsett vad den enskilda jordbrukaren fått i stöd under referensperioden. Ett land kan delas upp i ett obegränsat antal regioner, däremot finns en övre gräns för hur stor en region får vara. Det går även att besluta om en blandning av de båda alternativen.

Sverige beslöt 2004 att införa en hybridmodell som bygger på de sex arealstödsregionerna. Arealstödet och en stor del av djurbidragen delas ut regionvis. Resterande djurbidrag fördelas enligt gårdsmodellen. 75 procent av handjursbidragen kopplas och ambitionen är att kopplingen ska tas bort 2009. Mjölkestödet frikopplas 2007. Det nationella kuvertet kommer att utnyttjas begränsat från och med 2005 för marknadsstödjande insatser. Vid behov av ytterligare åtgärder för att hävda betesmarken från 2007 då nästa miljö- och landsbygdsprogram träder ikraft, kan ett ytterligare nyttjande övervägas. Kartan nedan visar regionindelningen för det nya stödet samt preliminärt grundbelopp i euro per hektar jordbruksmark i respektive region.

Preliminärt grundbelopp i euro per hektar jordbruksmark		
Region	Vanlig stödrätt med värde för åkermark Stödrätt för uttagen areal	Vanlig stödrätt med värde för betesmark
1	255 ¹⁾	125
2	240 ¹⁾	125
3	200 ¹⁾	125
4	155 ¹⁾	125
5	125 ¹⁾	125

(1 euro är ca 9 kr)

¹⁾ Preliminär beräkning av värdet. Det verkliga värdet kan fastställas först efter att alla stödriktningar har delats ut.

Nedan redovisas vilken typ av modell EU-länderna valt för gårdsstödet, samt datum för införande. De länder som inför en dynamisk hybridmodell har som avsikt att över tiden ändra stödet till att bli regionalstöd. De som inför en statisk hybridmodell kan ha olika grad av regionalisering i sitt val av modell

Tabell 1.1 EU-15-ländernas val av modell för gårdsstödet samt införandedatum

EU-15 countries choice of type of single farm payment and date of introduction

Land	Typ av modell	Införandedatum	Land	Typ av modell	Införandedatum
Belgien	Gårdsmodell	2005	Luxemburg	Statisk hybridmodell	2005
Danmark	Statisk hybridmodell	2005	Nederländerna	Gårdsmodell	2006
Tyskland	Dynamisk hybridmodell	2005	Österrike	Gårdsmodell	2005
Grekland	Gårdsmodell	2006	Portugal	Gårdsmodell	2005
Spanien	Gårdsmodell	2006	Finland	Hybridmodell	2006
Frankrike	Gårdsmodell	2006	Sverige	Statisk hybridmodell	2005
Irland	Gårdsmodell	2005	Storbritannien (Skottland Wales)	Gårdsmodell	2005
Italien	Gårdsmodell	2005	Storbritannien (England)	Dynamisk hybridmodell	2005
			Storbritannien (Nordirland)	Statisk hybridmodell	2005

För att få stödet måste producenten hålla marken i gott jordbruksskick. Jordbrukaren måste dessutom följa EU:s regler för miljö, folkhälsa, djurhälsa, djurskydd och växtskydd. Om reglerna inte följs kommer stöden att reduceras. Direktstöden ska skäras ned stegvis 2005-2012. 2005 ska tre procent av de medel som frigörs föras över till miljö- och landsbygdsstöd, 2006 fyra procent och därefter fem procent årligen. För att underlätta för producenten att uppfylla de villkor som ställs och för att stärka förtroendet för jordbrukssektorn ska det införas ett system med frivillig jordbruksrådgivning.

Under hösten 2002 lämnade kommissionen förslag om villkor till de tio nya medlemsländerna. Kommissionens förslag till kvoter, underlag för direktstöd etc. baseras på den faktiska perioden under de senaste åren. Utvidgningsförhandlingarna avslutades i Köpenhamn den 13 december 2002 och resultatet innebär bland annat att anslutningsländerna vid anslutningen ska få 25 procent av gällande direktstöd som tillämpas i EU-15. Därefter ökar EU-finansieringen med fem procent per år till och med 2006 och därefter med tio procent per år fram till och med 2013, då man ska uppnå 100 procent av de direktstöd som tillämpas i EU-15. Det finns även möjlighet för de enskilda länderna att finansiera delar av direktstöden nationellt. I tabellen nedan redovisas hur åtta av de tio nya medlemsstaterna har valt modellen med ett enhetligt regionalt stöd per hektar, Singel Area Payment Scheme, SAPS. De övriga två länderna, Slovenien och Malta, har inte valt denna modell utan kommer

att införa den reformerade jordbrukspolitiken på samma sätt som de 15 tidigare medlemsländerna.

Tabell 1.2 EU-10-ländernas val av direktstöd

EU-10 countries choice of single farm payment

Land	Typ av modell	Land	Typ av modell
Cypern	SAPS	Litauen	SAPS
Tjeckien	SAPS	Malta	Gårdsmodell
Estland	SAPS	Polen	SAPS
Ungern	SAPS	Slovakien	SAPS
Lettland	SAPS	Slovenien	Gårdsmodell

Jordbruksförhandlingarna inom WTO inleddes våren 2000, i enlighet med jordbruksavtalets artikel 20. Under de inledande förhandlingarna presenterade medlemsländerna sina förhandlingsförslag¹. EU förespråkar i sitt förhandlingsförslag en förlängning av åtagandena i Uruguayrundan vad gäller tullreduktioner och internstöd (AMS). EU är beredd att diskutera reducerade exportsubventioner, förutsatt att även exportkrediter, livsmedelsbistånd och andra former av exportstöd blir föremål för diskussion. De blå och gröna boxarna anser EU ska behållas, men detaljerna kan diskuteras. Dessutom förespråkar EU förbättrad kvotadministration, bibehållen skyddsklausul och att särskild hänsyn ska tas till så kallade "non-trade concerns"² (NTC). Ministermötet i Doha (november 2001) resulterade bland annat i att förhandlingar även inleds på andra områden än jordbruk, vilket är en förutsättning för att långtgående resultat ska uppnås. De fortsatta jordbruksförhandlingarna ska (enligt deklARATIONEN) leda till: betydande förbättringar i marknadstillträdet för jordbruksprodukter, fortsatta minskningar med målet att fasa ut alla former av exportbidrag, samt betydande minskningar av handelsstörande interna stöd.

Förslaget från WTO-ordföranden i mars 2003 om ökat marknadstillträde, minskat exportstöd och borttagning av handelsstörande stöd bestod i att tullarna på jordbruksprodukter skulle sänkas med 60, 50 respektive 40 procent för de tullar på över 90 procent, de tullar mellan 15 och 90 procent samt de under 15 procent. Exportbidragen skulle fasas ut på antingen fem eller nio år. För internstöden gällde att de gula stöden skulle minska med 60 procent, de blå stöden antingen slås ihop med de gula och då minskas med 60 procent eller behållas separat och då minskas med 50 procent. De gröna stöden skulle behållas i stort sett oförändrade. Dessutom skulle i-länderna inte längre ha rätt att använda sig av den särskilda skyddsklausulen. Därefter gjordes en uppgörelse mellan EU och USA om förhandlingarna där man bland annat kom överens om att ha samma regler för exportbidrag och exportkrediter. Vid ministermötet i Cancun i september 2003 hade ordförandens förslag övergivits och inga siffror för neddragningar och tak nämndes. Mötet ledde inte vidare i jordbruksförhandlingarna då förhandlingarna strandade på de så kallade Singapore-frågorna om bland annat konkurrensvillkor, investeringsfrågor och handelsmekanismer. En sammanslutning av u-länder under beteckningen G20-gruppen ledd av framför allt Brasilien och Indien satte sig till motstånd mot framför allt EU och USA. Ett nytt ministermöte den 15 december 2003 ledde inte heller vidare i förhandlingarna. Den 1 augusti 2004 enades däremot WTO:s

¹ Förhandlingsförslagen presenteras i "Summary of Negotiating Proposals", Jordbruksverket april 2001.

² Dessa diskussioner inkluderar bl.a. miljöfrågor, landsbygdsutveckling, fattigdomsbekämpning, livsmedelssäkerhet, säkra livsmedel och djurskydd.

medlemsländer om ett nytt ramverk inför de fortsatta WTO-förhandlingarna. Nästa ministermöte bestämdes till december 2005 och ska hållas i Hong Kong.

I 1997/98 års svenska jordbruks- och livsmedelspolitiska beslut (proposition 1997/98:142) fastslås riktlinjerna för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU. De viktigaste målen med Sveriges arbete är bland annat:

- reformerad gemensam jordbrukspolitik
- produktion av säkra livsmedel med hög kvalitet och förstärkning av konsumentperspektivet
- gott hälsotillstånd bland husdjuren
- värnande av jordbrukets natur- och kulturmiljö
- ekologiskt hållbar livsmedelsproduktion för ökad sysselsättning, regional balans och uthållig tillväxt

I reformarbetet av den gemensamma jordbrukspolitik (CAP) ska Sverige verka för en jordbruks- och livsmedelspolitik inom EU med tre övergripande mål:

- jordbruks- och livsmedelsföretagens produktion ska styras av konsumenternas efterfrågan
- produktionen ska vara såväl ekologiskt som ekonomiskt hållbar på lång sikt
- EU ska medverka till att förbättra den globala livsmedelssäkerheten

1.2 Den jordbrukspolitiska budgeten

1.2.1 Finansieringen

EU har en budget för att täcka utgifterna för gemensamma åtgärder inom de områden där EU som gemenskap kan agera. Jordbrukspolitik är ett typiskt sådant område. Den största delen av budgetens intäktssida består av bidrag från medlemsländerna. Bidragen till EU:s budget kan delas in i två slag:

- Momsbaserad avgift
- BNI (bruttonationalinkomst)-baserad avgift

Den första delen är relaterad till momsunderlaget, det vill säga konsumtionen. 1,0 procent momsuttag baseras på en för alla medlemsländer gemensam momsbas. Momsbidraget svarar för ca 35 procent av den totala intäkten.

Den andra delen är relaterad till BNI. Denna del tillkom så sent som 1988. BNI-bidragen baseras på ländernas andel av EU-ländernas totala bruttonationalinkomst, BNI. Detta bidrag anpassas så att EU:s totala intäkter maximalt får bli 1,27 procent av gemenskapens BNI. BNI-bidraget utgör knappt 48 procent av den totala intäkten.

EU har utöver bidragen egna resurser via den gemensamma handelspolitiken i form av tullintäkter, andra importavgifter på varor som importeras utifrån samt vissa avgifter som utgår på produktionen (socker). Eventuella överskott från tidigare år kan också utgöra en del av budgeten.

EU:s budget har vuxit kraftigt sedan 1970-talet. Eftersom EU saknar upplåningsmandat tvingas unionen ha en balanserad budget varje år. Efter budgetreformen 1988 (då man höjde momsbasen från 1,0 till 1,4 procent) har man klarat sig på ovan nämnda inkomstkällor.

Dessförinnan täcktes ett stadigt ökande budgetunderskott av extrabetalningar från medlemsländerna. Följden blev då att BNI-bidraget infördes. År 1994 sänktes maximibeloppet för momsuttag åter till 1,0 procent.

Jordbruk och fiske svarar för den i särklass största posten av EU-budgetens utgifter. Ambitionen inom EU är att försöka sänka jordbrukets andel av budgeten. Jordbrukets andel av den totala EU-budgeten har minskat från en budgetandel på 70 procent 1988 till en andel på 47 procent 2004, det vill säga knappt hälften av EU:s totala budget. Utgifterna från FEOGA, Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket, har inte ökat i samma takt som EU:s totala budget. Satt i relation till BNP har budgetkostnaderna för jordbruket varit i stort sett oförändrade under de senaste åren, ca 0,5 procent. Fördelas kostnaden per invånare har dock en ökning skett. 1992 uppgick kostnaderna till ca 95 ecu/person och 2001 hade kostnaderna ökat till ca 118 euro/person. Kostnaderna består av exportstöd, uppköp av överskott (interventionsköp), subventioner för konsumtion (främst smör och mjölkpulver) samt direktstöd till producenterna.

Beslutet i Berlin i mars 1999 innebär för finansieringen av den gemensamma budgeten att den maximala procentsatsen för mervärdesskatt sänks i två steg till 0,5 procent från och med 2004. Taket för den BNI-kopplade finansieringen ligger fast vid 1,27 procent.

Vid ett toppmöte i Bryssel hösten 2002 beslutades om ramarna för jordbruksbudgeten till och med 2013. Det beslutades att jordbruksbudgeten inte ska höjas under perioden 2006-2013 räknat i 2006 års penningvärde. Det ska dock ske en uppräknings motsvarande en procents inflation per år. Under tiden fram till och med 2006 kommer budgeten för direktstöden i EU-15 inte att sänkas. På grund av att direktstöden för de nya EU-länderna successivt ökas under perioden 2007-2013 kommer det att innebära fallande direktstöd för EU-15 eftersom budgeten inte tillåts öka.

Under 2004 fattades ett nytt beslut om jordbruksbudgeten. I tabell 1.3 beskrivs förslaget till kommande budget.

1.2.2 Utgifterna

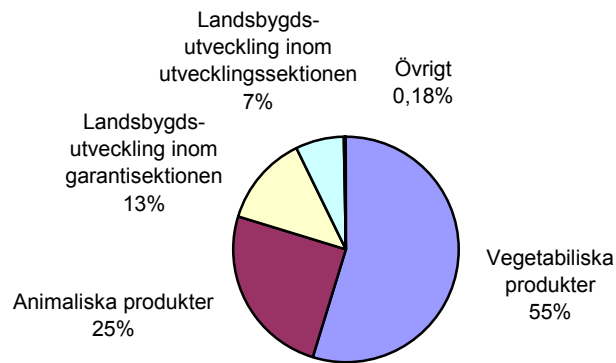
Den gemensamma jordbrukspolitikens finansieras med medel ur jordbruksfonden FEOGA som är uppdelad i en garantisektion som finansierar marknadsregleringarna inklusive landsbygdsutveckling, och en utvecklingssektion som finansierar strukturpolitiska åtgärder, exempelvis stödet till jordbruk i missgynnade områden. Detta stöd ska inte blandas ihop med den totala kostnaden för strukturella åtgärder som har till uppgift att utveckla mindre gynnade områden och därmed minska klyftorna mellan EU:s olika regioner. Dessa har under senare år byggts ut och består av olika fonder, av vilka den största är regionalfonden. Vidare finns socialfonden som bland annat arbetar med att finansiera arbetsmarknadsåtgärder. Den tredje delen av de strukturella åtgärderna är den som berör jordbruket, jordbruksfonden-utvecklingssektionen. Denna del av jordbruksfonden används för att finansiera struktur- och regionalpolitiken inom jordbruket.

Marknadsregleringarna, vilka utgör den egentliga jordbrukspolitikens, står för ca 80 procent av utgifterna inom området. Utgifterna för de marknadsreglerande åtgärderna uppgick 2003 till ca 40,2 miljarder euro för EU-15. För 2004 var budgetplanen beräknad till ca 40,6 miljarder euro och för 2005 beräknas den till 43,2 miljarder euro och beräknas för 2013 till ca 48 miljarder euro. Därmed utnyttjas de förutfastställda ramarna fullt ut. En del av de ökade utgifterna beror på infasningen av de nya medlemsländerna.

Stödet till landsbygdsutvecklingen inom garantisektionen uppgick 2003 till ca 4,7 miljarder euro. Budgetplanen för 2004 innebar att anslagen ökade ytterligare till 4,8 miljarder euro för EU-15 och 1,7 miljarder euro för de tio anslutarländerna. 2005 års budgetplan innebär

ytterligare en ökning till 4,9 miljarder euro för EU-15 och 1,9 miljarder euro för de tio nya medlemsländerna.

De gemensamma utgifterna för strukturåtgärderna uppgick 2004 till ca 41,0 miljarder euro. Struktur- och regionalåtgärderna medfinansieras dessutom av respektive medlemsland.

Figur 1 EU:s jordbruksbudget fördelad på olika stödområden 2004

EU's agricultural budget allocated to different aid sectors 2004

Källa: Kommissionen

För 2005 beräknas kostnaderna för vegetabilieprodukterna uppgå till 29,1 miljarder euro och kostnaderna för animalierna till 13,7 miljarder euro. Kostnaderna för vegetabiliereglerna har de senaste åren ökat förhållandevis mer än för animaliereglerna. Detta beror på de arealersättningar som ges till bland annat spannmålsodlingen och är en följd av 1992 års reform som innebär kraftigt ökad användning av direkta stöd. För de år som följer kommer dock kostnaderna för animalierna att öka eftersom EU:s mjölkreform kommer att träda i kraft från och med 2005. Nedan beskrivs kostnaderna för garantisektionen under åren 1999-2005. Observera att kostnaderna från och med 2004 inkluderar de tio nya medlemsstaterna.

Tabell 1.3 Kostnader inom garantisektionen 1999-2005, mrd. euro
Costs for the guarantee section 1999-2005, bill. EUR

	1999	2000	2001	2002	2003	2004 ^a	2005 ^a
Spannmål, oljeväxter, proteingrödor och uttagen areal	17,8	16,6	17,5	17,9	16,8	17,6	17,4 ^b
Övergripande direktstöd	-	-	-	-	-	-	1,4
Ris	-	-	-	-	-	-	0,5 ^c
Socker	1,9	2,0	1,5	1,4	1,5	1,5	1,7
Olivolja	2,2	2,2	2,5	2,4	2,3	2,4	2,3
Torkat foder och trindsäd	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	- ^d
Spånadsväxter (Textilväxter ^e)	1,0	1,0	0,8	1,0	0,9	0,9	0,9
Frukt och grönsaker	1,7	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6	1,8
Vin	0,7	0,7	1,2	1,4	1,4	1,2	1,2
Tobak	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9
Övriga vegetabilier	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	- ^d
Andra vegetabiliska produkter eller åtgärder ^f	-	-	-	-	-	-	0,7
Mjök	2,6	2,7	1,9	1,9	2,7	2,7	3,8
Nötkött	4,9	4,5	6,0	8,1	8,4	8,1	7,9
Får- och getkött	1,8	1,8	1,4	0,7	1,8	1,5	1,8
Griskött, ägg och fjäderfäkött	0,5	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Beredda livsmedel (produkter utanför bilaga 1)	0,6	0,6	0,4	0,4	0,4	0,4	- ^g
SUMMA	37,4	36,1	36,6	38,7	39,7	39,7	41,1

^a För EU-25

^b Består av kontona Marknadsåtgärder för spannmål och Direktstöd för jordbruksgrödor

^c Ingick tidigare under Andra vegetabiliska sektorer eller produkter

^d Torkat foder och trindsäd samt Övriga vegetabilier ligger nu under Andra vegetabiliska produkter eller åtgärder

^e Gruppen benämns Textilväxter fr.o.m. 2004

^f Här ingår Torkat foder och trindsäd samt Övriga vegetabilier

^g Fr.o.m.2005 fördelad på de olika varuområdena

Källa: EU-kommissionen

Vid rådsmötet i Berlin 1999 beslutades om en budgetplan för perioden 2000-2006 samt om förändringar i budgetarbetet vilka bland annat innebar att budgeten delas upp i politikområden och att tak införs för dessa. 2003 gjordes en justering för att ta hänsyn till EU:s utvidgning och för att räkna om beloppen i 2004 års priser.

Kostnaderna på jordbruksområdet, i 2004 års priser, ökade med ca 13 procent under perioden 2000-2003 för att därefter öka med ca sex procent. I tabellen nedan beskrivs budgetplanen för jordbruk 2000-2006.

Tabell 1.4 Budgetplan avseende jordbruk 2000-2006, milj. euro

Budget plan for agriculture 2000-2006, mill. EUR

Budgetpost	2000*	2001*	2002*	2003*	2004*	2005**	2006**
Jordbruk exkl. landsbygdsutveckling	37 352	40 035	41 992	42 680	42 769	43 724	43 735
Landsbygdsutveckling	4 386	4 495	4 595	4 698	6 536	6 707	6 840
Stöd inför anslutning - jordbruk	529	540	550	564			

* Löpande priser, ** priser 2004

Källa: EU-kommissionen

I februari 2004 lades ett förslag till jordbruksbudget för EU-25 för perioden 2007-2013, vilket beskrivs i tabellen nedan. I budgetposten naturresurser ingår den gemensamma jordbrukspolitiken, fiskeri- och miljöområdena samt administration för dessa.

Tabell 1.5 Förslag till jordbruksbudget för perioden 2006-2013, milj. euro

Proposal for the agricultural budget 2006-2013, mill. EUR

År	2006 ¹	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Naturresurser	56 015	57 180	57 900	58 115	57 980	57 850	57 825	57 805
Av vilka:								
-jordbruksmarknader	43 735	43 500	43 673	43 354	43 034	42 714	42 506	42 293
-landbygdsutveckling/ annat*	12 280	13 680	14 227	14 761	14 946	15 136	15 319	15 512

¹ Kostnaderna för 2006 som går under det rådande finansiella perspektivet har delats upp och räknats om för att kunna jämföras med kommande års kostnader.

* Annat inkluderar: fiskeri-, miljö- samt administrationskostnader.

Avser 2004 års priser

I budgeten är förutom direktstöd till de tio anslutande länderna även inkluderat stöd till Rumänien och Bulgarien från och med 2007. Nedan beskrivs hur mycket stöd Rumänien och Bulgarien väntas tilldelas under perioden 2007-2009.

Tabell 1.6 Föreslaget finansiellt paket för Rumänien och Bulgarien 2007-2009, milj. euro
Proposed financial package for Romania and Bulgaria 2007-2009, mill. EUR

	2007	2008	2009
Direktstöd	0	600	720
Andra CAP-stöd	370	380	390
Landsbygdsutveckling	750	1 000	1 200
Jordbruk totalt	1 141	1 990	2 342

1.3 EU:s marknadsregleringar

EU:s marknadsregleringar bygger på tre grundprinciper:

- En gemensam marknad med gemensamma administrativa priser
- Gemenskapspreferens, det vill säga varor producerade inom EU ska ha företräde framför importerade varor
- En gemensam finansiering

Den gemensamma marknaden har skapats genom att tullar, exportsubventioner och andra konkurrenssnedvridande åtgärder har tagits bort mellan medlemsländerna. Nationella smittskyddsbestämmelser, nationell livsmedelslagstiftning m.m. har harmoniserats vilket lett till att handelshinder har tagits bort.

Gemenskapspreferensen innebär att varor inom EU ges företräde på marknaden framför varor från tredje land. Avtal i WTO och avtal med enskilda ländergrupper är emellertid viktiga. De senare innebär att varor inom vissa kvantiteter kan importeras med reducerad eller helt borttagen tull. Det senaste WTO-avtalet omvandlade gränsskyddet till tullar, vilka sänks successivt. Därmed kommer i realiteten preferensprincipen att sättas ur spel. Marknadsregleringarna omfattar merparten av de jordbruksprodukter som produceras inom EU. Potatis och vissa fodermedel är dock i stort sett oreglerade. EU:s marknadsregleringar är förhållandevis mer omfattande än de regleringar som tillämpades i Sverige före medlemskapet. Gränsskyddet i EU och i Sverige var rent tekniskt utformade på liknande sätt med variabla införselavgifter. EU:s skyddade prisnivå var dock i allmänhet högre än den svenska.

Gemensamma priser innebär att administrativa priser gäller med samma belopp i hela EU. Ett sådant pris är det så kallade interventionspriset. Det innebär att EU-kommissionen under vissa villkor går in och köper upp överskottsvaror på marknaden till samma pris i hela EU. På liknande sätt gäller samma tullsatser för alla länder i EU vid import av varor från tredje land.

Det finns i huvudsak fyra olika former av marknadsingripanden:

- Enbart tullskydd
- Prisstöd genom så kallade interventionsuppköp i förening med exportstöd och tullskydd
- Produktstöd per tillverkad produkt (tillämpas för produkter där EU har lågt eller helt saknar tullskydd)
- Direktstöd kopplat till areal eller djur

Till dessa olika marknadsingripanden kan det även finnas kopplat produktionskvoteringar. Efter den jordbrukspolitiska reformen inom EU 1992 har de direkta stöden fått ökad betydelse, men från och med 2005 kommer frikopplade gårdsstöd att ta över.

Tullskyddet syftar till att höja priset på den importkonkurrerande produkten till den prisnivå som eftersträvas inom EU. Genom WTO-avtalet har EU övergått från rörliga importavgifter till mer eller mindre fasta tullar. EU tillämpar en rad olika handelsavtal med enskilda länder eller grupper av länder. Avtalen innebär att import får ske till reducerade eller helt borttagna tullar.

Intern marknadsreglering används i situationer med överskott för att upprätthålla den interna prisnivån. Om den inhemska produktionen överstiger full självförsörjning kan inte tullskyddet ensamt hålla prisnivån uppe på den egna marknaden. Den interna marknadsregleringen består av bland annat exportbidrag, lagring och konsumtionsstimulans på hemmamarknaden.

Exportbidragen syftar till att utjämna skillnaden mellan priset på EU-marknaden och på världsmarknaden. Producenten försäkras på så sätt samma pris på varan oavsett på vilken marknad den kan avsättas. Ett annat sätt att hålla uppe prisnivån är genom produktionsbegränsningar, kvotering. Denna åtgärd kan tillämpas i olika led i produktionskedjan från kvotering för enskilda producenter till kvotering för medlemsländer, i något fall till och med för hela EU. Lagring tillgrips för att utjämna flödet av varor och kan ske i såväl allmän som privat regi. Varor som har lagrats kan säljas både på den egna marknaden och på världsmarknaden. Det är också möjligt att förbättra balansen på marknaden genom att öka konsumtionen. Detta kan ske genom att ge rabatter bland annat till användare utanför livsmedelssektorn. För produkter som saknar tullskydd kan stöd ges i form av extra pristillägg. Direktstöd är inte kopplat till produkten utan till produktionsresursen, åkermark eller djur. Basen för stödet utgörs ofta av historiska uppgifter över skördenivåer, arealer eller antalet djur.

Genom beslutet om frikoppling av direktstöden och omformningen till gårdsstöd upphör i praktiken stora delar av nuvarande direktstöd och produktionskvoter. Detta är skuggmarkerat i tabellen nedan. I den mån EU-länder väljer att behålla koppling (begränsade möjligheter till detta finns i reformen) fortsätter de dock att ha kvar sin betydelse. Vidare är storleken på stöden, i de fall kopplade stöd finns kvar, avsevärt lägre till exempel 60 procent av tidigare kompensationsbelopp för stärkelse, 50 procent av tidigare bearbetningsstöd för torkat foder och 75 procent av tidigare handjursbidrag.

Tabell 1.7 EU:s marknadsregleringar inom vegetabilieområdet*EU's vegetable crop Common Market Organisations*

Produkt	Intervention	Exportbidrag	Gränsskydd	Produktstöd	Direktstöd	Prod.-kvoter
Spannmål	x*	x	x	-	x	x**
Oljeväxter	-	-	-	-	x	x
Proteinväxter	-	-	-	-	x	x
Socker	(x)	x	x	-	-	x
Stärkelse	-	x	x	x	-	x
Vallfrö	-	-	-	x	-	-
Tobak	-	-	x	x	-	x
Bomull	-	-	-	x	-	x
Spånadslin	-	-	-	-	x	x
Torkat foder	-	-	-	x	-	x
Olivolja	x	x	x	x	-	-
Humle	-	-	-	x	-	-

* Havre och rågvete omfattas inte av interventionssystemet. Markering inom parentes avser att det finns regler som sällan eller aldrig tillämpas.

** Krav på viss andel uttagen areal kvarstår

1.4 Det agromonetära systemet

Svenska stöd betalas ut i kronor, medan de bakomliggande EU-reglerna använder euro. Vilken växelkurs som ska användas för att räkna om de olika stöden från euro till kronor är olika från stöd till stöd och regelverket för konverteringen från euro till krona har ändrats under åren.

1.4.1 Historik

Det ursprungliga agromonetära systemet ersattes 1999 med en ny agromonetär ordning med anledning av införandet av euron.³ Därigenom ersattes den tidigare använda jordbruksomräkningskursen med en marknadsanpassad växelkurs och den kommersiella eukursern försvann.⁴ Även den frysta jordbruksomräkningskursen som använts för direktstöden avskaffades och möjligheten att förutfastställa växelkursen för marknadsprisstöden försvann i samma veva.

Sedan 1999 har den växelkurs som använts för omräkning från euro till nationell valuta inom jordbruksområdet fastställts av Europeiska centralbanken varje bankdag och tillämpats påföljande dag. Vilken dags växelkurs som använts för respektive stöd har funnits definierad i regelverket som dag för avgörande händelse. Nedanstående datum gällde för 2004.

³ Det nya systemet regleras genom rådets förordning (EG) nr 2799/98 om att fastställa ett agromonetärt system för euron, och kommissionens förordning (EG) nr 2808/98 om tillämpningsföreskrifter för den agromonetära ordningen för euron inom jordbrukssektorn.

⁴ På Jordbruksverkets hemsida, <http://www.sjv.se>, återfinns information om gällande växelkurser för Sverige och övriga EU-länder.

Tabell 1.8 Avgörande händelse för olika stöd, 2004
Operative event for different aids, 2004

Datum för avgörande händelse	Stöd
1 januari	Strukturstöd
1 januari	Miljöstöd
1 januari	Nötboskap
1 januari	Tackbidrag
1 januari	Energigrödor
1 juli	Arealersättning
1 juli	Trindsäd
1 juli	Humle
1 juli	Spånadslin
1 juli	Hampa
1 september	Russin
1 september	Ris

Källa: Europeiska kommissionen

I såväl det ursprungliga agromonetära systemet som i systemet från 1999 ingick vissa kompensationsarrangemang. Dessa fanns tillgängliga om det skulle inträffa valutaförändringar som minskade jordbrukarnas inkomster. Detta kunde inträffa vid en så kallad märkbar revalvering av växelkursen⁵, samt vid en sänkning av ett direktstöds växelkurs. Tillämpningen av kompensationsstöd upphörde dock den 31 december 2001 och det betyder att inga nya utbetalningar längre görs inom det agromonetära systemet.

1.4.2 Nuläget

Den 1 januari 2005 införde Sverige ett nytt jordbrukarstöd, det så kallade gårdsstödet. Här ingår alla stöd som nämns i tabell 1.1, förutom struktur- och miljöstöd som hör till LBU-stöden. För struktur- och miljöstöd bestäms växelkursen även fortsättningsvis enligt tabell 1.8, det vill säga dag för avgörande händelse är 1 januari.

Hanteringen av växelkursen för gårdsstödet är ännu oklar. En avgörande händelse som är gemensam för alla icke euro-länder ska fastställas av EU-kommissionen. Ett önskemål från flera medlemsstater är att dag för avgörande händelse ska vara ett datum så nära utbetalning som möjligt då man anser att valutakursrisken därigenom skulle minska. Detta skulle tyda på ett datum i september eller oktober. Frågan tas upp i FEOGA-kommittén under tidig vår 2005.⁶

⁵ I artikel 1(f) i rådets förordning 2799/98 definieras en märkbar revalvering som en situation då det årliga genomsnittet för växelkursen är lägre än det gränsvärde som utgörs av det lägsta värdet för de årliga genomsnittet för omräkningskursen tillämpad under de tre föregående åren och för växelkursen den 1 januari 1999.

⁶ Det finns f.n. inget som tyder på att beredningsstödet för spånadslin och hampa berörs av förändringar till följd av införandet av gårdsstödet.

1.4.3 Utveckling av eurokursen

I tabellen 1.9 redovisas eurokursens årsgenomsnitt jämte uppgifter om högsta och lägsta dagsnotering under perioden 2000-2004.

Tabell 1.9 Årsgenomsnitt för växelkursen 2000-2004, kr/euro

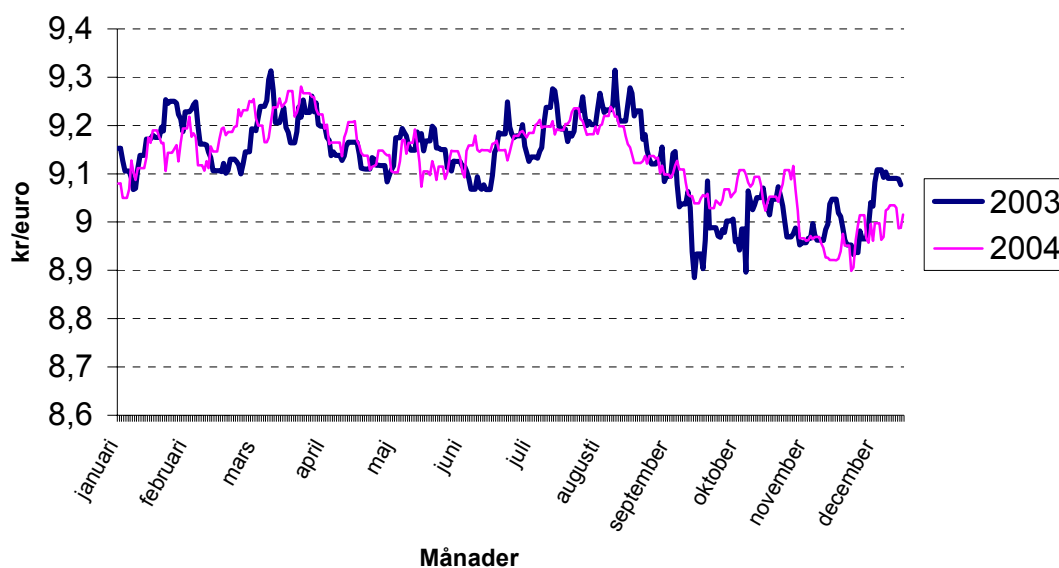
Yearly average rates 2000-2004, SEK/EUR

År	Årsgenomsnitt	Högsta notering	Lägsta notering
2000	8,45	8,86	8,06
2001	9,25	9,96	8,83
2002	9,16	9,54	9,00
2003	9,12	9,31	8,88
2004	9,13	9,28	8,90

Källa: Europeiska kommissionen

Det system som gällt sedan 1999 har varit mindre förutsägbart än sin föregångare, eftersom växelkursen kunnat ändras varje dag på marknaden medan jordbruksomräkningskursen ändrades mer sällan enligt särskilda regler.

Kursutvecklingen under 2003 och 2004 åskådliggörs i figuren nedan.

Figur 2 Växelkursens utveckling under 2003 och 2004, kr/euro

Development of the exchange rate for 2003 and 2004, SEK/EUR

Källa: Europeiska centralbankens dagsnoteringar via Kommissionen

I tabell nedan redovisas de växelkurser som fastställdes dagen för avgörande händelse av de stöd som är relevanta för Sverige åren 2000-2004.

Tabell 1.10 Fastställda växelkurser för respektive avgörande händelse 2000-2004, kr/euro

Exchange rates set for each operative event 2000-2004, SEK/euro

Datum	2000	2001	2002	2003	2004
1 januari	8,58622	8,68177	9,43828	9,09600	9,02775
1 juli	8,31640	9,20536	9,11889	9,11402	9,14321
1 augusti ⁷	8,40540	Se 1 juli	Se 1 juli	Se 1 juli	Se 1 juli

Källa: Europeiska kommissionen

Som en följd av kursutvecklingen för år 2000 beslutades om kompensationsstöd år 2000 för bidragen för nötboskap, tackor samt för arealersättning. För 2001 beslutades om stöd för en så kallad märkbar revalvering.

Vad gäller den märkbara revalveringen beviljades Sverige ett stöd på 94 miljoner kronor. I och med att det var ett stort antal aktörer inom jordbruket som var berättigat stödet bestämdes att det skulle delas ut kollektivt. Därför betalades stödet ut till Stiftelsen Lantbruksforskning (SLF) i mars 2002 med villkoret att stiftelsen skulle fördela pengarna till projekt inom forskning och utveckling, tekniskt stöd och marknadsföring. Mellan åren 2002-2004 har aktörer inom dessa områden kunnat söka stöd för sin verksamhet hos SLF.

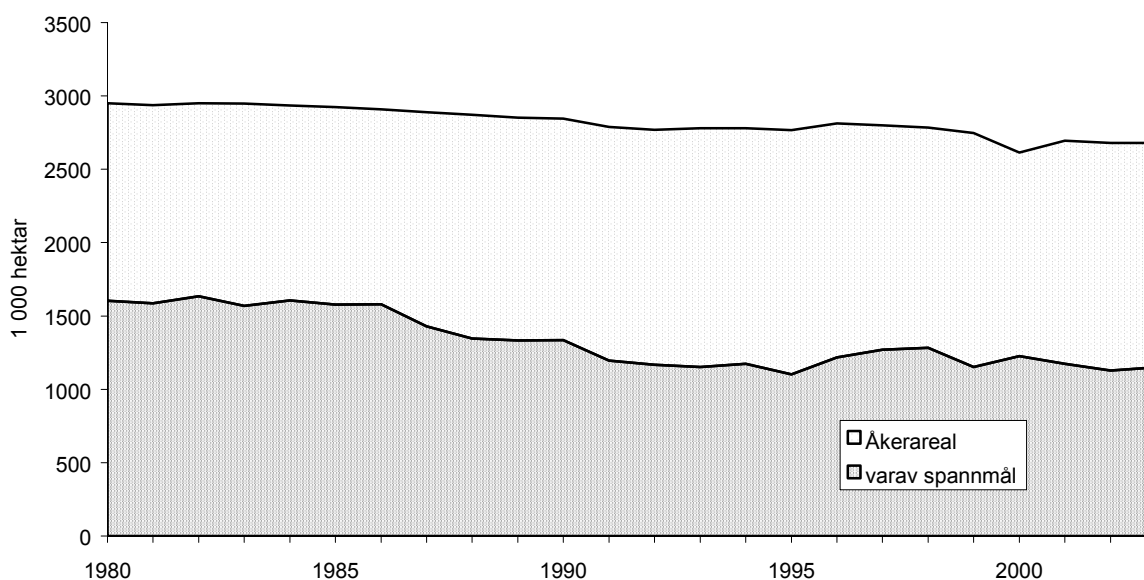
⁷ Odlardelen av stödet till spånadslin och hampa införlivades med ordinarie arealersättningsstöd 2001. Därmed har dag för avgörande händelse varit 1 juli även för dessa båda grödor.

2 ÅKERAREALENS ANVÄNDNING

Den totala åkerarealen uppgick 2004 till ca 2 626 000 hektar enligt preliminära uppgifter som grundas på de register som ligger till grund för jordbrukarnas stödansökningar IAKS, (Integrerat Administrativt KontrollSystem). Uppgifterna för åren till och med 2000 är inte direkt jämförbara med åren därefter eftersom det skett en statistikomläggning. Till och med 2000 grundades arealuppgifterna på lantbruksregistret. De preliminära uppgifterna för 2003 visar att arealen är ungefär lika stor som 2003 (2003 års preliminära uppgifter).

Åren närmast efter EU-inträdet ökade åkerarealen i Sverige något. Det berodde främst på att en del företag som tidigare lagt hela sin areal i omställning i början på 1990-talet åter började med bland annat spannmålsodling. Under perioden 1995-2003 har arealen minskat med ca 100 000 hektar (fyra procent). Åkerarealen har minskat mest i Norrland sedan EU-inträdet. I övre Norrland uppgår arealminskningen till ca 13 procent medan den inte är mer än en till två-tre procent i Götalands slättbygder.

Åkerarealens utveckling visas i följande diagram. Det bör observeras att det skett statistikomläggningar både 1996 och 2001.

Figur 3 Åkerarealens utveckling 1980-2003, 1 000 ha

Development of arable land acreage 1980-2003, 1 000 ha

Källa: SCB

2.1 Faktorer som påverkat åkerarealens storlek och struktur

Sverige tillämpade i slutet av 1980-talet och början på 1990-talet olika program för att reducera åkerarealen som användes för produktion av livsmedel och foder. Dessa åtgärder var utformade så att jordbrukarna gavs ersättning för att inte bruka arealen. Under en period gavs stöd för att varaktigt ställa om marken till annan användning än livsmedelsproduktion. Som mest omfattade omställningsprogrammet ca 370 000 hektar och jordbrukarna gavs i medeltal 9 000 kr/hektar som ett engångsbelopp.

EU-medlemskapet 1995 innebar inte någon förändring av inriktningen på politiken. EU:s system bygger på att varje land har en nationell basareal som i Sveriges fall uppgår till 1,737 miljoner hektar. Arealersättning kan maximalt ges för denna areal. Bortsett från gräsensilage utnyttjades ca 89 procent av basarealen under år 2004 vilket ligger i nivå med tidigare års utnyttjande. En del åkerareal har varaktigt ställts om till bland annat skog vilket är förklaring till att basarealen inte utnyttjats fullt ut, om gräsensilage exkluderas.

1999 års reformbeslut innebar bland annat att gräsensilage blev berättigat arealersättning. Sverige har valt att avdela en speciell underbasareal på 130 000 hektar till gräsensilage. De totala ansökningarna för gräsensilage inklusive obligatorisk träda till följd av ensilaget uppgick till 461 000 hektar. Outnyttjad areal i gruppen övriga grödor kan föras över till gräsensilaget. Trots att ca 186 000 hektar kunde föras över till gräsensilaget innebär det ändå att arealersättningen för gräsensilaget reduceras med ca 60 procent under 2004 jämfört med den ersättning som ges till spannmål med flera grödor. Under 2003 var motsvarande reduktion ca 54 procent.

Lämpliga väderleksförhållanden för sådd hösten 2003 innebar att odlingen av brödsäd blev i nivå med den rekordstora sådden 2002. Odlingen av fodersäd minskade under 2003. Det är särskilt odlingen av havre som minskat. En orsak till minskningen kan vara osäkerheten kring fortsatta exportbidrag. Odlingen av oljeväxter ökade under 2004 beroende på höga priser och goda förutsättningar för höstsådd.

I tabell 2.1 redovisas den totala arealen och fördelningen för de olika grödorna under perioden 1998 - 2004.

Tabell 2.1 Åkerarealens användning (oreducerade arealer 1998-2004), 1 000 ha. Avser brukningsenheter med mer än 2 ha åker

Use of arable land (non-reduced areas 1998-2004), 1 000 ha. Includes farm holdings of 2 ha or more only

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004 prel.
Höstvete	359	210	353	354	285	364	351
Vårvete	39	66	48	45	54	47	54
Höstråg	35	25	35	34	24	24	25
Summa brödsäd	433	301	436	433	363	435	430
Korn	445	482	411	397	417	368	398
Havre	311	306	296	278	295	280	231
Blandsäd, inkl. rågvete	94	66	86	65	53	70	70
Summa fodersäd	850	854	793	740	765	718	699
Summa spannmål	1 283	1 155	1 229	1 173	1 128	1 153	1 129
Höstraps	23	20	25	20	31	23	38
Vårraps	17	31	12	14	22	27	36
Höstrybs	1	1	1	1	2	1	1
Vårrybs	13	24	10	10	12	8	8
Summa oljevaxter	54	76	48	45	67	59	83
Oljelin	15	34	11	4	3	4	6
Summa spannmål och oljevaxter	1 352	1 265	1 288	1 222	1 198	1 218	1 218
Baljevaxter	49	30	28	30	32	29	33
Vallvaxter	994	988	929	966	986	977	979
Potatis	34	33	33	32	32	31	32
Socketbetor	59	60	55	55	55	50	48
Övrigt ¹	295	347	295	316	378	364	²⁾
Totalt	2 783	2 723	2 628	2 621	2 681	2 669	²⁾

¹ Övriga växtslag, helträda, outnyttjade slåtter- och betesvallar och annan obrukad åker.

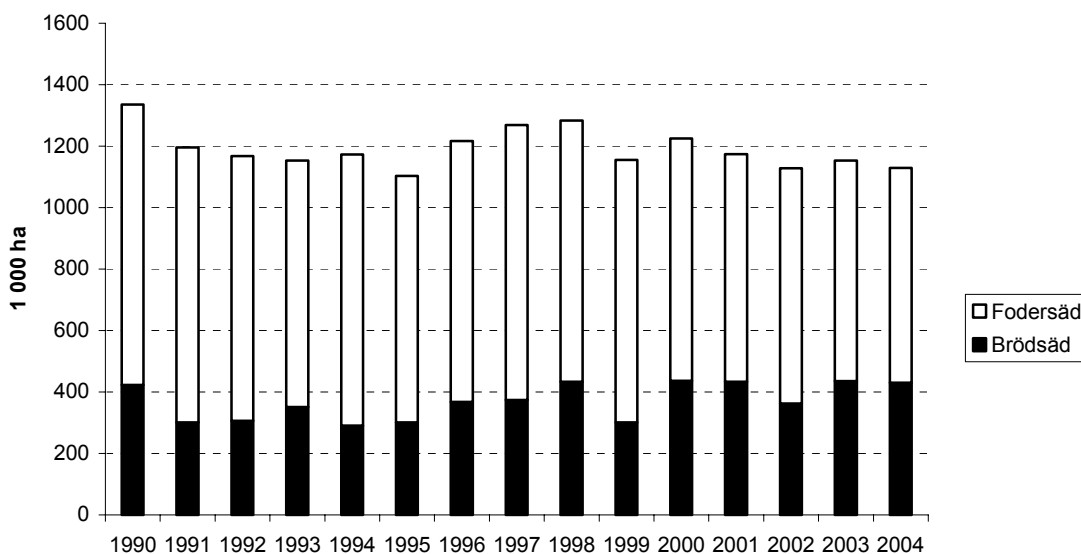
²⁾ Uppgift saknas

Källa: Jordbruksstatistisk årsbok

3 SPANNMÅL

3.1 Areal

Den totalt brukade spannmålsarealen uppgick 2004 enligt preliminära uppgifter från IAKS, (Integrerat Administrativt KontrollSystem), till ca 1,13 miljoner hektar. Det är en svag minskning jämfört med 2003. Spannmålsodlingen 2004 är ca tolv procent mindre än 1998, då odlingen nådde sin största omfattning efter EU-inträdet. Den uppåtgående trend i odlingen som kunde konstateras de första åren efter EU-inträdet har brutits. 2004 års spannmålsodling är nu nästan nere på de nivåer som rådde i mitten av 1990-talet i samband med det svenska omställningsprogrammet.

Figur 4 Spannmålsareal 1990–2004, 1000 ha

Swedish cereal area 1990-2004, 1 000 ha

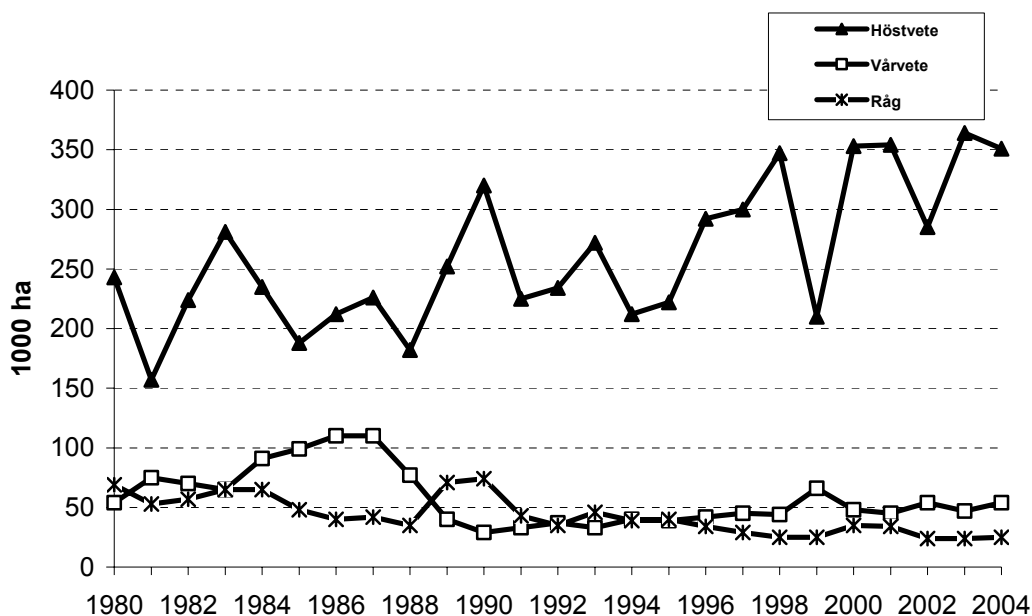
Källa: IAKS, SCB

Odlingen av höstsäd minskade något under 2004 jämfört med föregående år men ligger historiskt sett kvar på en hög nivå. Odlingen uppgick till ca 433 000 hektar vilket är drygt 10 000 hektar mindre än vad som odlades under 2003. Tidig skörd hösten 2003 gynnade sådden. Vädret under vintern 2003/04 var också gynnsam för grödorna och utvintringen blev obetydlig. Odlingen av höstvetete minskade med knappt 15 000 hektar, rågodlingen var i stort sett oförändrad medan odlingen av rågvetete ökade med ca 6 000 hektar.

Bland de vårsådda grödorna minskade havreodlingen medan kornodlingen ökade. Odlingen av havre uppgick under 2004 till ca 228 000 hektar, det är en minskning med ca 50 000 hektar sedan 2003 och det är den minsta havrearealen på åtskilliga år. Kornarealen ökade däremot med ca 30 000 hektar till drygt 390 000 hektar och vårvetete ökade med ca 7 000 hektar till ca 54 000 hektar.

Skördeåret 2004 inleddes med gynnsamma förhållanden vilket ledde till att sådden kunde genomföras i hela landet utan några större problem. I södra Sverige samt i delar av västra Sverige var våren och försommaren torr vilket ledde till en del skador på grödorna. I övriga delar av landet gynnades grödorna av lämplig väderlek. Relativt låga temperaturer speciellt i södra Sverige ledde till att skörden påbörjades en till två veckor senare än normalt. Skörden i Skåne gynnades inledningsvis av bra skördeväder men en regnperiod i augusti ledde till förseningar och en del kvalitetsproblem. I större delen av landet kunde dock skörden genomföras utan nämnvärda problem. Delar av Norrland fick dock också regn som ledde till problem med att tröska. Andelen obärgade arealer blev den högsta sedan 2001. Försommartorkan i främst Skåne gav skördebortfall i både höst- och vårsåden och regnet i samband med skörden gav en del kvalitetsproblem på främst brödsåden. Låg hektaravkastning i malkornet innebar problem med höga proteinhalter.

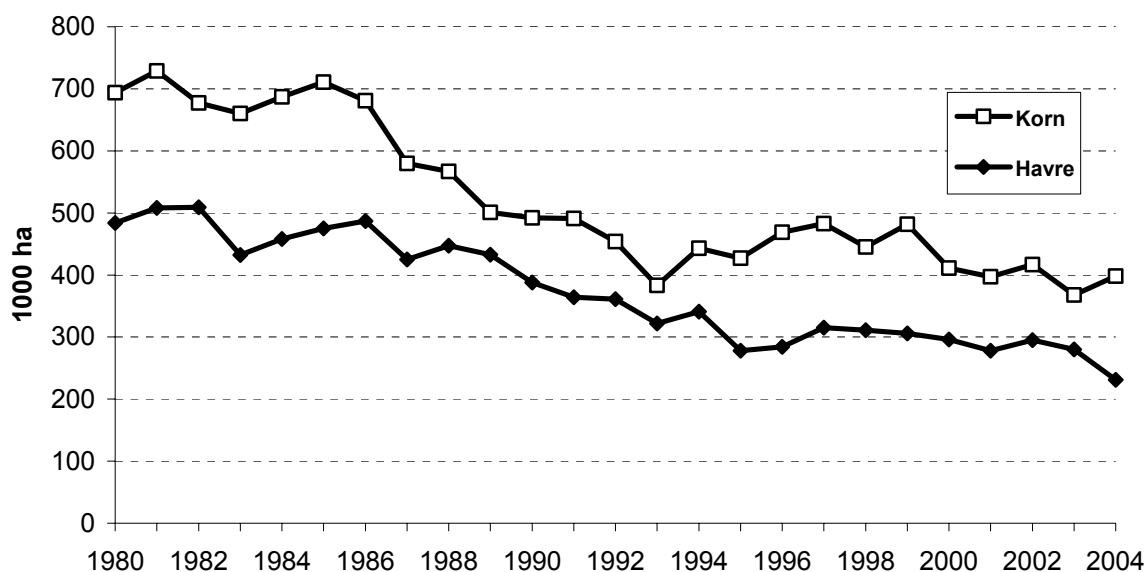
Höstsådden 2004 missgynnades av regn och i vissa delar av landet sen skörd vilket ledde till att en relativt liten areal kunde sås. Enligt uppgifter från SCB har ca 309 000 hektar höstvet, ca 5 000 hektar korn, ca 52 000 hektar rågvete och 21 000 hektar råg såtts hösten 2004. Höstsådden 2004 blev mindre än både 2003 och det senaste femårsgenomsnittet.

Figur 5 Arealutveckling brödspannmål 1980-2004, 1 000 ha

Swedish bread grain area development 1980-2004, 1 000 ha

Källa: IAKS, SCB

Figur 6 Arealutveckling foderspannmål 1980-2004, 1 000 ha

Swedish coarse grain area development 1980-2004, 1 000 ha

Källa: IAKS, SCB

Enligt uppgifter från kontrollorganisationen KRAV uppgår den KRAV-godkända spannmålsarealen för 2003 till ca 60 000 ha. Arealen har ökat med ca 30 000 ha under den senaste femårsperioden. Den KRAV-godkända spannmålsarealen uppgår till ca fem procent av den totala spannmålsarealen.

Tabell 3.1 visar höstsåddens omfattning 1995 till 2004.

Tabell 3.1 Höstsådd areal 1995-2004, 1 000 ha

Autumn-sown area 1995-2004, 1 000 ha

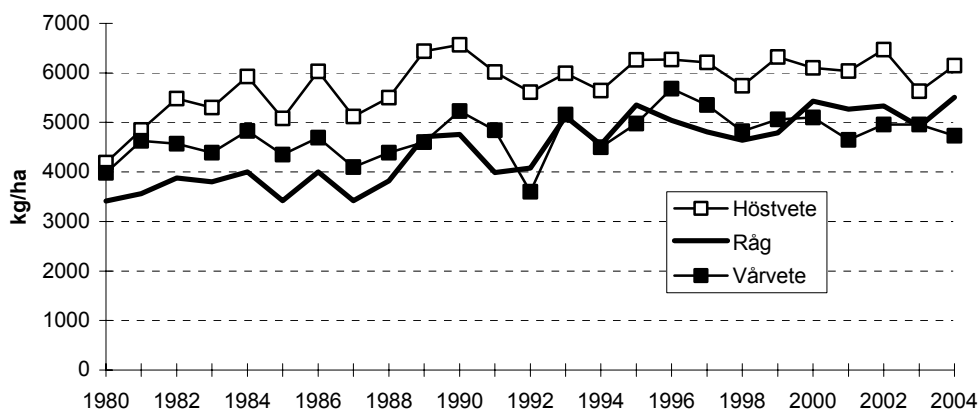
Spannmål	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Vete	318	292	347	210	348	364	292	379	358	309
Råg	40	34	37	25	36	35	22	24	24	21
Korn	21	14	10	7	9	8	4	6	5	5
Rågvete	60	62	62	31	42	41	31	46	53	52

Källa: SCB, Jordbruksstatistisk årsbok

3.2 Hektarskörd

Hektaravkastningen för 2004 blir enligt Jordbruksverkets preliminära uppgifter högre än det senaste femårsgenomsnitt för samtliga grödor utom för vårvete. Höstkorn och rågvete väntas få den högsta avkastningen jämfört med genomsnittet (+12, resp. +10 procent). Höstvetet väntas avkasta ca två procent mer än genomsnittet och vårkornet ca sex procent mera.

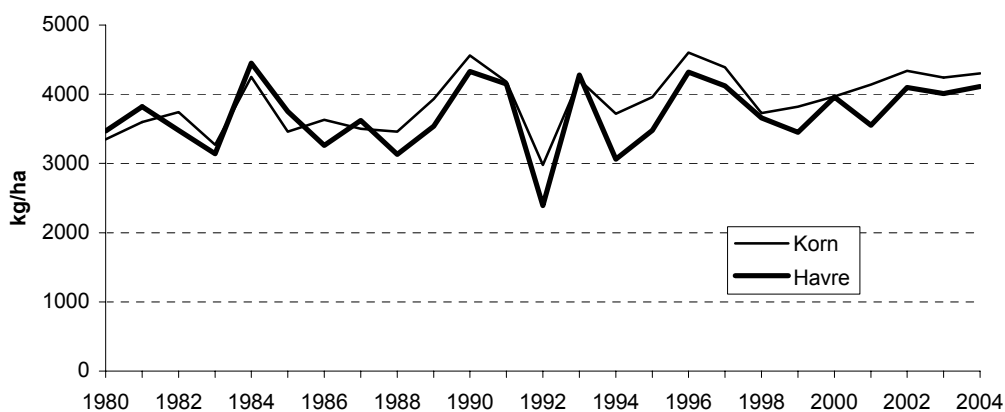
Figur 7 och 8 visar hektaravkastningen för bröd- respektive fodersäd 1980-2004.

Figur 7 Hektaravkastning för brödsäd 1980-2004, kg/ha

Swedish bread grain yield per hectare 1980-2004, kilos/ha

Källa: SCB

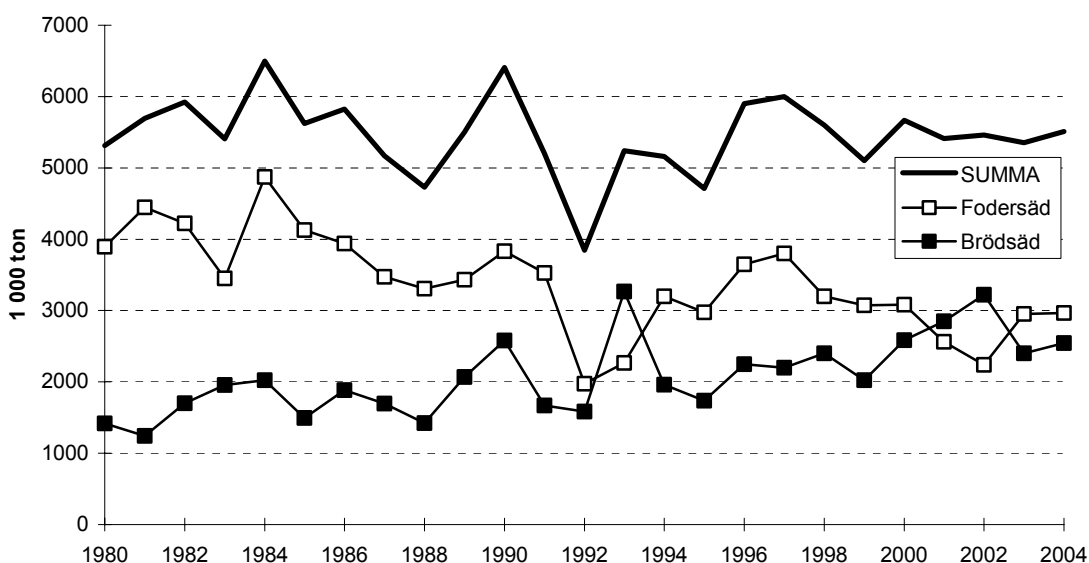
Figur 8 Hektaravkastning fodersäd 1980-2004, kg/ha

Coarse grain yield per hectare in Sweden 1980-2004, kilos/ha

Källa: SCB

3.3 Totalskörd

Den totala skörden av spannmål 2004 uppgår enligt preliminära uppgifter från Jordbruksverket till ca 5,51 miljoner ton. Uppgifterna baseras på en enkätundersökning bland odlarna. Skörden av brödsäd har beräknats till ca 2,5 miljoner ton och skörden av fodersäd till ca 3,0 miljoner ton. Årets skörd är ca fyra procent större än det senaste femårsgenomsnittet och den största spannmålsskörden sedan 2000. Figur 9 visar storleken på den totala spannmålsskörden 1980-2004.

Figur 9 Totalskörd spannmål 1980-2004, 1 000 ton

Total cereal harvest in Sweden 1980-2004, 1 000 metric tons

Källa: SCB

3.4 Svenska odlarpriser på spannmål

I tabell 3.2 redovisas odlarpriser för spannmål under 2003/04.

Tabell 3.2 Definitiva odlarpriser för spannmål 2003/2004, kr/100 kg vid 14 % vattenhalt

Final producers' prices for cereals 2003/2004, SEK/kilo at 14 % water content

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt
Höstvete, 11%	107,9	115,4	116,0	117,6	118,4	119,1	119,5	120,8	120,9	121,0	92,4	91,5	91,3
Kvarnråg	91,7	92,0	92,9	91,8	92,5	93,3	93,7	93,5	93,6	93,6	88,8	88,8	86,0
Foderkorn	95,0	102,3	103,1	103,1	103,9	104,7	101,1	96,2	96,2	96,2	83,4	82,5	74,0
Foderhavre	74,3	74,6	75,4	74,3	75,1	75,9	74,7	74,7	74,8	74,8	77,1	77,1	80,6
Rågvete	96,1	103,3	104,1	105,0	105,8	106,5	106,9	102,7	102,8	102,8	85,6	84,6	83,5

Källa: Jordbruksverket

Priserna som redovisas avser den första dagen i månaden. Priset avser normalkvalitet vid leverans fritt gård. Eventuella avdrag har ej tagits med i beräkningarna. Priserna är ett genomsnitt av vad olika uppköpare betalar.

EU:s interventionspris för spannmål är oförändrade mellan 2003/04 och 2004/05. Till följd av reformbeslutet 2003 har dock möjligheten för interventionsuppköp av råg tagits bort och månadsuppräknningen av interventionspriset har halverats. Marknadspriserna för spannmål låg under inledningen av marknadsåret 2003/04 på nivåer betydligt högre än interventionspriset. Svag skörd i stora delar av EU-15 ledde till stark efterfrågan på svensk spannmål. Det var särskilt priserna på vete som var mycket höga. Havrepriserna pressades däremot av hård konkurrens på den nordamerikanska marknaden från kanadensisk havre och osäkerhet om möjligheten att få exportbidrag. Trots utförsäljningar från interventionslagren fortsatte vetepriserna att stiga under marknadsåret medan kornpriserna föll tillbaka under våren.

För marknadsåret 2004/05 väntas EU få ett stort överskott av spannmål. I Storbritannien har bland annat regnproblem lett till att en större del av brödsäden än normalt klassats som fodersäd. Det har inneburit pressade priser under inledningen av marknadsåret. I Sverige noteras spannmålen runt interventionsprisnivå för fodersäden medan brödsäden har en något högre prisnivå. För havren väntas det även under innevarande år hård konkurrens från Kanada på den amerikanska marknaden.

3.5 Spannmålsskördens användning

Av de olika spannmålsslagen förmals främst vete och råg till mjöl för inhemsk livsmedelsanvändning. Till foder används främst korn och havre, men sedan senare delen av 1980-talet har en allt större andel av vetet använts till foderändamål. Användningen av vete till industriändamål, sprit och stärkelse har också ökat under senare år. Den största andelen av kornet som används till livsmedelsändamål är malkorn till bryggeriindustrin. En mindre andel korn och havre förmals till gryn och mjöl. Tabellerna 3.3-3.7 visar användningen av spannmålsskörden.

Tabell 3.3 Total spannmålsbalans (inklusive blandsäd) 1999/00-2004/05, milj. kg

Total cereal balance (including mixed grain) 1999/00-2004/05, mill. kilos

	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05
Ingående lager*	1 037	559	275	402	531	294
Skörd	4 931	5 670	5 388	5 460	5 352	5 511
Import	115	179	179	254	96	
Summa tillgång	6 083	6 408	5 842	6 116	5 979	
Livsmedelsändamål	910	915	935	960	985	
Industriändamål	110	200	220	305	330	
Utsäde, sålt i handeln	260	270	270	265	265	
Foder	3 100	3 020	3 055	2 860	2 855	
Export	1 144	1 728	959	1 195	1 280	
Utgående lager	559	275	402	531	294	
Varav interventionslager	207	40	142	301	114	
Summa förbrukning	6 083	6 408	5 842	6 116	5 979	

*Exkl. lager hos odlare

Källa: Jordbruksverket

Tabell 3.4 Användning av veteskörden 1999/00-2004/05, milj. kg*Use of wheat harvest 1999/00-2004/05, mill. kilos*

Vete	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05
Ingående lager*	239	223	88	202	258	144
Skörd	1 659	2 400	2 362	2 113	2 282	2 409
Import	71	85	80	188	27	
Summa tillgång	1 969	2 708	2 530	2 503	2 567	
Livsmedelsändamål	575	580	600	600	600	
Industriändamål	110	200	220	275	300	
Utsäde, sålt i handeln	70	90	90	85	85	
Foder	850	900	925	800	800	
Export (inkl. mjöl)	141	850	493	485	638	
Utgående lager	223	88	202	258	144	
Varav interventionslager	144	27	106	228	95	
Summa förbrukning	1 969	2708	2 530	2 503	2 567	

*Exkl. lager hos odlare

Källa: Jordbruksverket

Tabell 3.5 Användning av rågskörden 1999/00-2004/05, milj. kg*Use of rye harvest 1999/00-2004/05, mill. kilos*

Råg	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05
Ingående lager*	83	74	45	33	20	14
Skörd	117	187	182	128	118	134
Import	1	3		6	4	
Summa tillgång	201	264	227	167	142	
Livsmedelsändamål	100	100	100	100	100	
Utsäde, sålt i handeln	10	10	10	10	10	
Foder	10	50	35	5	5	
Export (inkl. mjöl)	7	59	49	32	13	
Utgående lager	74	45	33	20	14	
Varav interventionslager	0	6	0	0	0	
Summa förbrukning	201	264	227	167	142	

*Exkl. lager hos odlare

Källa: Jordbruksverket

Tabell 3.6 Användning av kornskörden 1999/00-2004/05, milj. kg*Use of barley harvest 1999/00-2004/05, mill. kilos*

Korn	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05
Ingående lager*	570	157	70	110	128	66
Skörd	1 853	1 634	1 633	1 777	1 546	1 671
Import	43	90	96	60	64	
Summa tillgång	2 466	1 881	1 799	1 947	1 738	
Livsmedelsändamål	200	200	200	225	250	
Utsäde, sålt i handeln	100	90	90	90	90	
Foder	1 400	1 150	1 250	1 200	1 125	
Export (inkl. mjöl)	609	371	149	279	207	
Utgående lager	157	70	110	128	66	
Varav interventionslager	63	7	36	73	19	
Summa förbrukning	2 466	1 881	1 799	1 947	1 738	

* Exkl. lager hos odlare

Källa: Jordbruksverket

Tabell 3.7 Användning av havreskörden 1999/00-2004/05, milj. kg*Use of oats harvest 1999/00-2004/05, mill. kilos*

Havre	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05
Ingående lager*	99	67	49	45	75	31
Skörd	1 055	1 151	961	1 179	1 102	929
Import	0	1	2	0	1	
Summa tillgång	1 154	1 219	1 012	1 224	1 178	
Livsmedelsändamål	35	35	35	35	35	
Utsäde, sålt i handeln	65	65	65	65	65	
Foder	600	625	600	650	625	
Export (inkl. mjöl)	387	445	267	399	422	
Utgående lager	67	49	45	75	31	
Summa förbrukning	1 154	1 219	1 012	1 224	1 178	

* Exkl. lager hos odlare

Källa: Jordbruksverket

3.6 Konsumtion av spannmål och spannmålsprodukter

Konsumtionen av vete- och rågmjöl uppvisar en förhållandevis kraftig ökning mellan 1999 och 2000. Statistiken från 1995 och framåt är dock osäker eftersom metoden ändrats. Av den totala förmalningen av vete utgörs 95 procent av inhemsk vara.

Tabell 3.8 Konsumtion av vete- och rågmjöl 1970-2002, milj. kg*Consumption of wheat and rye flour 1970-2002, mill. kilos*

År	1970	1980	1990	1995	1998	1999	2000	2001	2002
Vete- och rågmjöl	456	493	529	538	568	558	602	576	574

Källa: Jordbruksverket

Omkring 350 000 ton korn och havre används för humankonsumtion inom landet. Merparten av kornet används för framställning av malt. Det finns tre mälterier i Sverige, varav det största är beläget i Halmstad med en årlig produktionskapacitet på 170 000 ton malt vilket kräver ca 220 000 ton korn. Mälteriet i Halmstad har i augusti 2004 fördubblat kapaciteten i sin anläggning och för marknadsåret 2004/05 beräknas ca 220 000 ton korn komma att användas. Det finns därutöver mälterier i Stockholm och Söderhamn som vardera producerar ca 40 000 ton malt per år. Efterfrågan på malt har ökat under de senaste åren. Merparten av maltproduktionen avsätts på exportmarknaden.

I tabell 3.9 visas humankonsumtionen av korn och havre.

Tabell 3.9 Humankonsumtion av korn och havre 1970-2003, milj. kg*Human consumption of barley and oats 1970-2003, mill. kilos*

	1970	1980	1990	1995	1998	1999	2000	2001	2002	2003
-gryn	18,4	16	24	24	26	29	28	33	39	*
-malkorn			82	98	150	150	210	210	225	225

* Uppgift saknas

Källa: Jordbruksverket

3.7 Överskott

Den totala skörden 2003 uppgick enligt SCB:s definitiva uppgifter till 5,35 miljoner ton. Från september 2003 till augusti 2004 exporterades ca 1,25 miljoner ton spannmål. Vete blev det spannmålsslag som exporterades mest under året med drygt 0,6 miljoner ton. Torka i större delen av EU sommaren 2003 gav goda avsättningsmöjligheter. Sydeuropa och Danmark blev de viktigaste marknaderna för svenskt vete inom EU. Under våren 2004 exporterades vete till de baltiska länderna men i betydligt mindre omfattning än som förväntats. Exporten till tredje land blev av mycket liten omfattning jämfört med tidigare år. Av det svenska rågöverskottet såldes merparten till Finland. Den svenska kornexporten uppgick till ca 210 000 ton. Inom EU var Tyskland och Danmark de viktigaste marknaderna. Merparten av exporten till tredje land såldes i form av malkorn till Östeuropa. Exporten av foderkorn till Mellanöstern var av liten omfattning. Sverige sålde ca 420 000 ton havre under 2003/04. Det var en av de största kvantiteterna som exporterats från Sverige under ett år. Till skillnad från tidigare år såldes nästan hälften på EU-marknaden. Brist på fodersäd i Sydeuropa och Danmark gav möjlighet att sälja på EU-marknaden. Försäljningarna till USA uppgick till ca 220 000 ton. Mindre kvantiteter exporterades till Ryssland och Turkiet.

Under marknadsåret 2003/04 anmäldes ca 3 300 ton korn till intervention. Interventionsanmälningarna under 2003/04 var de minsta under ett enskilt år sedan Sveriges inträde i EU 1995. Vid utgången av marknadsåret 2003/04 fanns det ca 123 000 ton i lager varav ca 16 000 ton är korn och ca 107 000 ton är vete. Under sommaren 2004 såldes ca 12 000 ton vete på den interna marknaden. Det innebär att det fanns ca 114 000 ton kvar i lager när den nya interventionsperioden startade den 1 december 2004.

Enligt Jordbruksverkets prognos uppgår 2004 års skörd till ca 5,51 miljoner ton. Det innebär att överskottet för 2004/05 blir större än fjolårets. Trots hård konkurrens har efterfrågan på svensk spannmål varit relativt god under inledningen av 2004/05. Väderproblem i bland andra Storbritannien, Danmark, Finland och delar av Tyskland har dock givit möjligheter att sälja brödvete från Sverige till Sydeuropa. Svensk fodersäd har också kunnat konkurrera på marknaden och försäljningar har skett till tredje land. Trots stort överskott och hård konkurrens väntas relativt måttliga interventionsuppköp. Skörden av havre väntas bli god i Nordamerika vilket inneburit pressade priser under hösten 2004. Fraktpriserna har dessutom stigit kraftigt vilket missgynnar den skandinaviska havren. Genom att EU medgivit exportbidrag har en del havre kunnat säljas till USA hösten 2004.

Tabell 3.10 Nettoexporten av spannmål (sept/avg) 1997/98-2003/04, milj. kg

Cereal net exports (Sept/Aug) 1997/98-2003/04, mill. kilos

	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04
Vete och råg	638	376	76	821	462	323	620
Korn och havre	574	862	953	725	308	618	564
Nettoexport	1 212	1 238	1 029	1 546	770	941	1 184

Källa: Jordbruksverket

Sverige har under 2003 exporterat ca 8 000 ton mjöl och gryn och importerat ca 25 000 ton under samma period. Exporten av malt uppgick under 2003 till ca 125 000 ton och importen till ca 10 000 ton. Under 2002 exporterades ca 117 000 ton malt. Under perioden jan-juli 2004 har ca 91 000 ton exporterats.

3.8 Regleringen

Sverige blev medlem av EU den 1 januari 1995, vilket bland annat innebar att EU:s gemensamma jordbrukspolitik började tillämpas. Generellt tog Sverige över EU:s regleringar utan övergångsregler. Det gällde även på spannmålsområdet.

I detaljer finns det skillnader mot Sveriges tidigare reglering på spannmålsområdet, men i stort är inriktningen densamma.

Grunden för EU:s reglering på spannmålsområdet är:

- Skydd mot tredje land i form av importtullar
- Möjlighet till avsättning av överskott genom intervention
- Stöd till export

- Direktstöd till odlarna i form av arealbidrag och trädesersättning, gäller till och med 2004. Från 2005 ersätts direktstöden med ett nytt frikopplat stöd.

Utöver dessa regleringsåtgärder gäller krav på licens vid såväl import som export. Mängden importkvoter, vilka innebär reducerad importavgift, är betydligt större jämfört med den tidigare svenska regleringen.

Under 1999 genomförde EU åter en reform på spannmålsområdet. Reformen följde samma inriktning som 1992, det vill säga sänkt stödpris och kompensation genom direktbidrag. Interventionspriset sänktes med 15 procent fördelat på två etapper, 2000/01 och 2001/02. Jordbrukarna gavs kompensation genom arealstöd, dock inte mer än ungefär hälften av stödprissänkningen. Arealstödet blev detsamma för samtliga grödor med undantag för proteingrödor som gavs ett extra tillägg. I normalfallet skulle tio procent av arealen läggas i träda för att berättiga till arealstöd.

2003 års reform innebar nya förändringar på spannmålsområdet. Det blir inte möjligt att lämna råg till intervention från och med marknadsåret 2004/05 och månadsuppräknningen av interventionspriset halveras. För durumvete införs en särskild kvalitetspremie och spannmål (samt andra grödor) som används för energiändamål ges ett särskilt stöd, 45 euro/hektar. Kommissionens förslag att även sänka interventionspriset med fem procent accepterades dock inte av rådet.

Från och med 2005 ändras arealstödet till spannmål med flera grödor från ett produktkopplat stöd till frikopplat stöd. Det frikopplade stödet omfattar även direktstöden till animalieproduktionen. Det nya stödet ges till jordbrukarna baserat på tidigare års stödutbetalningar. Jordbrukarna får i princip använda marken till vad man vill under förutsättning att kravet på hävd uppfylls. Kravet på tio procents arealuttag kvarstår dock.

3.8.1 Importskydd

Den 1 juli 1995 trädde WTO-avtalet i kraft vilket innebar att importskyddet förändrades. Generellt gäller nu att skyddet inte får överstiga en viss nivå som baseras på tidigare års importavgifter. I princip gjordes avgifterna om till tullar, men på spannmålsområdet kommer tullarna även i fortsättningen att påverkas av förändringarna på världsmarknaden. För samtliga spannmålslag som ingår i interventionssystemet har en viss referenskvalitet fastställts (för vete finns tre kvalitetsklasser) och priset för denna kvalitet mäts på världsmarknaden. Till detta pris läggs kostnader för frakt m.m. och avgiften beräknas som skillnaden mot det inhemska priset. Det inhemska skyddade priset utgör 155 procent av interventionspris. Avgiften justeras normalt varannan vecka. Ett generellt avdrag på importavgiften görs med åtta euro/ton vid import av kvalitetsvete, malkorn och flintmajs. För flintmajs med ursprung i Argentina har det generella avdraget höjts till 24 euro/ton.

Under hösten 2001 beslutade EU att ta bort en fraktjustering på tio euro/ton för de varor som importerats landvägen. Detta innebar att tullen för dessa varor sänktes med motsvarande belopp. Genom denna åtgärd kom all spannmål in till EU med samma tullsats oberoende av ursprungsland. Det var främst import från Östeuropa som påverkades av denna åtgärd.

Hösten 2002 beslutade EU åter om att ändra reglerna för uttaget av tull vid import av spannmål. Under 2001 och 2002 flödade mycket vete och korn in i EU till låga priser. På grund av att tullen fastställs utifrån priserna i Nordamerika påverkade öststatsimporten inte nivån. De nya reglerna innebär att det för vete går att importera ca tre miljoner ton till en tull på tolv euro/ton. Tullkvoten för vete har delats upp i olika underkvoter för USA, Kanada och övriga länder. För korn uppgår kvoten till 0,35 miljoner ton och tull tas ut med 8-16 euro/ton. Import utöver kvoten belastas med tull på 95 euro/ton för vete och med 93 euro/ton för korn.

Övriga spannmålsslag, durumvete, vete av hög kvalitet, råg, majs och sorghum, påverkades inte av överenskommelsen. Detta redovisas i tabell 3.12 nedan.

Under 2003/04 var tillgången på spannmål i Östeuropa liten vilket ledde till att kvotutnyttjandet för kalenderåret 2003 blev litet. För vetet uppgick kvotutnyttjandet till ca 58 procent. Under 2004 har kvoten för vete hittills (oktober 2004) utnyttjats till ca 40 procent medan kvoten för korn utnyttjats fullt ut. Det är först under tredje kvartalet som kvotimporten tagit fart.

Gällande tullsatsen från början på oktober för de spannmålssorter som ingår i interventionssystemet redovisas i tabell 3.11. Höga priser på de nordamerikanska marknaderna har inneburit att det för närvarande inte tas ut någon tull på durumvete och vete av hög kvalitet.

Tabell 3.11 Tullar i oktober 2004, euro/100 kg och kr/100 kg

Tariffs as of October 2004, EUR/100 kilos and SEK/100 kilos

Produkt	Tullar i euro/100 kg	ca kr/100 kg*
Vete hög kvalitet	0	0
Vete, normal	0	0
Durumvete	0	0
Majs	5,011	45,35
Råg, sorghum	4,143	37,49

* 1 euro =9,05

Källa: EU-kommissionen

Nedan redovisas de tullkvoter som EU införde från och med den 1 januari 2003. Andra tullkvoter finns listade i tabell 3.14.

Tabell 3.12 Importkvoter och tullar för spannmål gällande från 1 januari 2003, ton och euro/ton

Cereal import quotas and duties valid from January 1, 2003, metric tons and EUR/metric ton

Spannmålsslag	Kvot, milj. ton	Tull, euro/ton	Tull utöver kvoten, euro/ton
Vete			
USA	0,572	12	95
Kanada	0,038	12	95
Övriga tredjeländer	2,3716	12	95
Korn	0,30	16	93
Malkorn	0,50	8	93

För vissa bearbetade spannmålsprodukter och havre gäller andra regler.

I WTO-avtalet stipuleras att för spannmålsslag och bearbetade spannmålsprodukter som inte omfattas av interventionssystemet ska en fast tullsats tillämpas vid import. Dessa tullsatsen ska reduceras med 36 procent fram till år 2000/01. För 2001/02 och intill dess att ett nytt

handelsavtal har avtalats gäller de tullar som gällde för det sista året av den förra avtalsperioden (2000/01). I tabell 3.13 redovisas tullsatserna för några produkter under marknadsåret 2003/04. För tullar finns en speciell omräkningskurs. Före den 1 mars 1997 tillämpades en särskild omräkningskurs för jordbrukstullar. Nu tillämpas samma kurs som för tullar i allmänhet.

Tabell 3.13 Tullar för spannmål och spannmålsprodukter 2004/05, euro/100 kg och kr/100 kg

Tariffs for grain and grain products 2004/05, EUR/100 kilos and SEK/100 kilos

Produkt	Tullar i	
	euro/100 kg	kr/100 kg*
Havre	8,90	80,55
Bovete	3,70	33,48
Hirs	5,60	50,68
Blandsäd	9,30	84,16
Vetemjöl (även av durum)	17,20	155,66
Rågmjöl	16,80	152,04
Kornmalt	17,70	160,18
Rostad malt	15,20	137,56
Kli	4,40	39,82

*1 euro = 9,05

Källa: EU-kommissionen

3.8.2 Förmånkvoter vid import

Inom EU tillämpas en rad olika förmånkvoter som innebär lägre importavgift, i vissa fall hel befrielse. Det finns flera olika typer av kvoter:

- Bilateral kvoter, främst med Östeuropa
- Kvoter som avser vissa grupper av länder
- WTO-kvoter

Merparten av importkvoterna har administrativt tidigare fungerat som så kallade ansökningskvoter. Eftersom prisskillnaden mellan EU och världsmarknaden för flera produkter i stort sett har utjämnats har intresset för kvoterna minskat. Därför beslutades att under 2002 omvandla en rad av dessa kvoter till så kallade först till kvarnen-kvoter. Detta innebär minskad administrativ börda. EU har omförhandlat flera av de så kallade Europaavtalen som gäller med kandidatländerna i Östeuropa. För många av de produkter som ingår i dessa avtal gäller att EU inte ska lämna några exportbidrag och att motparten inte ska ta ut någon importtull, så kallade noll-nollavtal. Av tabell 3.14 framgår exempel på några av de importkvoter med nolltull som finns inom spannmålsområdet.

Tabell 3.14 Importkvoter på spannmålsområdet, ton*Grain import quotas, metric tons*

Ursprung	Vara	Kvantitet, ton
Alla tredje länder	Vete av hög kvalitet	300 000
Alla tredje länder	Durumvete	50 000
Alla tredje länder	Bearbetad havre	10 000
AVS-länder	Sorghum	100 000
Bulgarien	Majs	88 000
Bulgarien	Vete	275 000
Rumänien	Vete	230 000
Rumänien	Majs	149 000
Alla tredje länder	Majs till Spanien och Portugal	2 500 000
Alla tredje länder	Sorghum till Spanien	300 000

Källa: EU-kommissionen

3.8.3 Intervention

EU:s interventionssystem på spannmålsområdet syftar till att garantera odlarna en viss lägsta prisnivå på spannmålen. I Sverige är det möjligt att lämna spannmål till intervention under perioden december - juni. De övriga medlemsländerna tillämpar perioden november - maj. All spannmål som lämnas till intervention är EU skyldig att köpa upp under förutsättning att den håller vissa kvalitets- och kvantitetskrav. Av de spannmålsslag som odlas i Sverige är det möjligt att lämna vete och korn till intervention. Havre och rågvete omfattas däremot inte av interventionsuppköp. Sverige och Finland får tillämpa 2,0 mm som minsta kärnstorlek vid interventionsuppköp av korn istället för 2,2 mm som gäller i övriga EU-länder. En förutsättning för att få tillämpa denna mindre kärnstorlek är dock att rymdvikten uppgår till 64 kilo/hektoliter i stället för 62 kilo/hektoliter. Undantaget beror på att vissa sorter, främst sexradskorn, som nu odlas inte uppfyller kravet på kärnstorlek.

Samma interventionspris tillämpas för samtliga spannmålsslag och priset räknas upp varje månad under interventionsperioden.

Interventionspriset för spannmål var vid inledningen av marknadsåret 2004/05 101,31 euro/ton, vilket är detsamma som föregående år. Detta motsvarar ca 92 kronor/100 kilo i oktober 2004. 2004/05 är uppräkningsen 0,46 euro/ton per månad. Det är en halvering jämfört med fjolåret. I tabell 3.15 redovisas uppräkningsen under 2004/05.

EU:s regler för interventionsuppköp ändrades från och med 2004/05. Det är inte längre möjligt att lämna råg till intervention.

Tabell 3.15 EU:s interventionspris 2004/05, euro/ton*EU's intervention price 2004/05, EUR/metric ton*

Månad	Interventionspris, euro/ton	Kumulativ ökning, euro/ton	Månad	Interventionspris, euro/ton	Kumulativ ökning, euro/ton
Juli	101,31	-	Januari	102,69	1,38
Augusti	101,31	-	Februari	103,15	1,84
September	101,31	-	Mars	103,61	2,30
Oktober	101,31	-	April	104,07	2,76
November	101,77	0,46	Maj	104,53	3,22
December	102,23	0,92	Juni	104,53	3,22

Källa: EU-kommissionen

Interventionspriset avser varan fritt på vagn vid interventionslager, det vill säga ett partihandelspris.

EU:s interventionslager av spannmål nådde 1993/94 en rekordnivå på över 30 miljoner ton. Lägre skördar, bland annat beroende på införandet av trädssystemet och kraftiga utförsäljningar ledde till att lagret reducerades successivt under mitten av 1990-talet. I oktober 1997 fanns bara drygt två miljoner ton spannmål kvar i EU:s interventionslager. I slutet av 1990-talet steg lagren åter, bland annat på grund av ökad konkurrens från Östeuropa. Vid utgången av marknadsåret 1998/99 hade lagren ökat till ca 18 miljoner ton. 1999/00 kunde interventionslagren reduceras till ca åtta miljoner ton på grund av stor export till tredje land. Därefter har lagren legat relativt stabilt runt sex-åtta miljoner ton. Under marknadsåret 2003/04 köptes ca 0,25 miljoner ton spannmål upp inom interventionssystemet, vilket historiskt sett är en mycket liten kvantitet. Av den totala kvantiteten utgjordes ca hälften av vardera korn och råg. Under 2003/04 såldes ca 3,8 miljoner ton interventionsspannmål, varav ca 3,0 miljoner ton på den interna marknaden. Av utförsäljningarna utgjordes ca 1,9 miljoner ton av råg, ca 1,0 miljoner ton vete och ca 0,9 miljoner ton korn. Vid marknadsårets slut uppgick lagren till ca 3,6 miljoner ton varav ca 3,3 miljoner ton är råg, 0,2 miljoner ton är vete och ca 0,1 miljoner ton är korn. Merparten av lagren finns i Tyskland.

Marknadsåret 2003/04 köptes ca 3 300 ton korn för intervention i Sverige. Ca 175 000 ton korn och vete såldes ut från interventionslagren. Under sommaren 2004 har ytterligare ca 12 000 ton sålts på den interna marknaden. Det finns ca 95 000 ton vete och ca 19 000 ton korn kvar i lager hösten 2004.

Under inledningen av marknadsåret 2004/05 har i EU stora mängder spannmål anmälts till intervention. Under perioden november 2004 – januari 2005 uppgår anmälningarna till ca 7 miljoner ton. Ungefär hälften utgörs av vete. Störst mängder har anmälts i Ungern, Tyskland, Tjeckien, Frankrike och Slovakien.

Tabell 3.16 EU:s interventionslager av spannmål, milj. ton*EU's grain intervention stock, mill. metric tons*

	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04
Vete	2,46	6,40	3,12	0,73	0,29	1,18	0,19
Durumvete	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Råg	2,71	3,67	3,25	3,812	2,10	5,09	3,33
Korn	7,80	7,81	2,52	2,24	5,06	0,93	0,11
Majs	0,71	0,13	0,04	0,01	0,02	0,02	0
Sorghum	0,07	0,05	0,01	0,01	0,01	0,01	0
SUMMA	13,75	18,06	8,94	6,81	7,48	7,24	3,63

Källa: EU-kommissionen

3.8.4 Export

För att avsätta överskottsspannmål finns vid sidan om interventionssystemet möjlighet att exportera spannmål till tredje land direkt från handeln med hjälp av exportbidrag. Systemet är beroende av WTO-avtalets restriktioner för handel med spannmål och spannmålsprodukter. WTO-avtalet gäller för perioden 1995/96-2000/01 men till dess att ett nytt avtal har träffats gäller villkoren för det sista året av den tidigare avtalsperioden. Av tabell 3.17 framgår kvantitets- och beloppstak.

Tabell 3.17 WTO-nivåer 1995 – 2004, milj. ton och milj. euro*WTO ceilings 1995-2004, mill. metric tons and mill. EUR*

	Vete och mjöl		Fodersäd	
	Milj. ton	Milj. euro	Milj. ton	Milj. euro
1995/96	20,408	2 309	13,690	1 606
1996/97	19,213	2 105	13,121	1 494
1997/98	18,021	1 901	13,552	1 382
1998/99	16,825	1 697	12,982	1 270
1999/00	15,630	1 493	11,412	1 159
2000/01 och följande år	14,438	1 290	10,438	1 047

Källa: EU-kommissionen

Under perioden 1995/96-1999/00 fanns det möjlighet att utnyttja ej använda exportkvantiteter under de följande marknadsåren. EU utnyttjade inte hela kvoten för subventionerad export av spannmål. För det sista året av avtalsperioden, 2000/01 och följande år, får dock exporten inte överskrida de definierade kvantiteterna 14,4 miljoner ton vete och 10,4 miljoner ton fodersäd. Under 2000/01 utnyttjade EU ca nio miljoner ton av kvoten för vete och ca två miljoner ton av kvoten för fodersäd. Under 2002/03 ledde fallande dollarkurs och hård konkurrens från Östeuropa till att merparten av EU:s export fick bidrag. Marknadsåret 2003/04 präglades av litet exportöverskottet i EU och höga priser på världsmarknaden. De relativt små kvantiteter

som EU exporterade kunde i stort sett exporteras utan bidrag. Havren gavs dock bidrag till skillnad från de närmast föregående åren då svag skörd i Nordamerika drev upp priserna. Marknadsåret 2004/05 har EU ett stort exportöverskott och priserna på världsmarknaden är pressade. EU har därför öppnat exportbidragssystemen för korn och havre under hösten 2004. Hård konkurrens på världsmarknaden och ogynnsam utveckling för växelkursen ledde till att EU även från och med februari 2005 kommer att öppna anbudssystemet för exportbidrag till vete.

Inom EU finns två system för att lämna exportbidrag:

- Anbudsberoende bidrag
- Fasta bidrag

Anbudsberoende bidrag tillämpas för hel spannmål och normalt för de spannmålsslag som exporteras i stora volymer. Systemet fungerar på så sätt att exportörerna får komma in med bud på exportbidrag till EU-kommissionen. Kommissionen beslutar om en viss högsta bidragsnivå. Alla bud som är lika med eller lägre än denna nivå accepteras.

Fasta exportbidrag fastställs varje vecka för hel spannmål och vissa mjölslag. För övriga produkter fastställs bidraget en gång per månad. Det finns möjlighet att differentiera bidraget efter olika destinationer. Under 1996 när världsmarknadspriserna var höga och under vissa tider översteg prisnivån inom EU tillämpades exportavgift för att behålla kvantiteter inom EU. Sedan 1998/99 har exportavgifter inte tillämpats.

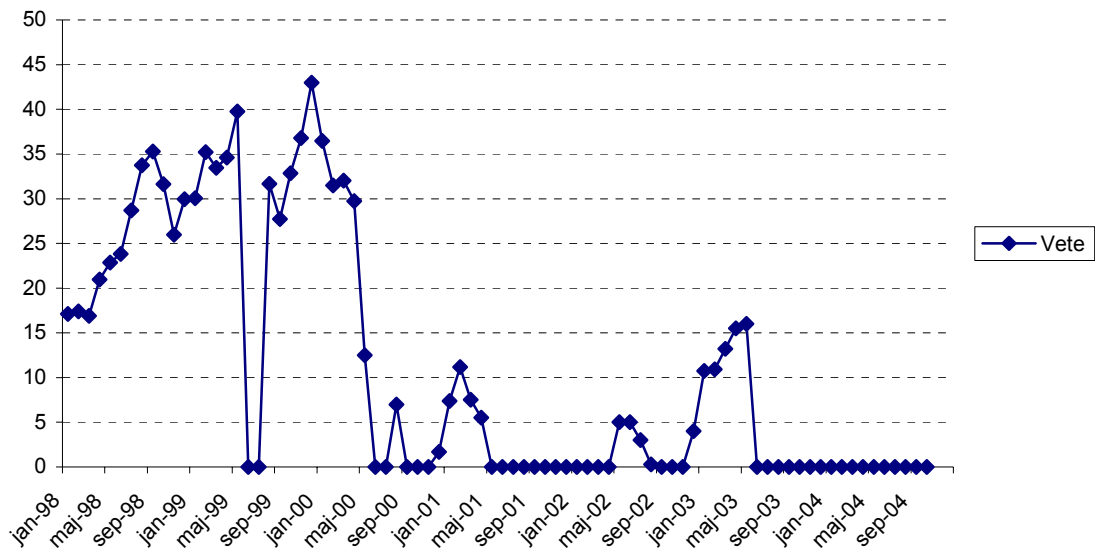
Tabell 3.18 Utvecklingen för de anbudsberoende exportbidragen år 2004, euro/ton

Development of tender dependent export refunds during 2004, EUR/metric ton

Månad	Vete	Korn	Havre	Månad	Vete	Korn	Havre
Jan	-	-	16,95	Juli	-	-	-
Feb			19,70	Aug	-	-	-
Mars	-	-	21,23	Sept	-	-	-
April	-	-	21,97	Okt	-	16,90	30,97
Maj	-	-	21,94	Nov	-	17,74	30,70
Juni	-	-	23,20	Dec	-	17,99	29,86

Källa: EU-kommissionen

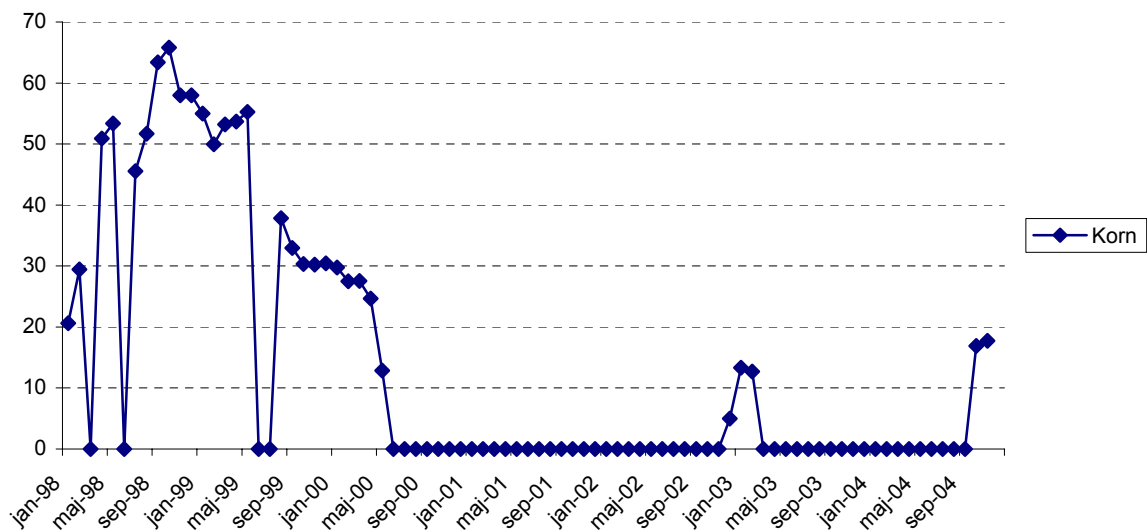
För havre tillämpas ett speciellt anbudsberoende exportbidrag. Som villkor gäller att havren måste vara odlad i Sverige eller Finland och lastas ut från dessa länder. Det är fritt för exportörerna att välja om varan ska exporteras från Sverige eller Finland oberoende av i vilket land anbudet har lämnats. I figur 10-12 redovisas utvecklingen för exportbidragen för vete, korn och havre från och med januari 1998. För vete och korn har möjligheten till anbudsberoende exportbidrag varit stängd sedan juni 2003. Anbudssystemet för havre öppnade i september 2004 och för korn i oktober 2004. För vete öppnas anbudssystemet i februari 2005.

Figur 10 Utvecklingen för anbudsberoende exportbidrag för vete 1998-2004, euro/ton

Development of tender dependent export refunds 1998-2004, EUR/metric ton

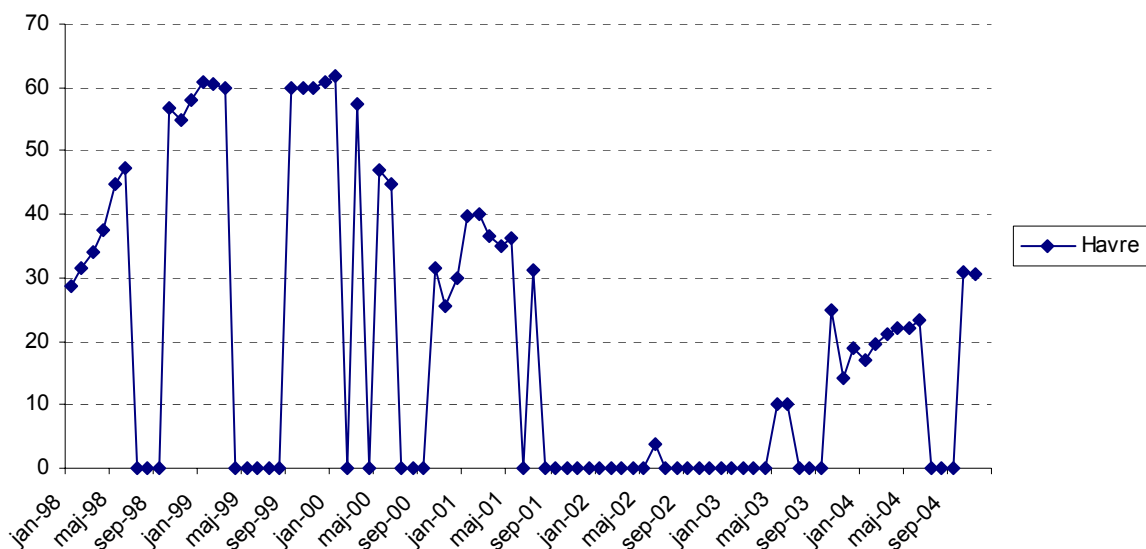
Källa: EU-kommissionen

Figur 11 Utvecklingen för anbudsberoende exportbidrag för korn 1998-2004, euro/ton

Development of tender dependent export refunds 1998-2004, EUR/metric ton

Källa: EU-kommissionen

Figur 12 Utvecklingen för anbudsberoende exportbidrag för havre 1998-2004, euro/ton

Development of tender dependent export refunds 1998-2004, EUR/metric ton

Källa: EU-kommissionen

3.8.5 Direktstöd

1992 genomförde EU en omfattande reform av den gemensamma jordbrukspolitiken. Ett viktigt inslag i reformen var att sänka stödpriserna på spannmål och i stället ge stöd i form av arealersättning. Under perioden 1993/94 - 1995/96 sänktes interventionspriserna med ca 30 procent. Som villkor för att erhålla arealersättningen krävs dock att jordbrukarna lägger en viss del av arealen i träda, så kallad uttagen areal. Beslut om sänkt uttagsplikt från tio procent till fem procent fattades efter säsongen 1996/97 då världsmarknadspriserna var höga och stora kvantiteter exporterades från EU-marknaden. Prisfall på världsmarknaden i kombination med en snabb ökning av EU:s interventionslager fick EU att åter höja uttagsplikten till tio procent för 1999 års skörd. För 2004 års skörd beslutade kommissionen att sänka uttagsplikten till fem procent på grund av den strama försörjningssituationen på den interna marknaden. Därefter återgår uttagsplikten till tio procent.

Tabell 3.19 Uttagen areal 1994/95-2005/06, %

Set aside-area 1994/95-2005/06, %

År	Rörlig	Fast	Faktisk	År	Rörlig	Fast	Faktisk
1994/95	15	20	12	2000/01	10	10	11
1995/96	12	17	12	2001/02	10	10	11
1996/97	10	15	11	2002/03	10	10	11
1997/98	5	5	7	2003/04	10	10	*
1998/99	5	5	6	2004/05	5	5	*
1999/00	10	10	11	2005/06	10	10	*

* Uppgift saknas

Källa: EU-kommissionen

Arealersättningen baseras på historisk produktion och beräknas för respektive medlemsland. Det finns möjlighet att differentiera ersättningen inom respektive land. Av tabell 3.20 framgår den regionala fördelningen av arealersättningen och trädesersättningen i Sverige för 2004/05. Arealersättningen omräknades under perioden 1995-1998 på den kurs som gällde 1995 med endast smärre justeringar. EU:s valutareform som trädde ikraft 1 januari 1999 innebär att arealstödet ska baseras på den aktuella valutakursen den 1 juli respektive år (jämför avsnitt 1.4). För 2004 års utbetalningar av arealstödet används en kurs på 9,1432 kronor/euro.

Tabell 3.20 Regionaliseringsplan för arealersättning till spannmål, gräensilage och träda 2004/05, kg/ha, euro/ha och kr/ha

Regionalisation plan for area payments for grain, grass silage, and set aside-area 2004/05, kilos/ha, EUR/ha and SEK/ha

Region	Avkastning, kg/ha	Ersättning för spannmål, gräensilage* och träda	
		euro/ha	kr/ha**
I	5 197	327	2 993
II	4 563	268	2 628
III	4 071	239	2 344
IV	3 462	203	1 994
V	2 953	173	1 700
VI	2 664	168	1 534 + 584***

* P.g.a. att basarealen överskridits för gräensilage dras stödet ner, se tabell 3.21 för exakt reduktion.

** Avser kursen 1 euro = 9,1432

*** Torkningsersättning

Källa: Jordbruksverket

Då basarealen för gräensilage överskrids dras stödet till detsamma ned med motsvarande andel. Nedan redovisas hur mycket detta stöd reducerats under de senaste åren.

Tabell 3.21 Neddragning av gräensilagestödet 2000-2004, %

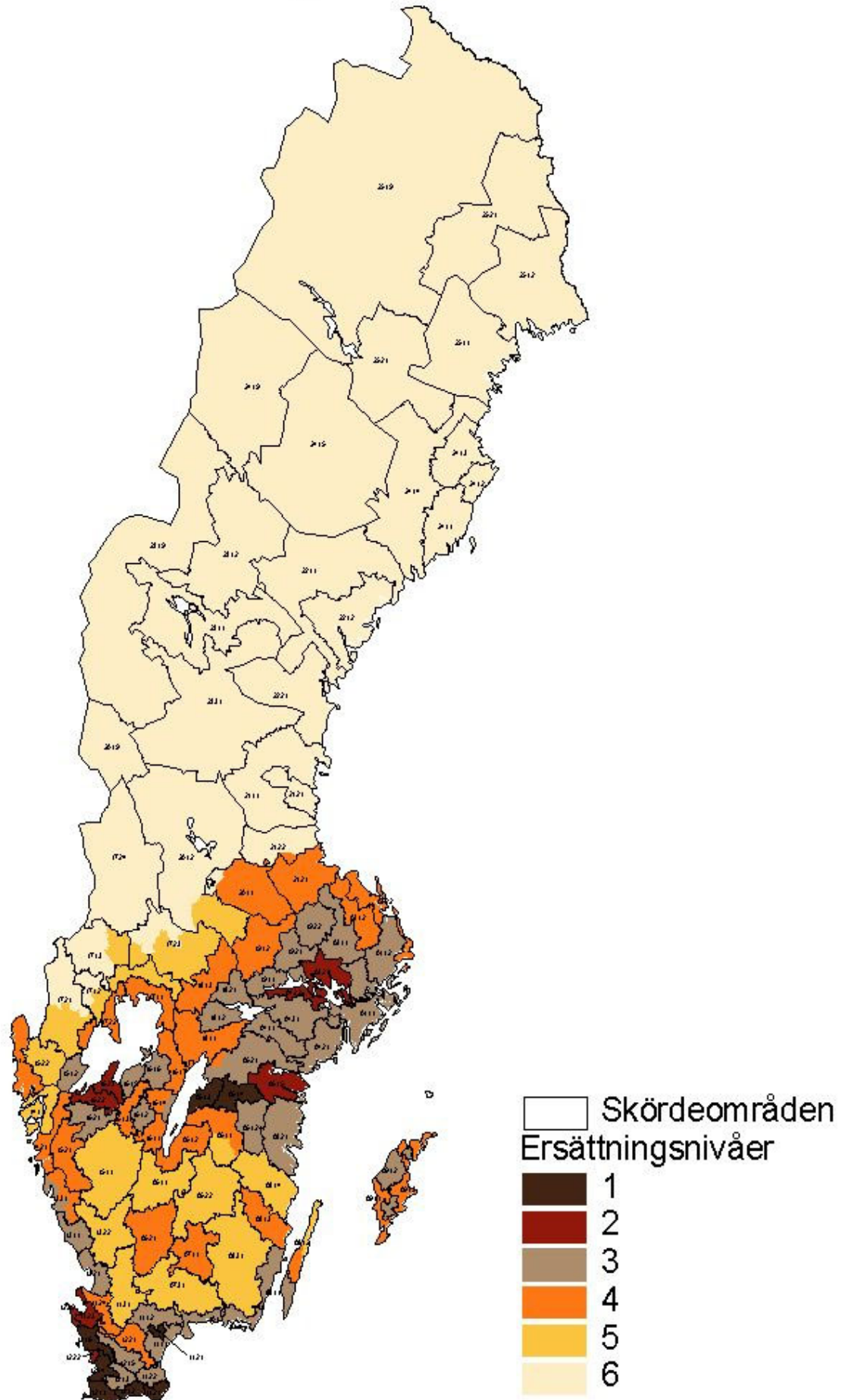
Reduction of grass silage support 2000-2004, %

År	Avdrag, %
2000	36,71
2001	43,65
2002	48,76
2003	54,39
2004	59,58

Källa: Jordbruksverket

På följande karta redovisas arealersättningsområdena i landet.

Ersättningsnivåer 2004

Som följd av rådets beslut våren 1999 beslöt Sverige om vissa förändringar i regionaliseringen. Genom att det särskilda torkningsbidraget infördes i norra Sverige delades dåvarande region fem i en nordlig och en sydlig del. Vissa smärre gränsjusteringar har gjorts även i andra områden. Den så kallade fasta sulan minskades från 45 procent till 30 procent. Samma regionaliseringsplan används numera för alla grödor.

Tabell 3.22 Utbetalda bidrag för spannmålsarealer 1995/96-2004/05, milj. kr

Area payments paid for cereal areas 1995/96-2004/05, mill. SEK

År	Summa	År	Summa
1995/96	2 383	2000/01	2 445
1996/97	2 647	2001/02	2 836
1997/98	2 754	2002/03	2 714
1998/99	2 726	2003/04	2 765
1999/00	2 242	2004/05 prog.	2 734

Källa: Jordbruksverket, arealstödsenheten

Av följande tabell framgår hur stor gränsilageareal som arealstöd har sökts för, inkluderat den uttagsplikt som är kopplade till dessa arealer. Av tabellen framgår även med hur mycket stödet har reducerats på grund av överskridande av basarealen.

Tabell 3.23 Gränsilagestöd och avdrag p.g.a. överskridande av basarealen 2000-2004, ha

Grass silage aid and deductions when exceeding base area 2000-2004, ha

År	Gränsilagestöd, ha	Avdrag i % p.g.a. överskridande av basarealen
2000	290 458	36,7
2001	370 618	43,7
2002	435 844	48,8
2003	447 426	54,4
2004	461 098	59,6

3.8.6 Budgetkostnader för spannmålsregleringen

Tabell 3.24 EU:s budgetkostnader för spannmålsregleringen (EU-15), milj. euro och milj. kr

EU's cereal Common Market Organisation budget costs (EU-15), mill. EUR and mill. SEK

År	Summa milj. euro	Summa ca milj. SEK	Jordbruks- omräkningskurs
1995	15 018	147 270	9,80624
1996	16 998	151 922	8,93762
1997	17 462	155 161	8,88562
1998	17 102	152 607	8,92333
1999	17 866	157 838	8,83455
2000	16 663	138 576	8,31640
2001	17 466	167 883	9,61220
2002	18 590	170 334	9,1627
2003	16 835	153 620	9,1250
2004 prel.	17 632	160 451	9,10
2005 prog.	18 042	164 182	9,10

Källa: Jordbruksverket, FEOGA

EU:s jordbruksbudget beräknas 2004 uppgå till totalt ca 40,2 miljarder euro. Spannmål tar ca 44 procent av jordbruksbudgeten i anspråk. Spannmålsens andel av EU:s totala budget uppgår till 16 procent. Av spannmålsdelen går den största delen till arealstöd, ca 17,3 miljarder euro. För 2005 beräknas budgetkostnaderna på spannmålsområdet till ca 18 miljarder euro och därav beräknas kostnaderna för det kopplade arealstödet och det frikopplade stödet uppgå till ca 17,4 miljarder euro. Från och med 2004 tillkommer de kopplade arealstöden till bland annat proteingrödor och energigrödor som beslutades om i samband med 2003 års reform.

Tabell 3.25 Spannmålsbudgetens fördelning 1995-2005, milj. euro

Cereal budget allocation 1995-2005, mill. EUR

År	Export- stöd	Lagrings- stöd	Produktions- bidrag m m	Areal- stöd	Summa
1995	1 092	63	357	13 507	15 018
1996	368	60	357	16 213	16 998
1997	532	71	301	16 558	17 462
1998	397	186	276	16 243	17 102
1999	883	713	373	15 897	17 866
2000	879	562	334	14 866	16 641
2001	261	367	334	16 896	17 858
2002	99	219	241	18 031	18 590
2003	176	267	256	16 322	17 021
2004 prel.	174	7	382	17 254	17 817
2005 prog.	293	273	73	17 403	18 042

Källa: EU-kommissionen, FEOGA

3.9 EU:s produktion av spannmål

Frankrike, Tyskland, Polen, Storbritannien, Spanien, Italien och Ungern svarar för ca 85 procent av den totala spannmålsproduktionen inom EU. Skörden 2004 beräknas bli ca 285 miljoner ton, vilket är drygt 55 miljoner ton mer än under fjolåret. I stort sett hela EU gynnades av lämplig väderlek under våren och sommaren 2004. Minskat krav på obligatorisk träda medförde dessutom att arealen ökade med ca fyra procent. I samband med skörden drabbades dock Storbritannien, delar av Tyskland, Danmark, södra Sverige och Finland av regn som ledde till kvalitets-skador på spannmålen. I övriga EU blev kvaliteten på skörden bra.

Höstsådden 2004 har gynnats av bra väder.

Tabell 3.26 Total spannmålsproduktion i EU-15/25 1998-2004, 1 000 ton

Total cereal production in the EU-15/25 1998-2004, 1 000 metric tons

Land	1998	1999	2000	2001	2002	2003 prel.	2004 prog.
Belgien/Lux	2 713	2 182	2 118	2 258	2 639	2 613	2 881
Danmark	9 303	8 687	9 412	9 485	8 804	9 051	9 048
Tyskland	44 519	44 452	45 271	49 915	43 391	39 426	50 507
Spanien	21 301	17 118	23 793	17 181	21 679	21 385	23 637
Frankrike	68 276	64 501	66 201	60 089	69 661	54 914	69 012
Grekland	4 139	4 313	4 118	4 060	4 242	4 293	3 829
Italien	17 246	23 342	19 683	18 840	21 256	17 872	20 364
Irland	1 900	1 914	2 123	1 929	1 964	2 147	2 469
Nederländerna	1 530	1 376	1 557	1 736	1 824	1 917	1 737
Portugal	1 215	1 534	1 59	1 331	1 497	1 182	1 144
Storbritannien	22 806	22 123	23 985	19 582	22 965	21 323	22 348
Finland	2 753	2 836	4 044	3 626	3 939	3 783	3 707
Sverige	5 699	4 931	5 709	5 388	5 462	5 352	5 390
Österrike	4 497	4 523	4 170	4 468	4 757	4 264	4 791
Tjeckien					6 771	5 762	9 069
Estland					525	506	578
Cypern					142	142	102
Lettland					1 028	932	939
Litauen					2 539	2 632	2 281
Ungern					11 706	13 079	17 108
Polen					26 877	23 391	28 279
Slovenien					611	398	511
Slovakien					3 194	2 490	3 945
EU-15	207 896	203 832	213 953	200 221	214 080	189 522	220 864
EU-25					267 641	239 018	283 688

Källa: EU-kommissionen, 2004 COCERAL

Storbritannien, Frankrike, Tyskland, Polen och Ungern svarar för den största delen av vete- och kornproduktionen inom EU. I nedanstående tabell redovisas produktionen av vete och korn för skördeåren 2001/02 - 2004/05.

Tabell 3.27 Produktion av vete och korn under skördeåret 2001/02 - 2004/05, 1 000 ton

Wheat and barley production for crop year 2001/02-2004/05, 1 000 metric tons

Land	2001		2002		2003, prel.		2004, prog.	
	Vete	Korn	Vete	Korn	Vete	Korn	Vete	Korn
Belgien/Lux	1 771	321	1 675	343	1 693	271	1 998	33
Danmark	4 862	3 854	4 056	4 121	4 701	3 776	4 788	3 634
Tyskland	22 865	13 549	20 792	10 928	19 225	10 596	25 345	12 963
Spanien	3 181	6 245	4 710	8 333	4 041	8 698	4 432	10 582
Frankrike	30 642	9 797	37 320	10 988	29 047	9 844	37 593	10 944
Grekland	400	250	381	201	323	186	388	310
Italien	2 898	1 222	3 280	1 190	2 512	1 021	2 940	1 148
Irland	632	1 164	867	963	794	1 198	1 043	1 274
Nederländerna	1 085	425	1 057	315	1 130	349	1 213	281
Portugal	33	13	86	20	37	13	48	16
Storbritannien	11 954	6 890	15 954	6 128	14 080	6 370	15 601	5 938
Finland	489	1 786	569	1 739	679	1 697	776	1 748
Sverige	2 362	1 633	2 112	1 778	2 283	1 546	2 398	1 699
Österrike	1 439	1 012	1 385	861	1 128	882	1 553	982
Tjeckien			3 866	1 792	2 638	2 069	5 126	2 401
Estland			148	249	145	254	194	282
Cypern			*	128	*	129	10	92
Lettland			520	262	468	247	493	269
Litauen			1 218	871	1 204	900	1 136	863
Ungern			3 868	1 046	4 072	1 153	5 929	1 472
Polen			9 304	3 370	7 858	2 831	9 500	3 500
Slovenien			175	48	123	39	132	29
Slovakien			1 542	695	918	804	1 866	984
EU-15	84 672	48 215	94 244	47 908	81 673	46 447	100 114	51 874
EU-25			114 956	56 422	99 167	54 928	124 509	61 768

* Uppgift saknas

Källa: EU-kommissionen, 2002 COPA-COPEGA

3.9.1 EU:s internhandel

Frankrike svarar för en stor del av exporten inom EU. Länder med hög andel import är Belgien/Luxemburg, Holland och Italien. I tabellerna 3.28 och 3.29 redovisas internhandeln under 2003. Redovisade data i tabellerna ska tolkas med försiktighet då de enskilda ländernas rapportering till kommissionen kan vara av olika hög kvalitet. Ej heller bör siffrorna jämföras med övriga balanser i detta material. Dock kan uppgifterna tjäna som en indikator på huruvida de enskilda medlemsstaterna är nettoexportörer eller -importörer.

Tabell 3.28 EU:s interna import av spannmål 2003, ton

Internal grain imports in the EU 2003, metric tons

	Vete	Korn	Råg	Havre	Majs	Totalt
Frankrike	212 347	27 015	15 681	1 556	175 278	431 877
Belgien	2 961 228	1 211 219	53 621	49 119	549 550	4 824 737
Holland	2 809 868	944 636	151 796	19 092	1 975 395	5 900 787
Tyskland	1 086 252	747 004	25 695	96 815	947 227	2 902 993
Italien	3 948 727	812 783	13 361	64 422	839 553	5 678 846
UK	633 105	50 887	2 184	11 067	1 209 641	1 906 884
Irland	502 850	83 224	976	8 669	183 388	779 107
Danmark	323 724	296 963	8 760	42 544	58 136	730 127
Grekland	412 000	139 324	452	16 206	141 568	709 550
Portugal	1 247 203	290 254	22 545	19 153	584 361	2 163 516
Spanien	2 831 526	539 242	76 398	108 955	1 696 047	5 252 168
Luxemburg	34 942	10 184	17	35	1 092	46 270
Sverige	43 695	58 016	2 790	500	5 128	110 129
Finland	52 476	55 008	15 682	27	201	123 394
Österrike	71 686	41 919	32 601	11 725	60 036	217 967
EU	17 171 629	5 307 678	422 560	449 884	8 426 602	31 778 353

Källa: Eurostat

Tabell 3.29 EU:s interna export av spannmål 2003, ton*Internal grain exports in the EU 2003, metric tons*

	Vete	Korn	Råg	Havre	Majs	Totalt
Frankrike	8 195 064	2 702 222	10 645	74 987	6 840 905	17 823 823
Belgien	442 106	73 992	2 823	2 572	99 139	620 632
Holland	368 110	123 618	6 962	11 996	75 132	585 818
Tyskland	3 303 364	962 935	355 079	44 128	815 294	5 480 800
Italien	100 211	2 622	127	50	39 434	142 444
UK	2 448 035	781 486	1 066	143 393	89 872	3 463 852
Irland	107 458	33 027	0	8 811	36 077	185 373
Danmark	491 108	343 122	4 953	8 398	3 359	850 940
Grekland	229 348	4 475	0	30	81 060	314 913
Portugal	117 703	4 714	46	96	10 103	132 662
Spanien	473 813	74 308	12 012	30 048	136 438	726 619
Luxemburg	13 146	23 105	4 560	1 700	318	42 829
Sverige	470 632	119 581	13 934	55 896	198	660 241
Finland	10 852	22 965	1 417	64 624	135	99 993
Österrike	400 678	35 507	8 937	3 156	199 140	647 418
EU	17 171 629	5 307 678	422 560	449 884	8 426 602	31 778 353

Källa: Eurostat

3.9.2 EU:s handel med tredje land

EU har en omfattande handel, främst export, med omvärlden. I tabell 3.30 redovisas importen och exporten av spannmål totalt, samt separat för vete, korn, havre och majs 2000/01-2003/04. Exporten av spannmål under 2003/04 blev betydligt mindre än under föregående år beroende på den svaga skörden. EU:s export blev endast obetydligt större än importen. Totalt exporterades ca 14 milj ton spannmål, varav ca 0,3 milj ton exporterades från de nya medlemsländerna. Importen uppgick till ca 13 milj ton, endast obetydliga kvantiteter importerades till de nya medlemsländerna. Exporten av vete uppgick totalt till ca 8,3 milj ton medan importen uppgick till ca 5,8 milj ton. Exporten av fodersäd var ca 5,8 milj ton och importen ca 7,3 milj ton. Importen av sorghum ökade kraftigt under 2003/04 från ca 13 000 ton till ca 1,52 milj ton.

Under inledningen av marknadsåret 2004/05 är det främst vete och malt som exporterats från EU. I takt med att utbudet av fodersäd från Östeuropa avtagit har EU kunnat börja exportera även foderkorn.

Tabell 3.30 EU:s import och export av spannmål 2000/01-2003/04, milj. ton*EU's grain imports and exports 2000/01-2003/04, mill. metric tons*

Spannmålsslag	2000/2001		2001/2002		2002/2003		2003/2004	
	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import
Vete	13,7	3,0	9,9	9,5	16,2	11,6	8,3	5,8
Korn	8,2	0	6,3	1,1	8,2	0,8	4,7	0,4
Majs	0,2	2,5	0	1,9	0,2	3,2	0,2	5,2
Råg	1,0	0	0,8	0,3	0,7	0,4	0,5	0,1
Havre	0,7	0	0,5	0	1,0	0	0,5	0
Övrigt	0	0,2	0	0,3	0	0,1	0	1,5
SUMMA	23,8	5,7	17,5	13,1	26,3	16,1	14,2	13,0

Källa: EU-kommissionen

3.10 Marknadspriser för spannmål

Priserna för spannmål på EU-marknaden varierar normalt mellan interventionsprisnivå och gränsskyddad prisnivå. I de områden där det finns överskott på marknaden ligger priserna normalt runt interventionspriset. Under den period av året då det inte är möjligt att lämna till intervention kan priserna vara ännu lägre. Priserna i områden med underskott styrs av kostnaderna för att transportera spannmål från överskottsmarknaderna.

Inom EU rapporteras varje vecka partihandelspriser på spannmål från de olika medlemsländerna. Priserna för spannmål under marknadsåret 2003/04 låg på en hög nivå på grund av litet utbud. Förväntningar om en stor skörd för 2004 ledde till snabbt fallande priser under sommaren 2004. Under hösten 2004 har priserna legat på nivåer runt interventionspris på de ledande marknaderna inom EU. I de nya medlemsländerna med stora överskott, främst Ungern, har priserna legat betydligt under interventionspris. För råg, för vilken interventionsmöjligheten tagits bort från och med 2004/05, har också priserna legat betydligt under interventionspriset. I tabell 3.31 redovisas förhållandet mellan marknadspriset och interventionspriset i några EU-länder i oktober och november 2004.

Tabell 3.31 Marknadspris för spannmål i EU jämfört med interventionspriset oktober och november 2004, interventionspris = 100

Market prices for grain in the EU compared to intervention price in October and November 2004, intervention price=100

VETE (brödvete)				KORN			
Land		oktober	november	Land		oktober	november
Danmark	Köpenhamn	*	114	Danmark	Köpenhamn	105	108
Tyskland	Hamburg	109	106	Tyskland	Hamburg	106	107
	Würzburg	97,50	97		Würzburg	96	97
	Dresden	95,50	94		Mannheim	91	89
Frankrike	Rouen	108	108	Frankrike	Rouen	107	109
	Dunkerque	107	106	Italien	Alexandria	120	125
	Creil	95	97		Milano	132	135
Italien	Alexandria	126	124	Finland	Raisio	98	100
	Milano	129	129	Sverige	Helsingborg	104	102
	Bologna	128	127		Norrköping	104	102
Finland	Nokia	115	114	Spanien	Albacete	119	114
Sverige	Helsingborg	113	111	Tjeckien	Prag	92	87
Spanien	Barcelona	140	135	Lettland	Riga	89	84
Ungern	Budapest	92	92				
Lettland	Riga	104	99				
Tjeckien	Prag	92	87				
Lettland	Riga	89	84				

* Uppgift saknas

Källa: EU-kommissionen

3.11 Östeuropas spannmålsmarknad

Spannmål är i de flesta central- och östeuropeiska länder (CÖE-länder) den viktigaste grödan. Av den totala åkerarealen i CÖE-länderna odlas spannmål på ca 60 procent av arealen. Den totala spannmålsarealen uppgår till knappt 25 miljoner hektar vilket kan jämföras med en areal på ca 38 miljoner hektar i EU-15. Spannmålsodlingens omfattning har varit förhållandevis stabil jämfört med många andra produkter som fått vidkännas kraftiga minskningar. De största spannmålsarealerna i CÖE-länderna finns i Polen med ca nio miljoner hektar och Rumänien med ca sex miljoner hektar. Vete är det dominerande spannmålslaget i de flesta av CÖE-länderna, men det finns stora arealer av råg och havre i Polen och stora majsarealer i Ungern och Rumänien.

Spannmålsodlingen i Turkiet uppgår till ca 14 miljoner hektar. Det motsvarar ca 70 procent av landets åkerareal, inklusive permanenta grödor. Vete, korn och majs är de vanligaste grödorna. Sett över tiden har majsodlingen ökat medan kornarealen gått ner.

Avkastningsnivån i CÖE-länderna är betydligt lägre än i EU-15. Under den senaste tioårsperioden har avkastningen till och med sjunkit bland annat beroende på brist på insatsvaror och låga priser. I genomsnitt uppgår avkastningen i CÖE-länderna till ca 3,3 ton/hektar vilket är ca två ton/hektar lägre än i EU-15. Högst hektaravkastning bland CÖE-länderna har normalt Slovenien och Ungern med ca fem ton/hektar medan de baltiska länderna ligger runt två ton/hektar. Under 2004 har dock nästan alla CÖE-länder fått en mycket bra spannmålsskörd. Hektaravkastningen i Turkiet ligger på runt 2 ton/ha för vete och korn och på ca 4 ton/ha för majs.

Den totala spannmålsproduktionen i CÖE-länderna uppgår normalt till ca 90 miljoner ton. Under 2004 blev dock skörden betydligt större på grund av hög hektaravkastning. Spannmålsproduktionen i Turkiet uppgår till ca 25-28 miljoner ton.

Tabell 3.32 Spannmålsskörden i några av CÖE-länderna 2000-2004, milj. ton

Cereal harvest in some of the CEEC-countries 2000-2004, mill. metric tons

Land	Vete					Fodersäd				
	2000	2001	2002	2003	2004	2000	2001	2002	2003	2004
Bulgarien		3,1	3,5	1,7	3,4					
Serbien		2,5	2,2	1,4	2,5		6,6	6,1	4,1	6,1
Rumänien	4,4	7,7	4,4	2,5	7,6	6,2	11,1	9,9	7,3	11,6
Turkiet		15,5	17,3	18,5	18,0		9,6	10,6	9,9	10,6

Källa: IGC

Konsumtionen av spannmål i CÖE-länderna minskade kraftigt under inledningen av 1990-talet som en följd av förändringarna i de ekonomiska och politiska systemen. Den viktigaste orsaken till minskad efterfrågan på spannmål torde vara minskningen av animalieproduktionen. En del av konsumtionsminskningen har återhämtats men i de flesta av CÖE-länderna är konsumtionen fortfarande lägre än i slutet på 1980-talet. Det är i synnerhet de baltiska länderna som fått kännas vid de största konsumtionsminskningarna.

Merparten av CÖE-länderna har vid normal skörd balans på marknaden, det finns dock några undantag. Ungern har regelmässigt överskott och då i synnerhet av vete. Rumänien har vid god skörd också betydande spannmålsöverskott, men stor osäkerhet i produktionsapparaten gör att variationerna i utbudet är mycket stora. Slovenien och Estland har regelmässigt behov av att importera spannmål för att klara den egna försörjningen. För 2003/04 kommer de flesta av CÖE-länderna att ha behov av att importera spannmål. Ungern som normalt exporterar ca fem miljoner ton kommer endast att få ett överskott på ca en miljon ton.

Tabell 3.33 Spannmålshandeln i några av CÖE-länderna 2000-2004, milj. ton

Cereal trade in some CEEC-countries 2000-2004, mill. metric tons

Land	Vete					Fodersäd				
	2000	2001	2002	2003	2004	2000	2001	2002	2003	2004
Export										
Turkiet		0,7	0,8	0,9	1,0	0,65	2,7	1,1	0,8	
Rumänien	0,1	0,5	0,1	0,1	0,5	-	-	-	-	
Import										
Rumänien		0,3	0,6	2,6	0,3					
Bulgarien	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1	-	-	-	-	
Albanien		0,3	0,3	0,3	0,3					
Turkiet		1,1	1,3	1,1	0,7					

Källa: IGC

Den fråga som varit i centrum för förhandlingarna på spannmålsområdet har varit kandidatländernas villkor för arealstöden. Förhandlingarna har berört dels på vilka grunder stödet ska beräknas, dels hur snabbt stöden ska fasas in.

För arealstöden, liksom övriga direktstöd gäller att EU ur gemensamma medel finansierar 25 procent det första året, 2004. Därefter ökar EU-finansieringen med fem procent per år till och med 2006 och därefter med tio procent. Kandidatländerna har nått upp till samma stödnivå som de nuvarande EU-länderna 2013. På grund av att medlemskapet sker den 1 maj 2004 kommer kandidatländerna inte att vara berättigade till arealstöd förrän 2005.

Under perioden 2004-2006 har kandidatländerna möjlighet att överföra LBU-medel till direktstöden. Antingen kan 20 procent överföras per år eller 25, 20 respektive 15 procent per år under perioden. Detta kan kompletteras med nationella medel upp till en nivå av maximalt 30 procent av EU:s stödnivå.

Kandidatländernas basarealer och referensavkastningar baseras på senast kända produktionsdata. Basarealen grundas på faktiska arealer för perioden 1997-1999 och referensavkastningen på perioden 1995-1999. Den matematiska beräkningsmetoden följer samma regler som tillämpades för EU-15.

Samtliga nya medlemsländer utom Malta och Slovenien har valt en förenklad stödadministration de första åren som innebär att samma bidrag ges till all areal. Det innebär att dessa länder inte får del av de olika kopplade stöd som finns för bland annat energigrödor och proteingrödor.

Tabell 3.34 Referensavkastning och basareal i kandidatländerna, ton/ha och 1 000 ha*Reference yield and base area in the candidate countries, metric tons/ha and 1 000 ha*

Land	Referensavkastning, ton/ha	Basareal, 1 000 ha
Cypern	2,30	79,00
Tjeckien	4,20	2 253,60
Estland	2,40	362,80
Ungern	4,73	3 487,80
Lettland	2,50	443,60
Litauen	2,70	1 146,60
Malta	2,02	4,60
Polen	3,00	9 454,67
Slovakien	4,06	1 003,47
Slovenien	5,27	125,17
SUMMA KL		18 361,34
SUMMA EU-15		53 593,00

Spannmålsmarknaden påverkades i mycket liten omfattning av utvidgningen de första månaderna på grund av att det inte fanns några överskott i varken de gamla eller nya medlemsländerna. Handeln blev därför av mycket liten omfattning. 2004 års skörd har inneburit stora överskott i såväl EU-15 som i EU-10. Länder som Ungern och Tjeckien har haft svårt att konkurrera på marknaden och merparten av överskottet har därför fått lämnas till intervention. Prisnivån i överskottsområdena i Centraleuropa har därför hamnat under interventionsprisnivån under inledningen av säsongen på grund av svårigheter att kunna ta emot all interventionsspannmål.

3.12 Situationen på världsmarknaden

Skörden av vete har för 2003/04 beräknats till ca 554 miljoner ton och för 2004/05 prognostiseras produktionen av vete till ca 618 miljoner ton. För första gången på sju år beräknas veteskörden öka under 2004/05 och nå sin hittills högsta nivå.

Produktionen av fodersäd väntas också öka under 2004/05 jämfört med föregående år från ca 914 miljoner ton till ca 997 miljoner ton. Årets skörd väntas också bli den största hittills.

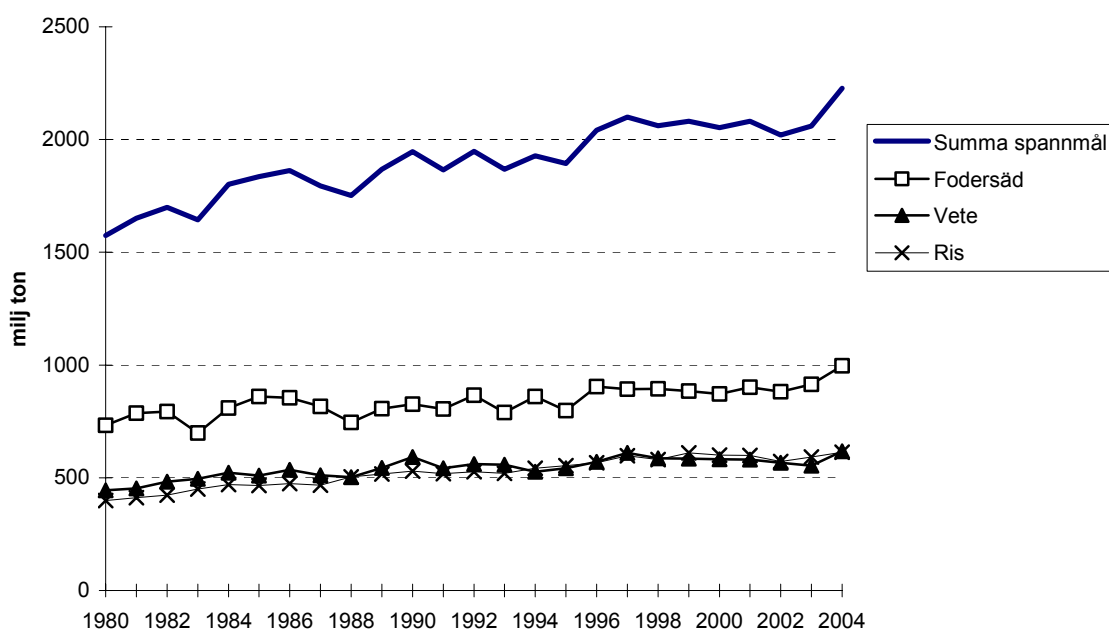
Spannmålsodlingens omfattning i världen varierar cykliskt. Höga spannmålspriser leder till ökad odling vilket medför prispress som minskar intresset för odling. Höga priser i mitten av 1990-talet ledde till ökad odling vilket följdes av minskad odling i slutet av 1990-talet. De senaste åren har odlingen i bland annat USA åter ökat. Värdet har dock lett till skördeförluster i flera betydande produktionsområden de senaste åren vilket hjälpt till att hålla priserna uppe. Under 2002 drabbades bland andra Kanada, USA och Australien av skördebortfall medan Ryssland, Ukraina och EU fick en bra skörd. 2003 var förhållandet det omvända med bra skördar i Nordamerika och Australien och stora skördebakslag i EU och Östeuropa. Under 2004/05 är det inte något av de ledande produktionsområdena i världen som drabbats av något större skördebortfall. Veteskörden har gått ner något i USA men majsskörden har blivit rekordstor.

Tabell 3.35 och figur 13 visar världsproduktionen av spannmål uttryckt i miljoner ton.

Tabell 3.35 Världsproduktion av spannmål, milj. ton*Cereal world production, mill. metric tons*

Skördeår	95/96	96/97	97/98	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04 prel.	04/05 prog.
Vete	541	582	610	587	585	582	581	566	554	618
Fodersäd	801	914	895	894	885	871	901	882	914	997
Ris (paddy)	550	571	579	581	611	600	599	572	592	613
Summa	1 892	2 067	2 084	2 053	2 081	2 056	2 081	2 020	2 060	2 228

Källa: IGC och FAO

Figur 13 Världsproduktionen av spannmål 1980-2004, milj. ton*Cereal world production 1980-2004, mill. metric tons*

Källa: IGC och FAO

3.12.1 Den internationella handeln med spannmål

Världshandeln 2004/05 förväntas minska något för spannmål jämfört med föregående år. Handeln med vete beräknas till ca 102 miljoner ton, och för fodersäd till ca 102 miljoner ton. Den totala världshandeln väntas minska med ca tre miljoner ton jämfört med fjolåret. Kina väntas öka importen vete och malkorn. Handeln med majs väntas minska beroende på att EU inte behöver importera lika mycket som förra året. Kraftigt stigande fraktpriser kan påverka världshandeln negativt.

3.12.2 Övergångslager

Övergångslagren för vete beräknas stiga för första gången på sju år. Historiskt sett är dock lagren fortfarande små. Även lagren av fodersäd väntas också öka något. Lagren ökar dock förhållandevis mera i de exporterande länderna.

Tabell 3.36 Övergångslager* av spannmål 1997/98-2004/05, milj. ton*Carry-over stocks of cereals 1997/98-2004/05, mill. metric tons*

År	97/98	98/99	99/00	00/01**	01/02**	02/03**	03/04** prel.	04/05** prog
Vete	134	166	201	201	198	164	126	138
Fodersäd	138	199	216	197	189	165	136	165
Ris (skalad)	55	157	168	148	141	116	103	99
Summa	327	522	585	546	528	445	365	402
Lager i % av konsumtionen	18	28	31	29	28	23	19	20

*Anger övergångslager vid utgången av ett visst skördeår

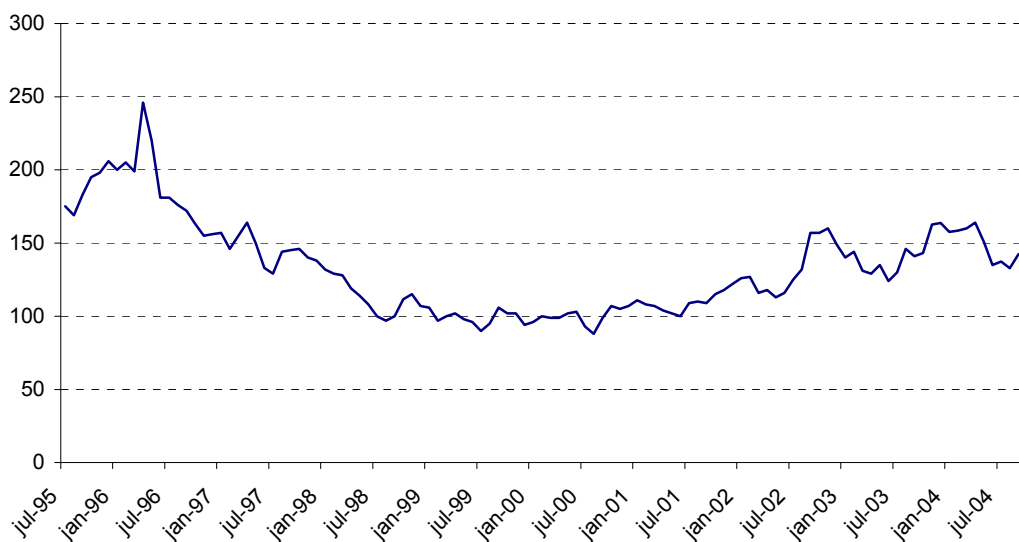
** Fr.o.m. 00/01 har IGC reviderat statistikuppgifterna vilket medför att åren före 00/01 inte är direkt jämförbara med 00/01 och åren därefter.

Källa: Vete och fodersäd IGC, ris FAO

3.12.3 Världsmarknadspriser för spannmål

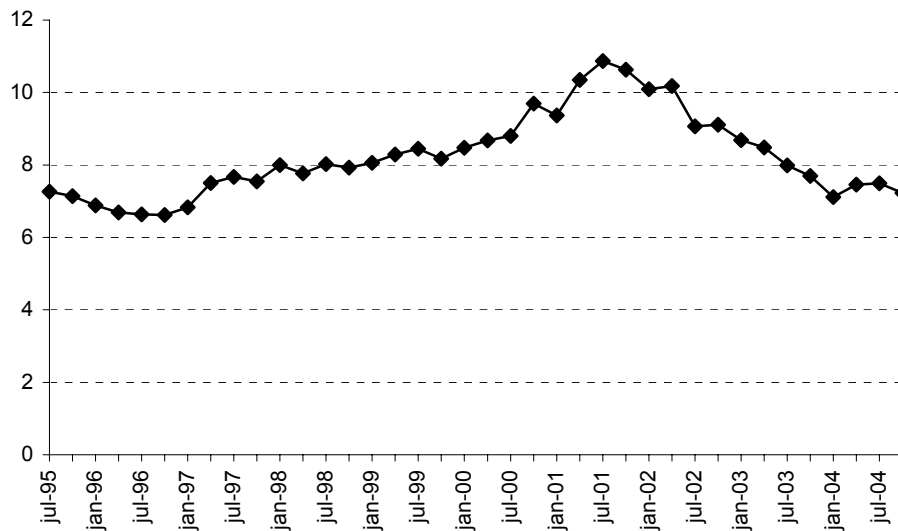
Världsmarknadspriserna för spannmål nådde en historiskt sett mycket hög prisnivå under 1996. Efter denna toppnotering föll priserna successivt tillbaka för att stabiliseras på relativt låga nivåer under slutet av 1990-talet och början på 2000-talet. Krympande världslager och stora produktionsbortfall i flera av de ledande produktionsområdena ledde till kraftigt stigande priser under 2002 och 2003. Goda skördar i merparten av de ledande produktionsområdena under 2004 har lett till fallande priser.

Priset på vete 1995-2004 redovisas i figur 14.

Figur 14 Världsmarknadspris på soft red vete No 2. US Gulf, Chicago Board of Trade, dollar/ton*World market prices for Soft Red Wheat No 2. US Gulf, Chicago Board of Trade, dollar/metric ton*

Källa: IGC

En viktig faktor vid handel med spannmål är dollarkursens utveckling. I figur 15 redovisas hur dollarn har utvecklats mot kronan över tiden. Dollarkursen steg kraftigt under 2001 och översteg då för första gången värdet för euron. Under 2002 började dollarn falla i värde för att under 2004 stabiliseras på en nivå runt 7,50 kr/\$.

Figur 15 Dollarkursens utveckling 1995-2004, kr/dollar
Development of the dollar exchange rate 1995-2004, SEK/dollar

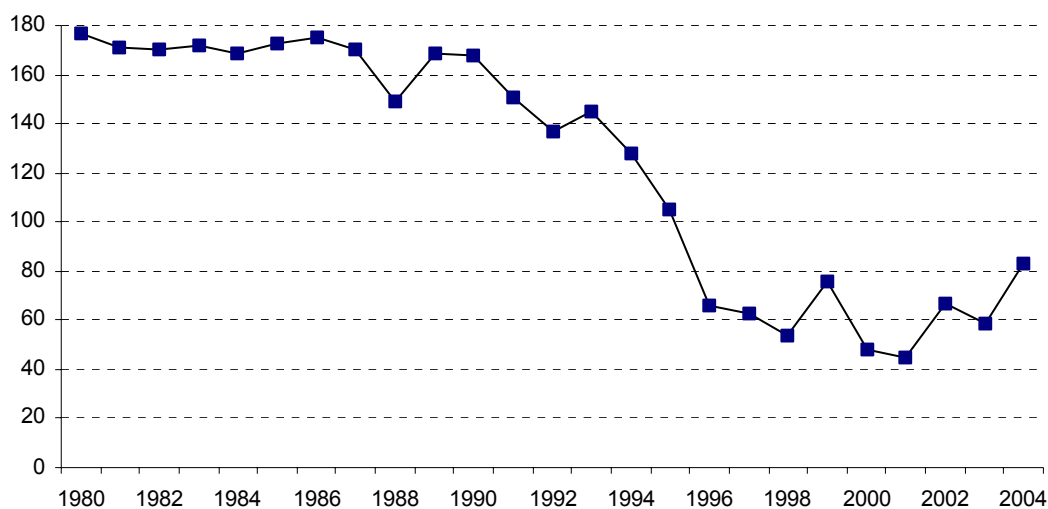
4 OLJEVÄXTER

4.1 Areal

Oljeväxtarealen minskade kraftigt under 1990-talet. Från en förhållandevis konstant odling på ca 170 000 hektar under 1980-talet minskade odlingen till ca 100 000 hektar under de första åren på 1990-talet. Efter EU-inträdet minskade arealen ytterligare. Sänkt arealstöd och olämpliga odlingsförutsättningar ledde till att oljeväxtodlingen gick ner till knappt 50 000 hektar under 2000 och 2001. 2002 ökade dock arealen till ca 67 000 hektar, men dåliga förutsättningar för höstsådd ledde åter till minskad odling 2003. 2004 steg odlingen åter och nådde upp till ca 83 000 hektar. Det är den största arealen sedan 1995. Höstraps odlades på ca 38 000 hektar, vårraps på ca 36 000 hektar och vårrybs på ca 8 000 hektar under 2004. För närvarande odlar ca 5 000 lantbrukare oljeväxter.

Odlingen av oljelin ökade kraftigt under perioden 1995-1999 till som högst över 34 000 hektar, men till följd av lägre arealstöd från och med 2000 minskade odlingen kraftigt. För 2004 uppgår odlingen av oljelin till ca 5 700 hektar.

För att täcka inhemsk förbrukning av fettråvara skulle det enligt tidigare politisk målsättning krävas en produktion på ca 300 000 ton oljeväxtfrö. Produktionen för 2004 prognostiseras till ca 230 000 ton (18 procents vattenhalt). 2003 var produktionen ca 130 000 ton. Regn i södra Sverige i samband med sådden ledde till att en något lägre areal såtts 2004 jämfört med 2003. Höstrapsarealen som höstsåts uppgår till ca 35 000 hektar och höstrybsarealen till ca 1 700 hektar. I figur 16 visas arealutvecklingen för oljeväxtgrödorna mellan 1980 och 2004.

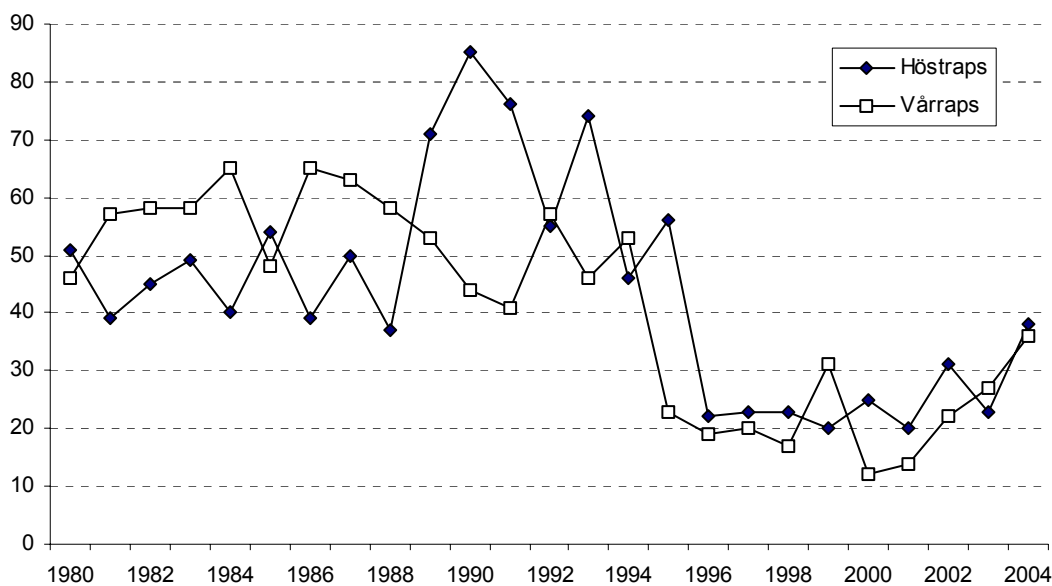

Figur 16 Arealutveckling för oljeväxtgrödor (exklusive oljelin) fr.o.m. 1980, 1 000 ha

Development of area sown with oilseeds (excluding linseed) from 1980, 1 000 ha

Källa: SCB

Av figur 17 framgår arealutvecklingen för höstraps och vårraps under perioden 1980-2004.

Figur 17 Arealutveckling höstraps och vårraps, 1 000 ha

Development of area sown with winter rape and spring rape, 1 000 ha

Källa: SCB

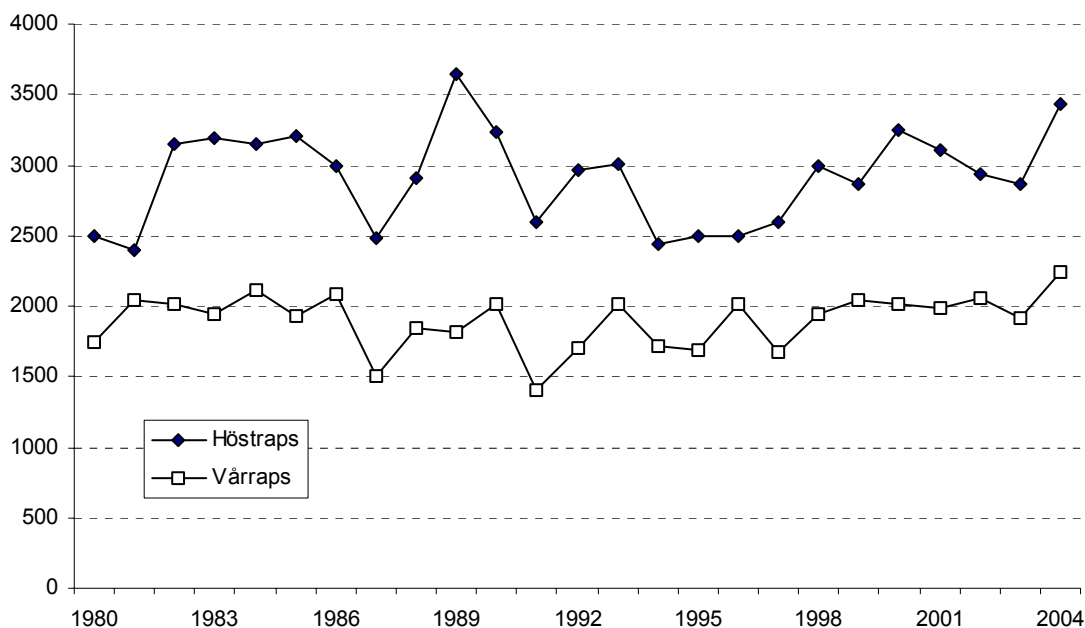
Odlingen av oljevaxter blev kvoterad när Sverige den 1 januari 1995 blev medlem av EU. Sveriges kvot, eller basareal, beräknades som ett genomsnitt av odlingen under perioden 1992-1994. Totalt blev Sveriges kvot 137 000 hektar. I denna kvot ingick en uttagen areal om minst tio procent. I praktiken innebar kvoten således en odling på maximalt 123 300 hektar. 1999 års reformbeslut, som innebär att stödet till oljevaxter likställs med stödet till andra grödor, satte dock kvotsystemet ur spel från och med 2002 års odling. Det är nu även möjligt att odla oljevaxter på uttagen areal. Oljan som utvinns måste i så fall uteslutande användas för tekniska ändamål. Från och med 2005 omfattas oljevaxterna av det frikopplade stödet. I SCB:s arealuppgifter som angivits ovan ingår både odling av oljevaxter till livsmedelsanvändning och till teknisk användning.

Den ekologiska oljeväxtodlingen är av liten omfattning. Den KRAV-odlade arealen uppgick 2003 till ca 1 500 hektar. Under de senaste fem åren har arealen ökat med några hundra hektar.

4.2 Hektarskörd

Preliminära uppgifter över hektarskördarna 2004 visar på en avkastningsnivå som ligger över femårsgenomsnittet för samtliga grödor. Hektaravkastningen för höstraps uppgår till ca 3,4 ton/hektar och ca 2,3 ton/hektar för vårraps.

Nedan visas hektarskördarnas utveckling efter 1980 för de vanligaste oljeväxtgrödorna.

Figur 18 Hektarskördar för höst- och vårraps 1980-2004, kg/ha (18 % vattenhalt)

Winter rape and spring rape yield per hectare 1980-2004, kilos/ha (18 % water content)

Källa: Jordbruksverket, Sveriges frö- och oljeväxtodlare

4.3 Totalskörd

Enligt uppgifter från Jordbruksverket beräknas 2004 års skörd till ca 230 000 ton (exklusive oljelin), vilket är ca 100 000 ton högre än genomsnittet för de senaste fem åren. I tabell 4.1 visas totalskörd under perioden 1996-2004.

Tabell 4.1 Totalskörd av oljeväxtfrö (9 % vattenhalt) 1996-2004, milj. kg

Total harvest of oilseeds (9 % water content) 1996-2004, mill. kilos

Gröda	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004 prel.
Höstraps	50	53	75	56	81	62	91	66	131
Vårraps	42	36	33	64	23	27	46	50	81
Höstrybs	1	2	2	2	2	1	3	2	3
Vårrybs	40	30	19	40	15	16	19	12	14
Oljelin	10	12	6	32	8	3	5	7	12
Totalt	143	132	135	194	119	109	164	137	229

Källa: SCB

4.4 Skördens användning och utrikeshandel med oljeväxtfrö

Före EU-medlemskapet löstes skörden av oljeväxtfrö in av Oljeväxtkontoret. Efter Sveriges EU-inträde finns inte längre något inlösenssystem för den svenska skörden. Numera köps oljeväxtfröskörden in av kooperativa och privata företag. En mindre del används till fodertillverkning men den största delen säljs vidare till Karlshamns AB för vidareförädling. Den tekniska industrin använder en mindre del av den svenska skörden bland annat till ekobränsle. Karlshamns AB har under de senaste åren tillgodosett största delen av sitt behov av oljeväxtfrö genom import. Den största delen av den svenska importen består av raps- och rybsfrö. Importen av rapsfrö kommer till största delen från EU-länder som Tyskland, Danmark och Storbritannien. Exporten av rapsfrön har minskat men fortfarande exporteras en del till framförallt Danmark. Även linfrö har exporterats från Sverige. Under 2003 var det framförallt Danmark som köpte linfrö från Sverige. I tabell 4.2 redovisas den svenska utrikeshandeln med oljeväxtfrö för 1997-2004.

Tabell 4.2 Svensk import och export av oljeväxtfrö 1997-2004, ton

Swedish oilseed imports and exports 1997-2004, metric tons

Import	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
	jan-juli							
Sojabönor	1 894	990	1 599	6 634	13 507	3 150	3 953	1 019
Jordnötter	2 037	2 745	2 371	2 036	2 548	2 159	2 083	226
Kopra	0	0	0	0	0	0	0	0
Linfrö	741	805	941	1 482	1 076	924	1 194	514
Raps/rybs	63 548	117 761	189 889	131 729	166 648	104 477	93 801	87 148
Solrosfrö	16 669	14 712	15 424	13 505	15 365	16 882	19 398	3 351
Andra frösor	6 934	15 418	4 936	14 241	19 608	24 568	30 718	8 773
Oljeväxtfrömjöl	22 566	17 076	42 847	43 191	48 731	35 003	100 101	31 185

Export	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
	jan-juli							
Sojabönor	26	24	26	16	26	34	177	25
Linfrö	707	1 206	293	5 883	2 299	693	1 315	1 752
Raps/rybs	3 219	7 296	3 856	3 042	2 565	1 526	1 446	268
Solrosfrö	858	1 114	1 226	773	729	413	215	411
Andra frösor	333	542	462	759	759	566	437	202
Oljeväxtfrömjöl	8	5	3	2	4	10	12	2 664

Källa: SCB

4.5 Konsumtion av olja och margarin

Den totala användningen av olja i Sverige uppgår till ca 120 miljoner kilo. Huvuddelen av oljan (raps-, rybs-, solros- och sojaolja) används vid tillverkning av margarin.

Konsumtionsmönstret av matfett direkt till konsument har genomgått en stor förändring i det att den totala konsumtionen minskat och att konsumtionen av de så kallade lättmargarinerna ökat. Det är främst margarinindustrins lättmargarin som ökat. Troligtvis beror förändringen främst på information om bättre kostvanor. Inom bageriindustrin har matfettsförbrukningen varit konstant under senare delen av 1980-talet och 1990-talet.

Av de enskilda oljorna används främst rapsolja. Enligt uppgifter från rapsoljeindustrin uppgår nu produktionen till ca 100 miljoner kilo. Merparten av oljan används som råvara vid framställning av margarin och annat matfett. En mindre andel används till tekniskt bruk, till exempel som smörjmedel eller som tillsats i den kemisk-tekniska industrin. Under de senaste åren har förbrukningen inom landet ökat vilket lett till att exporten har minskat. Produktionen och exporten av rapsolja redovisas nedan.

Tabell 4.3 Produktion och export av rapsolja, 1 000 ton

Rape seed oil production and exports, 1 000 metric tons

År	Produktion av rapsolja	Export av rapsolja	År	Produktion av rapsolja	Export av rapsolja
1989/90	103,5	75,5	1997/98	95,1	13,1
1990/91	96,2	63,0	1998/99	89,2	17,9
1991/92	96,3	31,5	1999/00	98,2	13,4
1992/93	105,0	39,8	2000/01	98,7	9,6
1993/94	106,7	25,9	2001/02	*	7,2
1994/95	118,0	38,0	2002/03	*	9,9
1995/96	109,2	58,3	2003/04	*	18,1
1996/97	117,0	50,5			

*Uppgift saknas.

Källa: Karlshamns AB, SCB

4.6 Regleringen

Före det svenska medlemskapet i EU fanns ett system för inlösen av oljeväxtfrö. I praktiken innebar det att staten garanterade oljeväxtodlarna ett visst pris för oljeväxtfröet. EU-inträdet innebar att denna reglering togs bort och förutom ett arealstöd är oljeväxtmarknaden oreglerad. Numera levereras oljeväxterna till kooperativa eller privata företag. Priset på oljeväxter kvalitetsregleras efter bland annat vattenhalt, oljehalt, erukasyrahalt, klorofyllinnehåll och renhet. Odlarpriset för oljeväxter påverkas i större utsträckning av världsmarknadspriset jämfört med spannmål eftersom EU:s oljeväxtreglering är annorlunda utformad, se nedan.

Från och med 2005 kommer arealstödet till oljeväxter att frikopplas i likhet med stödet till annan vegetabilieproduktion.

Tabell 4.4 Prisutveckling för oljevaxter, kr/kg*Price development for oilseeds, SEK/kilo*

År	Oljevaxter	År	Oljevaxter
1991	2,75	1998	1,93
1992	2,75	1999	1,32
1993*	-	2000	1,45
1994**	2,63	2001	1,95
1995***	1,70	2002	2,01
1996	1,75	2003	2,03
1997	1,87	2004 avser juli	2,14

* 1993 fastställdes inget inlösenpris

** Fr.o.m. 1994 avser priset en vara med 9 % vattenhalt, tidigare avsåg priset 18 %

*** T.o.m. 1994 avser priset höstraps, fr.o.m. 1995 redovisas endast ett pris för oljevaxter

Källa: Oljeväxtkontoret, Jordbruksverket

EU:s reglering på oljeväxtområdet förändrades i början på 1990-talet. EU tvingades att förändra regleringen på oljeväxtområdet redan ett år innan den stora reformen genomfördes på spannmålsområdet. USA anmälde EU:s tidigare stöd till GATT (WTO) som konkurrensnedvidande i förädlingsindustrin och detta tvingade fram en ny reglering. Till skillnad från spannmålen finns det inte kvar något prisstöd på oljeväxtområdet utan hela stödet ges i form av arealbidrag. Producenterna får världsmarknadspris för fröråvaran och ersätts upp till en viss prisnivå, som är kopplad till spannmålspriset, i form av arealbidrag. För att bli berättigad till arealbidraget krävs att godkända sorter odlas. För att en sort ska vara godkänd krävs att den är dubbellåg. Utsädet ska vara certifierat men det finns möjlighet att även använda hemmaproducerat utsäde.

Odlingen var till och med 2001 begränsad av en kvot som var fördelad på respektive medlemsland. I 1999 års reformbeslut ingick som en del att utjämna arealstödet mellan olika grödor. Det innebär att stödet till oljevaxter sänktes successivt till samma nivå som för spannmål med flera grödor. Från och med 2002 års odling är anpassningen av arealstödet fullt ut genomförd. Oljeväxtstödet är numera detsamma som stödet till spannmål och i reformen 2003 av EU:s gemensamma jordbrukspolitik har oljevaxter behandlats på samma sätt som spannmål. Det innebär att arealstödet till oljevaxter är frikopplat från och med 2005 års odling.

För fettvaror finns en fast tull. För rapsolja uppgår tullen till 6,4 alternativt 9,6 procent om produkten är avsedd för livsmedelsändamål och till 3,2 alternativt 5,1 procent om den är avsedd för tekniska ändamål. EU:s totala landskvoter och oljeväxtarealer redovisas i tabell 4.5.

Tabell 4.5 EU:s odlade arealer för oljeväxtodling för vilka bidrag givits, 1 000 ha*Total sown area for oilseeds production in the EU, 1 000 ha*

År	Odlad areal för livsmedelsändamål	Odlad areal för teknisk användning
92/93*	5 557	-
93/94*	5 416	203
94/95*	5 171	615
95/96*	4 414	944
	4 714**	968**
96/97**	4 842	650
97/98	5 222	393
98/99	5 506	419
99/00	4 952	959
00/01	4 420	***
01/02	4 474	***
02/03	4 037	941****
03/04	***	***
04/05	***	***

*Avser EU-12

**Avser EU-15

*** Uppgift saknas

**** Avser samtliga grödor som odlas på uttagen areal

Källa: EU-kommissionen

De största oljeväxtarealerna inom EU finns i Frankrike, Spanien och Tyskland. Sveriges areal motsvarar endast ca en procent av EU:s totala areal. Av de nya medlemsländerna har Ungern och Polen de största arealerna. Litauen har en odling som ungefär motsvarar Sveriges.

Tabell 4.6 EU-ländernas areal för oljeväxtodling 2002/03-2004/05, 1 000 ha*EU-countries' oilseeds cultivation 2002/03-2004/05, 1 000 ha*

Land	2002/03	2003/04	2004/05
Belgien	5	9	9
Danmark	84	107	123
Tyskland	1 311	1 318	1 288
Grekland	*	15	15
Spanien	761	802	798
Frankrike	1 769	1 846	1 812
Irland	1	2	2
Italien	299	279	216
Luxemburg	*	*	*
Holland	1	1	2
Österrike	90	83	81
Portugal	43	75	75
Finland	67	75	80
Sverige	68	59	84
Storbritannien	432	542	540
Tjeckien		298	295
Estland		40	53
Ungern		541	535
Lettland		33	35
Litauen		65	72
Polen		426	505
Slovakien		135	206
Totalt EU-15	4 931	5 212	5 125
Totalt EU-10		1 538	1 701
Totalt EU-25		6 750	6 826

** Uppgift saknas**Källa: EU-kommissionen för 2002/03, Coceral för 2003/04-2004/05*

Produktionsutvecklingen inom EU redovisas i tabell 4.7. Sänkt arealersättning i EU de senaste åren har lett till att intresset för oljeväxtodling minskat. Höga marknadspriser har dock lett till att odlingen av raps ökat under det senaste året medan arealen minskat både för solrosor och sojabönor. Gynnsamma väderleksförhållanden under 2004 har lett till att årets skörd väntas bli betydligt större än föregående år.

Tabell 4.7 EU:s produktion av oljevaxter 2002-2004, 1 000 ton, (9 % vattenhalt)*EU's oilseeds production 2002-2004, 1 000 metric tons, (9 % water content)*

	Raps/rybs			Solrosfrö			Sojaböner			Totalt inkl. sojaböner		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004	2002	2003	2004	2002	2003	2004
Frankrike	3 322	3 324	3 990	1 581	1 390	1 554	207	178	174	5 060	4 892	5 718
Tyskland	3 847	3 648	5 166	57	76	61	0	0	0	3 904	3 724	5 227
Spanien	10	8	14	793	656	835	2	8	8	805	668	850
Italien	6	3	3	209	175	106	452	274	248	667	452	357
Storbrit.	1 394	1 722	1 470	0	0	0	0	0	0	1 394	1 722	1 470
Danmark	230	354	440	0	0	0	0	0	0	230	354	440
Österrike	126	88	106	56	64	74	30	39	47	213	191	227
Portugal	0	0	0	65	62	66	0	0	0	65	62	66
Sverige	160	130	206	0	0	0	0	0	0	160	130	206
Finland	104	98	96	0	0		0	0		104	98	96
Grekland	0	0	0	25	26	30	0	0	0	25	26	30
Belg/Lux.	18	30	30	0	0		0	0	0	18	30	30
Holland	3	1	2	0	0		0	0	0	3	1	2
Irland	6	6	6	0	0		0	0	0	6	6	6
Tjeckien		393	934		98	72		5	5		496	1 011
Ungern		91	293		849	796		65	62		1 005	1 151
Polen		754	1 500								754	1 500
EU-15	9 226	9 460	11 520	2 736	2 449	2 726	691	499	477	12 653	12 408	14 723
EU-10		1 520	3 336		1 058	1 080		84	83		2 662	4 499
EU-25		10 980	14 856		3 507	3 806		583	560		15 070	19 222

Källa: Cocal

I tabell 4.8 redovisas arealstödet 2004 till den svenska oljeväxtodlingen. Under avsnitt 3.8.5 redovisas en karta över regionindelningen.

Tabell 4.8 Regionalisering år 2004 av oljeväxtstödet, euro/ha*Regionalisation of oilseeds aid 2004, EUR/ha*

Region	Arealbidrag, euro/ha	kr/ha*
I	327	2 993
II	268	2 628
III	239	2 344
IV	203	1 994
V	173	1 700
VI	168	1 534

* Avser kursen 1 euro = 9,1432

Nedan redovisas utbetalda arealstöd till svensk oljeväxtodling efter EU-inträdet.

Tabell 4.9 Utbetalda bidrag till svenska oljeväxtodlare 1995-2004, milj. kr

Area payments paid to Swedish oilseeds growers 1995-2004, mill. SEK

År	Summa milj. kr	Antal brukare	Areal i ha
1995	362,70	8 500	94 000
1996	228,90	5 900	62 000
1997	226,00	5 640	63 000
1998	192,00	4 800	52 000
1999	249,00	6 080	72 100
2000	137,50	4 320	44 700
2001	124,30	3 760	42 100
2002*	162,30	5 400	64 100
2003*	137,54	4 433	54 754
2004	205,0	5 742	82 053

* Preliminära siffror

Källa: Jordbruksverket

Det är möjligt att odla oljevaxter för icke-livsmedelsändamål på mark som tagits ur produktion. För denna odling ges full ersättning för uttagen areal. Produktionen är begränsad enligt EU:s avtal med USA, Blaire-House, till en areal motsvarande en miljon ton sojamjölsekvivalenter. För att produktionen ska vara godkänd får värdet av biprodukterna (pressåterstoderna) inte överstiga 50 procent av det totala varuvärdet. All odling måste dessutom ske på kontrakt. 2004/05 odlas preliminärt 1 942 hektar oljevaxter för icke-livsmedelsändamål i Sverige, från och med 2004 med ett särskilt stöd för odling av energigrödor på annan mark än uttagen areal. Stödet uppgår till 45 euro/ha. I Sverige har 116 ha oljevaxter anmälts för detta stöd.

Tabell 4.10 I Sverige odlad oljeväxtareal till icke-livsmedelsändamål 1995/96-2004/05, ha

Area of oilseeds grown for non-food purposes in Sweden 1995/96-2004/05, ha

År	Hektar	År	Hektar
1995/96	7 000	2000/01	3 380
1996/97	4 000	2001/02	2 820
1997/98	1 700	2002/03	3 455
1998/99	2 670	2003/04	3 461
1999/00	4 270	2004/05	1 942+116

Källa: Jordbruksverket

4.6.1 EU:s totala utgifter för oljeväxtregleringen

Utgifterna för oljeväxtregleringen motsvarar ungefär tre procent av EU:s jordbruksbudget för 2004. I tabell 4.11 redovisas utgiftsutvecklingen under 1992-2003. Utgifterna har minskat de senaste åren till följd av reformbeslutet 1999 som innebar successivt reducerade arealstöd.

Tabell 4.11 EU:s totala utgifter för oljeväxtregleringen 1992-2004, mrd. euro

EU expenses within the oilseeds Common Market Organisation 1992-2004, bill. EUR

År	Utgifter	År	Utgifter
1992	4,0	1999	2,3
1993	2,9	2000	2,0
1994	2,6	2001	1,8
1995	2,3	2002	1,6
1996	2,7	2003	1,25
1997	2,4	2004	1,38
1998	2,5		

Källa: EU-kommissionen

4.7 Östeuropa

Oljeväxtodling förekommer i de flesta av CÖE-länderna. De största producentländerna är Rumänien (solrosor), Ungern (solrosor), Bulgarien (solrosor) och Polen (raps). Oljeväxtarealen uppgår till ca tre miljoner hektar och motsvarar ca 50 procent av oljeväxtarealen i EU, se tabell nedan.

Tabell 4.16 Oljeväxtarealer i Östeuropa, 1 000 ha

Oilseeds area in Eastern Europe, 1 000 ha

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Bulgarien	549	597	515	427	471	728	574
Rumänien	1 135	1 227	1 062	927	1 018	1 324	1 227
Turkiet	2 829	2 662	2 633	2 654	2 259	2 403	2 469

Källa: EU-kommissionen och FAO

Oljeväxtodlingen har utvecklats gynnsamt i flera av CÖE-länderna under de senaste åren. I flera länder är odlingen större än i slutet av 1980-talet. I de baltiska länderna fanns i stort sett inte någon oljeväxtodling under den sovjetiska tiden, men nu har det framförallt i Litauen startats odling av raps. Under 2000 och 2001 minskade oljeväxtodlingen i CÖE-länderna eftersom spannmålspriserna varit gynnsamma. Det var framförallt odlingen av solrosor i Bulgarien och Rumänien som minskade. Under 2003 ökade dock odlingen av solrosfrön igen. Produktionen av raps är störst i Polen, Tjeckien, Slovakien och Ungern.

Hektaravkastningen i CÖE-länderna är betydligt lägre än i EU-15. I genomsnitt uppgår avkastningen till ca 1,5 ton/hektar vilket kan jämföras med EU där avkastningen är ca 2,5 ton/hektar. I Tjeckien är dock avkastningen ungefär i nivå med EU-15. Den totala oljeväxtproduktionen i CÖE-länderna uppgår till drygt fem miljoner ton, vilket motsvarar

cirka 40 procent av produktionen i EU-15. De flesta av CÖE-länderna har handelsöverskott och störst export har Ungern, Tjeckien, Polen, Bulgarien och Rumänien. Slovenien har däremot negativ handelsbalans.

På oljeväxtområdet har det inte varit några större frågor som berörts i utvidgningsförhandlingarna. Basarealer och referensavkastningar följer numera de generella nivåerna.

4.8 Situationen på världsmarknaden

Världsproduktionen av oljeväxter väntas även under 2004/05 nå en ny rekordnivå. Det innebär att världsproduktionen har stigit varje år sedan 1996. Det är främst skörden av sojaböner i USA som väntas öka under 2004/05. Den totala världsproduktionen för 2004/05 beräknas till ca 386 miljoner vilket är en ökning med ca 50 miljoner ton sedan föregående år. Världsproduktionen av oljehaltiga fröer samt sojaböner visas i tabell 4.12 och 4.13.

Tabell 4.12 Världsproduktion av oljeväxtfröer 1994/95-2004/05, milj. ton

World production of oilseeds 1994/95-2004/05, mill. metric tons

Produktion	94/95	95/96	96/97	97/98	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	Prel. Prog.	
										03/04	04/05
Sojaböner	138	125	132	158	160	160	175	185	197	190	229
Bomullsfrö	33	36	34	35	33	33	34	37	33	36	41
Jordnötter	27	27	29	27	30	29	31	34	30	32	34
Solrosfrö	23	26	24	23	26	27	23	21	24	26	25
Rapsfrö	30	35	32	33	36	43	38	36	32	39	42
Kopra	5	5	6	6	4	5	6	5	5	5	6
Palmkärna	5	5	5	5	6	6	7	7	8	8	8
Totalt	262	258	262	287	295	303	314	325	329	336	386

Källa: USDA, Oilseeds

Tabell 4.13 Världsproduktionen av sojaböner fördelad på de länder med störst produktion 1994/95-2004/05, milj. ton

World production of soybeans for the leading producer countries 1994/95-2004/05 mill. metric tons

Produktion	94/95	95/96	96/97	97/98	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	Prel. Prog.	
										03/04	04/05
USA	70	59	65	73	75	72	75	79	75	67	85
Brasilien	25	23	27	32	31	34	39	44	52	53	64
Argentina	13	13	12	19	20	21	28	30	36	34	39
Kina	14	13	13	15	15	14	15	15	17	15	18
Indien							5	5	4	7	7
Paraguay	2	2	3	3	3	3	4	4	4	4	5
Övriga	12	13	14	16	18	16	9	8	9	10	11
Totalt	136	123	131	158	162	160	176	185	197	190	229

Källa: USDA, Oilseeds

4.8.1 Internationell handel

Handeln med oljeväxtfrö väntas öka under 2004/05 och beräknas till ca 75 miljoner ton. Det är framförallt handeln med sojabönor och raps som ökar.

USA:s export av sojabönor har gått ner under de senaste åren men för 2004/05 förväntas exporten åter öka. Även Brasilien och Argentina förväntas öka sin export under 2004/05. Bland importländerna är det i första hand Asien och Latinamerika som väntas importera mer än under föregående år.

I tabell 4.14 och 4.15 redovisas exporten och importen av olika sojaprodukter samt sojabönor fördelat på länder.

Tabell 4.14 Export av sojabönor samt produkter därav, milj. ton

Soybean and soybean product exports, mill. metric tons

Export	95/96	96/97	97/98	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	Prel. 03/04	Prog. 04/05
<u>Sojabönor</u>										
USA	23	24	24	22	27	27	29	28	24	28
Brasilien				9	11	15	15	20	20	22
Totalt	32	37	40	39	47	54	54	62	55	64
<u>Sojamjöl</u>										
USA	5	6	8	6	7	7	7	5	4	5
Brasilien	12	11	10	10	10	11	12	14	15	20
Argentina	8	9	10	13	14	14	16	18	20	20
Totalt	34	34	37	39	39	35	40	42	45	48
<u>Sojaolja</u>										
Totalt	5	6	7	8	7	7	8	9	9	10

Källa: USDA, Oilseeds

Tabell 4.15 Import av sojabönor samt produkter därav, milj. ton

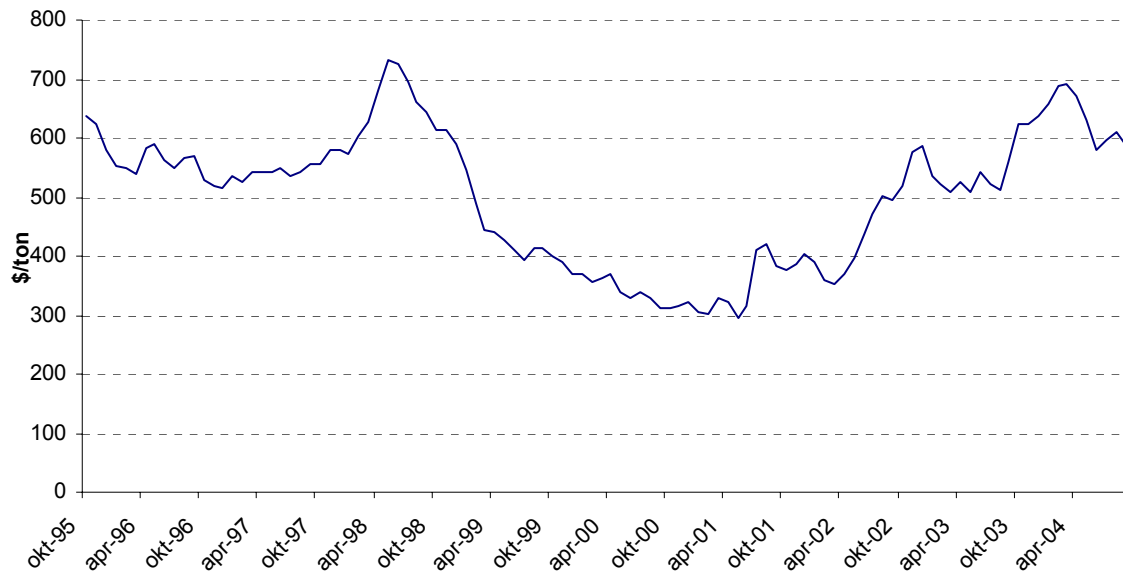
Soybean and soybean product imports, mill. metric tons

Import	95/96	96/97	97/98	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	Prel. 03/04	Prog. 04/05
<u>Sojabönor</u>										
EU	14	15	16	17	16	17	18	17	15	16
Japan	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Totalt	32	36	39	41	48	53	54	63	55	63
<u>Sojamjöl</u>										
EU	16	15	17	20	20	18	21	22	24	24
Totalt	33	34	37	39	40	40	42	44	46	48
<u>Sojaolja</u>										
Totalt	5	6	7	8	7	7	8	9	9	10

Källa: USDA, Oilseeds

4.8.2 Världsmarknadspriser på oljor

I figur 19 redovisas världsmarknadspriset på sojaolja. Efter 2000 har priset stigit kraftigt. En orsak är att minskad produktion av solrosor har lett till att solrosolja har ersatts av sojaolja. Bland andra Ryssland, Ukraina och Argentina har ersatt solrosarealer med spannmål. Det minskade utbudet av solrosolja har lett till att efterfrågan på sojaolja har ökat, och därmed har priset på sojaolja stigit.

Figur 19 Världsmarknadspriset för sojaolja 1995-2004, dollar/ton fob Rotterdam

Worldmarket soybean oil price 1995-2004, dollar/metric ton fob Rotterdam

Källa: USDA, Oilseeds

5 PROTEINFODER

Till gruppen proteinfoder som används i Sverige räknas följande:

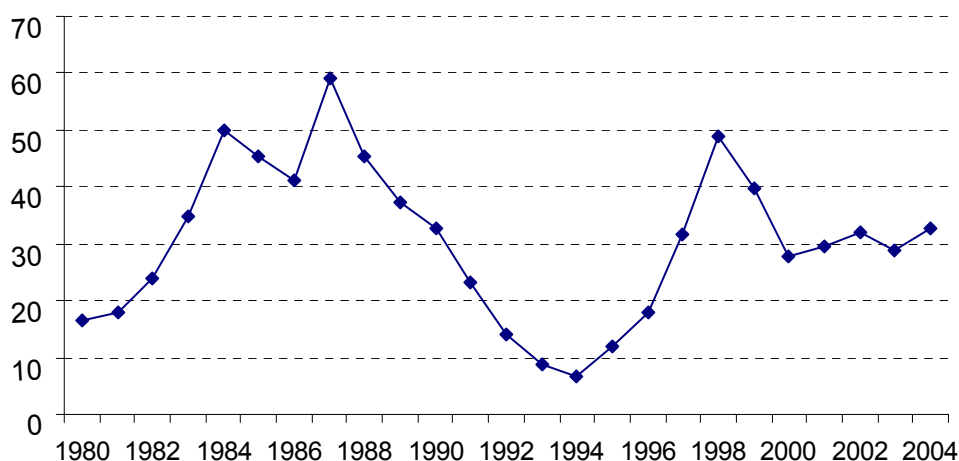
- Oljekraftfoder (rapsmjöl, sojamjöl med flera)
- Glutenfoder (proteinfoderprodukt som erhålles vid majsstärkelsestillverkning)
- Fiskmjöl
- Köttfodermjöl
- Potatisprotein
- Rapsfrö
- Ärter och åkerböna

Av de proteinfodermedel som används i större utsträckning kommer ärter, åkerböna och rapsmjöl från inhemsk odling och produktion. Även köttfodermjöl är till övervägande del inhemskt. Sojamjöl utgör den största importvaran av proteinfodermedlen.

5.1 Produktion av inhemskt foder

5.1.1 Foderbaljväxter

Särskilda uppgifter om odlingens omfattning samlas inte längre in av SCB utan ingår under samlingsnamnet baljväxter (kokärter, foderärter, vicker och åkerbönor). Odlingen av baljväxter har ökat kraftigt sedan det svenska EU-medlemskapet 1995. 1994 uppgick arealen till ca 6 600 hektar men har därefter ökat kraftigt för att 1998 nå en toppnivå på ca 48 000 hektar. Mellan 1999 och 2000 sänktes arealersättningen till ärter, vilket har lett till att intresset för odlingen har minskat. De senaste åren har arealen legat relativt stabilt runt 30 000 hektar. Arealutvecklingen för baljväxter framgår av figur 20. Skörden av ärter i Sverige för 2004 uppgår enligt uppgifter från Jordbruksverket till ca 87 000 ton, vilket är ca tio procent mer än det senaste femårsgenomsnittet.

Figur 20 Arealutveckling baljväxter* 1980-2004, 1 000 ha

Development of area for pulses 1980-2004, 1 000 ha

* Matårtsarealen brukar vara i storleksordningen 5 000 ha.

Källa: SCB

5.1.2 Rapsmjöl

Förutom olja utvinns ett proteinrikt fodermjöl ur raps- och rybsfröna. Mjölet ingår främst i foderblandningar till nötkreatur och svin. 2003 uppgick förbrukningen till ca 215 000 ton vilket motsvarar ca en tredjedel av den totala förbrukningen av proteinfodermedel. Under det senaste året minskade användningen av rapsmjöl med ca 40 000 ton Även övrig användning av proteinfodermedel minskade, se tabell 5.1.

5.2 Förbrukning av proteinfodermedel

Förbrukningen av oljekraftfoder ökade under slutet av 1990-talet men sedan 2000 har förbrukningen minskat kraftigt. Lägre produktion av griskött i Sverige är en förklaring till att förbrukningen minskat.

Importen av sojamjöl går till största delen via hamnar i Norge, Holland och Tyskland. Av praktiska skäl är det svårt att ta in de stora fartygen från Sydamerika till svenska hamnar, därför sker det omlastningar på mindre båtar för vidare leverans till Sverige. Merparten av sojamjölet som importeras till Sverige kommer ursprungligen från Brasilien.

I december 2000 beslutade EU om ett temporärt förbud mot användning av köttmjöl. I Sverige har användningen av köttmjöl minskat kraftigt redan tidigare och under 2003 uppgick förbrukningen till ca en halv procent av den totala förbrukningen av proteinfodermedel.

Tabell 5.1 Förbrukning av proteinfodermedel 1997-2003, milj. kg

Protein feed consumption 1997-2003, mill. kilos

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Raps-, rybs- och senapsmjöl	290	278	293	281	243	255	215
Sojamjöl	276	332	352	306	277	310	269
Övriga	147	126	125	161	112	132	132
Summa oljekraftfoder	713	736	770	748	670	697	616
Fiskmjöl	18	10	10	10	9	10	8
Köttfodermjöl	25	25	26	24	5	3	3
Ärter, åkerbönor, lupiner	43	50	66	42	24	25	37
Glutenfoder	34	16	23	23	14	8	9
Summa animaliskt proteinfoder, gluten och baljväxtproteinfoder	120	101	125	99	63	62	57

Källa: Jordbruksverket, Fodermedelskontrollen

5.3 Regleringen

Sveriges medlemskap i EU från och med den 1 januari 1995 innebär att fodermedelsmarknaden är helt avreglerad med några få undantag.

Speciella regler gäller för import av tapioka. Det finns särskilda kvoter för import till reducerad tull när tapioka importeras från angivna länder. När importen överstiger kvoterna ska den tarifferade tullen erläggas. Denna tull är ungefär lika med gällande tull för spannmål. Importen av tapioka kommer främst från Thailand.

För proteingrödor som ärter och bönor (dock ej konservärter) ges ett extra stöd som från och med 2004 uppgår till 55,57 euro/hektar och ges utöver det ordinarie arealbidraget som är 63 euro/ton vilket räknas om till stöd per hektar via fastställda referensavkastningsnivåer för de olika stödområdena. Stödet är begränsat till 1,4 miljoner hektar för EU i sin helhet. Arealkvoten är inte fördelad på respektive land och vid ett överskridande görs en reduktion av stödet. Under 2004 har ansökningarna inte överskridit kvoten.

Reformen 2003 av EU:s gemensamma jordbrukspolitik innebär att grundstödet till proteingrödor (63 euro/ha) behandlas på samma sätt som spannmål och således kommer att uppgå i det frikopplade stödet. Det extra stödet på 55,57 euro/ha kommer däremot även i fortsättningen att betalas ut som ett kopplat produktionsstöd. 2004 beräknas stödet betalas ut för 38 921 hektar.

Av följande tabell framgår arealstöd för proteingrödor i Sverige.

Tabell 5.2 Arealstöd till proteingrödor 2004/05, euro/ha och kr/ha^{a)}

Area payments for protein crops 2004/05, EUR/ha and SEK/ha^{a)}

Region^{b)}	euro/ha	kr/ha^{a)}
I	383	3 501
II	343	3 136
III	312	2 852
IV	274	2 502
V	242	2 208
VI	223	2 042

a) 1 euro = 9,1432

b) För regionindelning se avsnitt 3.8.5

5.3.1 EU:s utgifter för proteingrödor

EU:s utgifter för proteingrödorna har varit omkring en halv miljard euro per år under hela 1990-talet.

Tabell 5.3 EU:s totala utgifter för proteingrödor 1993-2004, mrd. euro

EU's total expenses for protein crops 1993-2004, bill. EUR

År	Utgifter, mdr. euro	År	Utgifter, mdr. euro
1993	0,56	1999	0,64
1994	0,62	2000	0,47
1995	0,57	2001	0,47
1996	0,56	2002	0,48
1997	0,51	2003 prel.	0,49
1998	0,60	2004 prog.	0,51

Källa: EU-kommissionen

I Sverige betalades 82 miljoner kronor ut till odling av proteingrödor under 2003. För 2004 beräknas stöden till ca 112 miljoner kronor.

Tabell 5.4 Utbetalda bidrag till svenska odlare av proteingrödor, milj. kr

Area payments paid to Swedish protein crop growers, mill. SEK

År	Utbetalda bidrag	Areal, ha	År	Utbetalda bidrag	Areal, ha
1995	42,0	11 959	2000	71,2	27 750
1996	60,3	17 800	2001	85,7	29 500
1997	106,9	33 000	2002	91,0	31 800
1998	155,6	47 800	2003	81,9	28 562
1999	87,5	30 200	2004 prog*	112,0	38 921

** Inklusivt 55,57 euro/ha i extra stöd.*

Källa: Jordbruksverket, arealstödsenheten

5.4 Världsproduktion av proteinfoder

Världsproduktionen av proteinfoder har ökat kraftigt de senaste åren. Mellan 2003/04 och 2004/05 beräknas ökningen bli ca 13 miljoner ton, vilket innebär en total produktion 2003/04 på ca 205 miljoner ton. Produktionen förväntas öka främst för sojamjöl.

USA är världens största producent av sojamjöl med en beräknad produktion på 35,5 miljoner ton för 2004/05 följt av Brasilien med en produktion på 26,0 miljoner ton. EU:s produktion av sojamjöl förväntas uppgå till 11,9 miljoner ton. EU är världens största importör av sojamjöl med en import på 24,5 miljoner ton. Importen till EU utgör mer än hälften av den totala världshandeln. EU:s beslut om att förbjuda användningen av köttmjöl bidrog till att öka importen av sojamjöl.

Tabell 5.5 Världsproduktionen av de viktigaste proteinfodermedlen 1997/98-2004/05, milj. ton

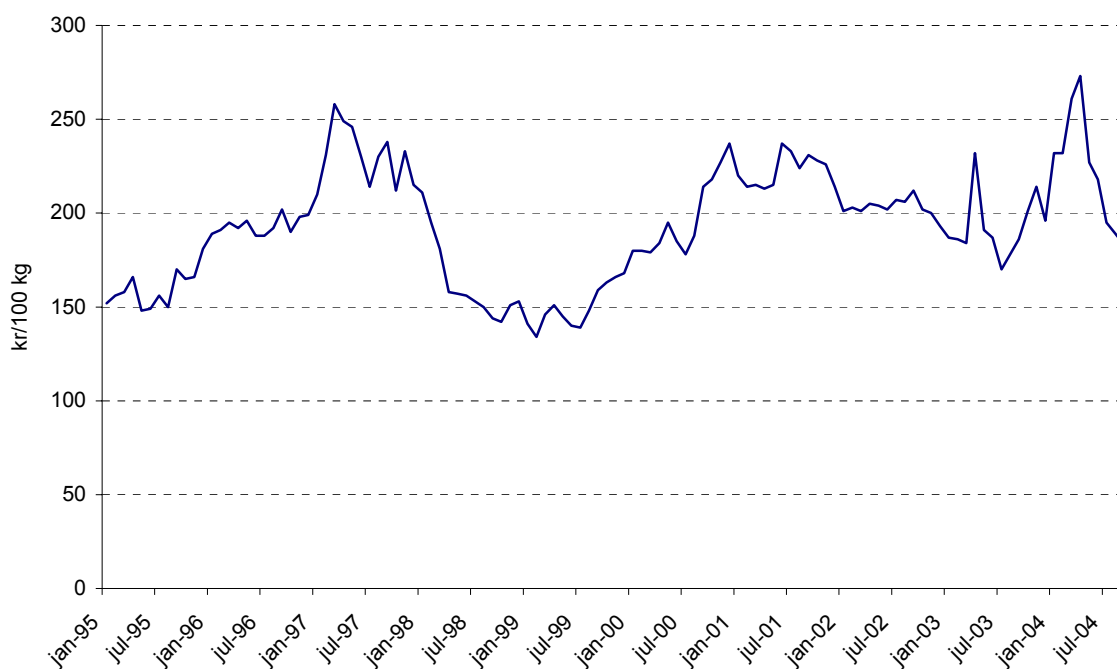
World production of most important varieties of protein feed 1997/98-2004/05, mill. metric tons

Mjölslag	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	Prel. 2003/04	Prog. 2004/05
Soja	99	108	108	116	125	130	131	141
Bomull	12	11	11	11	12	11	12	14
Jordnöt	5	6	5	5	6	5	6	6
Solros	10	11	11	10	8	9	10	10
Raps	19	19	22	21	20	19	22	23
Fiskmjöl	5	6	5	6	6	5	6	6
Totalt	154	164	169	175	183	185	192	205

Källa: Oilseeds, USDA

5.5 Världsmarknadspriser på proteinfoder

Prisutvecklingen på proteinfoder redovisas i figur 21. Diagrammet redovisar priset på sojamjöl vid import till Sydsverige (cif). Priserna på sojamjöl föll mycket kraftigt under 1997/98 och 1998/99. Jämfört med 1996/97 halverades nästan priserna. Under hösten 1999 noterades de lägsta priserna sedan 1972 på USA-marknaden. Under hösten 2000 steg priserna bland annat beroende på EU:s förbud mot användning av köttmjöl. Stor odling av sojabönor i USA under 2001/02 pressade åter ner priserna. Under 2002/03 ledde oro för väderutvecklingen i USA samt den politiska oron i Sydamerika till att priserna åter började stiga. Rekordskörd av sojabönor i USA under 2004 har lett till ett prisfall under hösten 2004.

Figur 21 Världsmarknadspris sojamjöl, 1995-2004, kr/100 kg

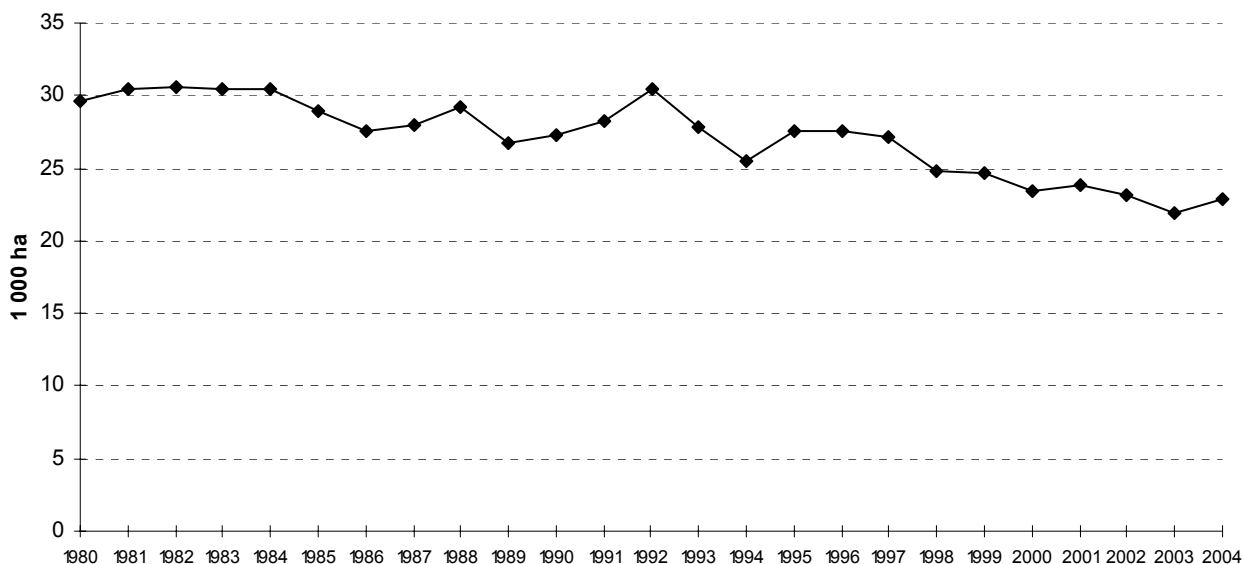
Soybean meal world market price 1995-2004, SEK/100 kilos

Källa: Oilseeds, USDA, Riksbanken

6 MATPOTATIS

6.1 Areal

Den yrkesmässigt odlade matpotatisarealen för 2003 uppgick till 21 932 hektar, vilket är drygt 1 200 hektar lägre jämfört med 2002. Odling av matpotatis förekommer nästan i hela landet. De största odlingarna finns i Skåne län där det under 2003 odlades 7 309 hektar samt i Hallands och Västra Götalands län med 3 020 hektar respektive 3 724 hektar. För 2004 har den nedåtgående trenden med arealminskningar upphört och den totala arealen i landet har i stället ökat till 22 820 hektar. Sett över en tidsperiod från 1980-talets början har arealen matpotatis minskat med ca 8 000 hektar. Förändringar i matpotatisarealen för enskilda år beror delvis på föregående års prisnivåer. År med höga skördar som leder till relativt låga priser har oftast en minskande effekt på arealen nästkommande år.

Figur 22 Arealutveckling matpotatis 1980-2004, 1 000 ha

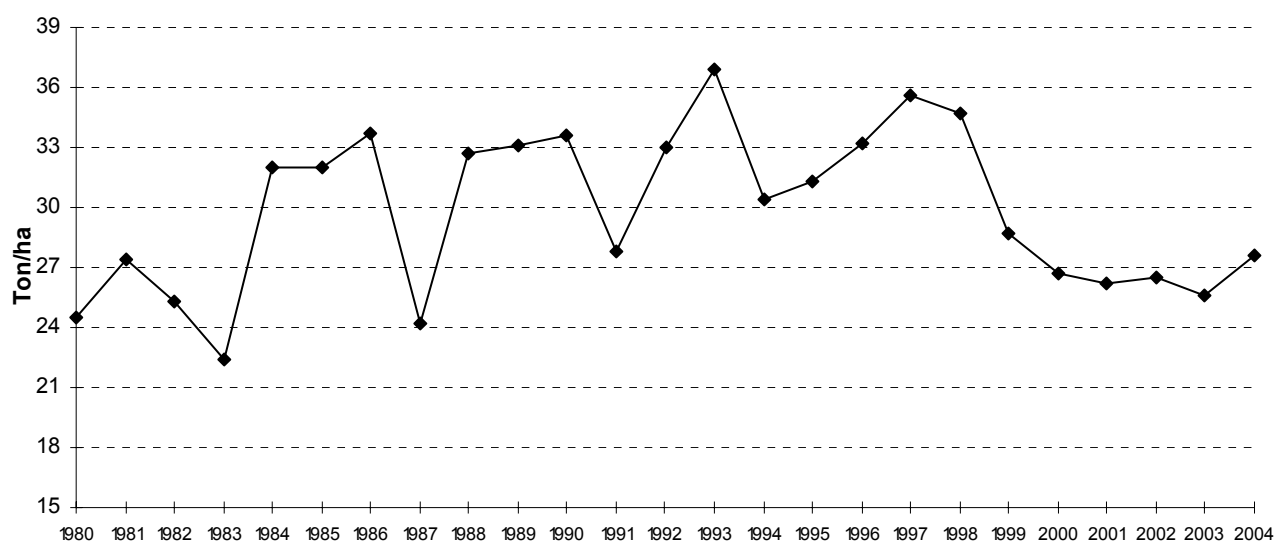
Development of area for potatoes for human consumption 1980-2004, 1 000 ha

Källa: Jordbruksverket, SCB

6.2 Hektarskörd

Hektaravkastningen uppgick för 2003 till 25 580 kilo/hektar. Det är ca tio procent lägre än det senaste femårsgenomsnittet. I Götalands södra slättbygder, det produktionsområde med störst andel odlingar, uppgick hektarskördens till 29 740 kilo/hektar vilket var ca fyra procent högre än riksgenomsnittet för samma år. Skörden i produktionsområdena nedre och övre Norrland var däremot drygt 35 procent lägre än årets riksgenomsnitt. I figur 23 visas hektarskördens utveckling 1980 - 2004. För 2004 beräknas hektarskördens till 27 590 hektar, vilket är en ökning med ca åtta procent jämfört med föregående år.

Skördeuppskattningarna från och med 1998/99 bygger på en postenkätundersökning, vilket innebär att uppskattningarna ej längre går att fullt ut jämföra med föregående års skördenivåer eftersom felmarginalen i skattningarna kan ha förändrats.

Figur 23 Hektarskörd matpotatis 1980-2004, ton/ha

Yield per hectare of potatoes for human consumption 1980-2004, metric tons/ha

Källa: Jordbruksverket, SCB

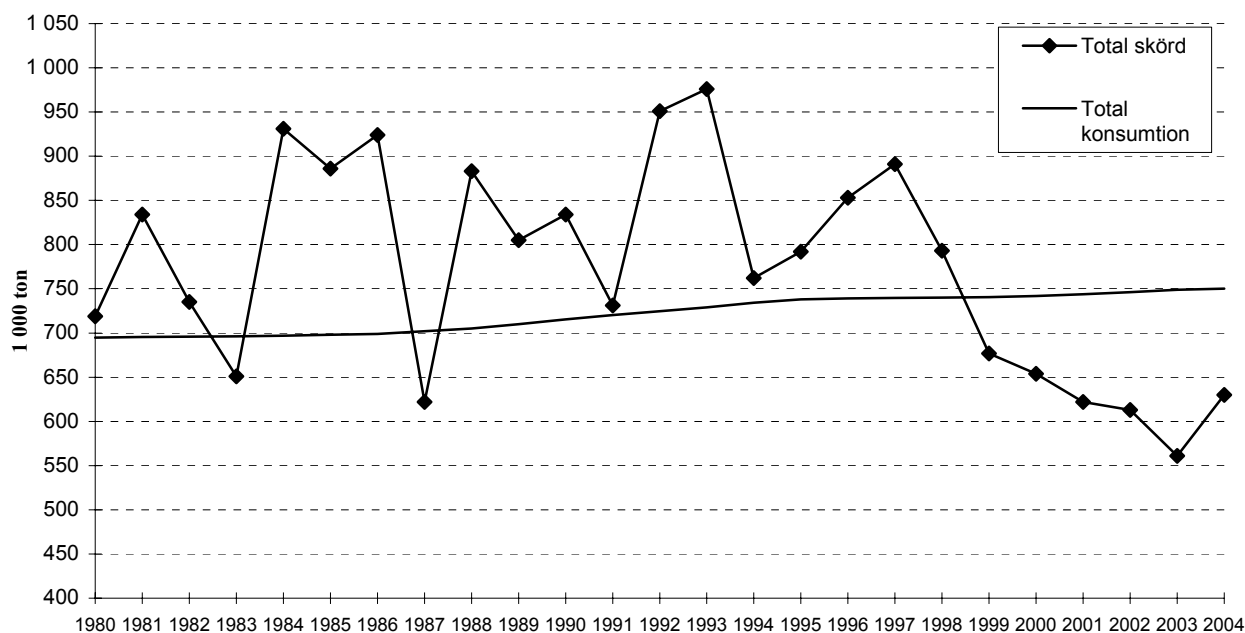
6.3 Totalskörd

För 2003 uppgick skörden till 560 800 ton. Detta är en minskning med över 50 000 ton jämfört med föregående år. De största odlingarna i landet finns i Skåne, Västra Götalands, Hallands och Östergötlands län. Tillsammans svarar dessa fyra län för ca 75 procent av den totala matpotatisskördens. För 2004 beräknas skörden minska till 629 700 ton, vilket är ca 69 000 ton mer än föregående och den nedåtgående trenden med skördeminskningar under de senare åren är därmed bruten. Den högre skörden förklaras av både högre areal samt högre hektarskörd under 2004 jämfört med föregående år.

I figur 24 visas totalskördens utveckling under perioden 1980-2004. Skördestatistiken omfattade odlingar över 0,5 hektar fram till 1999. Från och med 2000 ingår även odlingar med mindre än 0,5 hektar potatis.

Utöver den areal som finns med i statistiken finns det arealer för husbehovsodlare. SCB uppskattar enligt särskild undersökning husbehovsodlingen till 100 000-200 000 ton.

Skördevariationen i denna odling är dock stor. Behovet av matpotatis som omsätts i handeln kan därför variera från år till år.

Figur 24 Total matpotatisskörd 1980-2004, 1 000 ton

Total harvest of potatoes for human consumption 1980-2004, 1 000 metric tons

Källa: SCB, Jordbruksverket

I nedanstående tabell sammanfattas areal- och skördeutfallet för 1990-2003. I tabellen redovisas areal enligt Lantbruksregistret (LBR), vilken publiceras i juni varje år, och besädd areal som publiceras senare under året. Areal enligt LBR är högre än den besädda beroende på den reducering för vändtegar och diken som görs samt att företag med mindre än 0,5 hektar odling inte ingick i arealen. Den besädda arealen användes vid beräkning av totalskörd. Från och med 2000 är det dock arealen enligt IAKS-systemet som skörden beräknas utifrån. Därmed ingår numer odlingar som har lägre areal än 0,5 hektar.

Tabell 6.1 Areal och skörd av matpotatis 1990-2004, ha, %, kg/ha och ton*Area and harvest of potatoes for human consumption 1990-2004, ha, %, kilos/ha and metric tons*

År	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	Areal enl. LBR/IAKS, ha	Besådd areal, ha	$[(2) - (1)]/(1)$ Differens, procent	Hektarskörd, kg/ha	(4) x (2) eller (1) t.o.m. 1999 Totalskörd, ton
1990	27 305	25 300	- 7,34	33 060	834 200
1991	28 269	26 550	- 6,08	27 600	730 900
1992	30 414	29 000	- 4,65	32 850	950 600
1993	27 815	26 530	- 4,62	36 870	975 900
1994	25 449	25 120	- 1,29	30 430	762 800
1995	27 630	25 350	- 8,25	31 280	791 500
1996	27 577	25 690	- 6,84	33 210	853 200
1997	27 100	24 380	-10,04	35 640	874 300
1998 ¹⁾	25 133	22 820	- 9,20	34 720	792 500
1999 ¹⁾	24 422	23 430	- 4,06	28 820	675 200
2000 ¹⁾	24 490 ²⁾			26 720	654 400
2001 ¹⁾	23 780			26 160	621 900
2002 ¹⁾	23 142			26 470	612 500
2003 ¹⁾	21 932			25 580	560 800
2004 ¹⁾ prog	22 800			27 590	629 700

1) Beroende på ny undersökningsmetod kan ej direkt jämförelse med tidigare år göras. Fr.o.m. 2000 är IAKS statistisk källa för arealen.

2) Korrigerad med +878 ha beroende på felredovisning av fabrikspotatis i statistiken.

Källa: SCB, Jordbruksverket

6.3.1 Ekologisk produktion

Ekologisk potatis odlas utan bekämpningsmedel och handelsgödsel. Skördarna blir därför, jämfört med konventionellt odlad potatis, betydligt lägre. Avkastningen var ca 40 procent av den konventionella odlingen under 2003. Ett statligt miljöstöd uppgående till 2 200 kronor/hektar lämnas till ekologisk odling av potatis. Enligt Jordbruksstatistisk årsbok uppgick den KRAV-godkända arealen 2002 för matpotatis (inklusive rotfrukter) till 1 562 hektar och för 2003 uppgick arealen till 1 020 ha, vilket var drygt 4,5 procent av den totala matpotatisarealen. Skörden 2003 har beräknats till 10 500 ton (ca 19 procent av den totala skörden).

Tabell 6.2 Ekologisk odling i Sverige 1997-2003, ha och %
Organic cultivation in Sweden 1997-2003, ha and %

År	Areal, ha ¹⁾	Andel av total areal, %
1997	1 192	4,4
1998	1 345	5,4
1999	1 386	5,7
2000	1 500	6,1
2001	1 441	5,2
2002	1 562	6,7
2003	1 020	4,6

1) Potatis inklusive rotfrukter.

Källa: Jordbruksstatistisk årsbok

6.4 Konsumtion och utrikeshandel

Konsumtionsuppgifterna för obearbetad potatis är mycket osäkra och bygger på gamla undersökningar. Konsumtionen av de förädlade produkterna bygger på uppgifter från företag i branschen och dessa uppgifter anses säkrare. Av tabell 6.3 framgår totalkonsumtionen, konsumtionsutvecklingen för obearbetad potatis och konsumtionen av potatisprodukter uttryckt som färdigvara.

För 2002 uppskattade Jordbruksverket preliminärt totalkonsumtionen till ca 746 000 ton. Per capita-konsumtionen av potatis och potatisprodukter är beräknad till 42,9 kilo/person uttryckt i potatis respektive 41,5 kilo/person, trenden mot mer konsumtion av färdigprodukter fortsätter. För 2003 har den totala konsumtionen beräknats till ca 749 000 ton.

Tabell 6.3 Konsumtion av potatis och vissa beredda potatisprodukter 1994-2003, milj. kg och kg/person

Consumption of potatoes and some processed potato products 1994-2003, mill. kilos and kilos/person

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002 prel.	2003 prel.
Total konsumtion, uttryckt som potatis										
Totalt	<u>milj kg</u> 728,9	<u>milj kg</u> 737,9	<u>milj kg</u> 739,1	<u>milj kg</u> 739,5	<u>milj kg</u> 739,9	<u>milj kg</u> 740,5	<u>milj kg</u> 741,7	<u>milj kg</u> 743,7	<u>milj kg</u> 746,1	<u>milj kg</u> 748,9
Potatis obearbetad, inkl. skalad	<u>kg/pers</u> 62,8	<u>kg/pers</u> 57,2	<u>kg/pers</u> 56,5	<u>kg/pers</u> 50,2	<u>kg/pers</u> 45,7	<u>kg/pers</u> 45,9	<u>kg/pers</u> 45,1	<u>kg/pers</u> 44,0	<u>kg/pers</u> 42,1	<u>kg/pers</u> i.u
Potatisinnehåll i bearbetade produkter	<u>20,8</u>	<u>26,4</u>	<u>27,1</u>	<u>33,4</u>	<u>37,9</u>	<u>37,7</u>	<u>38,5</u>	<u>39,6</u>	<u>41,5</u>	<u>i.u</u>
Totalt	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6	83,6
Konsumtion av vissa potatisprodukter, uttryckt som färdigvara										
Potatis och rotmospulver	<u>kg/pers</u> 0,5	<u>kg/pers</u> 0,6	<u>kg/pers</u> 0,7	<u>kg/pers</u> 0,7	<u>kg/pers</u> 0,7	<u>kg/pers</u> 0,7	<u>kg/pers</u> 0,7	<u>kg/pers</u> 0,6	<u>kg/pers</u> 0,6	<u>kg/pers</u> i.u
Potatisstärkelse	0,4	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	i.u
Pommes frites och andra potatisprodukter, djupfrysta	3,3	4,5	4,5	6,8	7,4	7,6	7,9	8,4	8,9	i.u
Konserverad potatis	0,6	0,7	0,5	0,4	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	i.u
Andra potatisprodukter (chips m.m.)	1,1	1,4	1,4	1,4	2,1	1,9	2,0	2,0	2,0	i.u

Källa: Jordbruksverket

I nedanstående tabell redovisas utrikeshandeln för matpotatis (exklusive utsädespotatis), vilken i huvudsak består av införsel från andra EU-länder till Sverige. Export av matpotatis från Sverige förekommer inte i någon större utsträckning. En viss export av utsädespotatis förekommer dock.

Tabell 6.4 Import av matpotatis till Sverige 1995-2004 jan-jul, ton

Potato imports to Sweden 1995-2004 jan-jul, metric tons

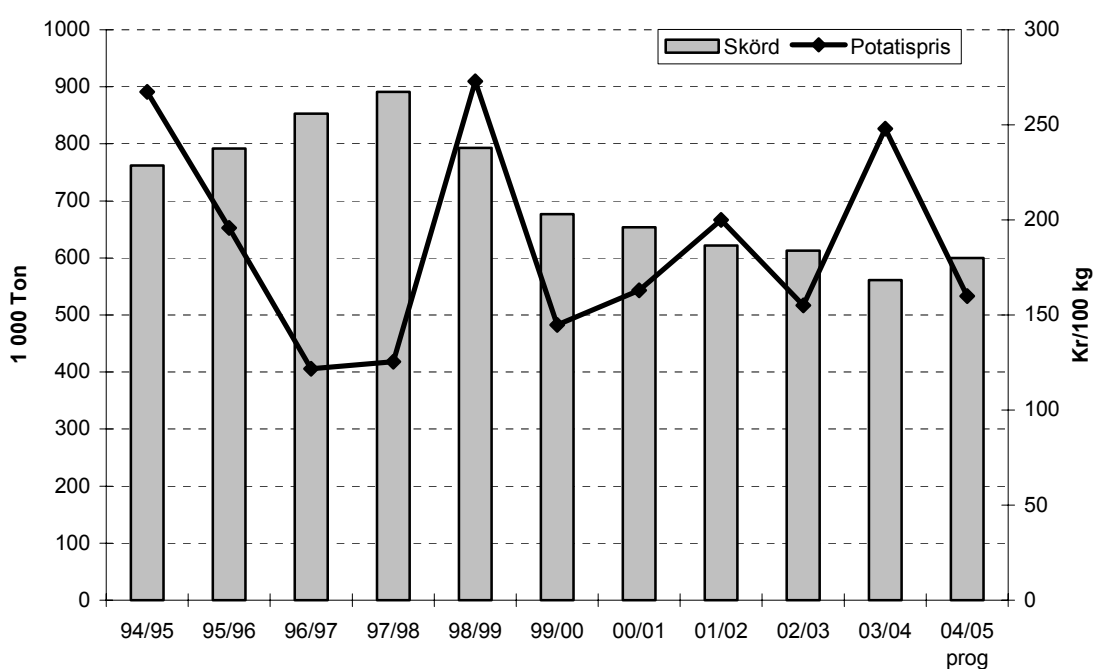
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004 jan.-jul.
Import										
Nyskördad potatis ¹⁾	570	485	241	1	843	724				
Höst- och vinterpotatis	30	0	197	67	261	0	23	2	160	5
Införsel										
Nyskördad potatis ¹⁾	12 277	7 743	3 548	2 036	5 429	2 022				
Höst- och vinterpotatis	69 786	62 707	25 580	23 200	42 392	41 310	64 516	56 504	69 917	44 890
Totalt	82 663	70 935	29 566	25 304	48 925	44 056	64 529	56 506	70 077	44 895

1) Ingår fr.o.m. 2001 i höst- och vinterpotatis

Källa: SCB

6.5 Matpotatispriset

Genomsnittliga matpotatispriser i nedanstående figur inkluderar enbart höst/vinterpotatis och inte färskpotatis under sommarmånaderna. Höst/vinterpotatis avsätts i regel under perioden oktober – april/maj i mån av tillgång. Därefter är det färskpotatis som dominerar den svenska marknaden. Priserna för färskpotatis är i regel högre än motsvarande priser för höst- och vinterpotatis. Det genomsnittliga odlarpriset för höst- och vinterpotatis under 2002/03 uppgick till 146 kronor/100 kilo, vilket var lägre än 2001/02 års genomsnittliga prisnivå på 200 kronor/100 kilo. För 2003/04 uppgick genomsnittspriset till ca 248 kronor/100 kilo och för inledningen av säsongen 2004/05 uppgår priset hittills till ca 152 kr/100 kg. I figur 25 visas odlarprisets utveckling för åren 1994-2004. Av diagrammet framgår att höga priser ett år oftast följs av låga priser nästa år beroende på högre skördar det året. Skördeåren innan 1998/99 är dock inte direkt jämförbara med efterföljande skördeår beroende på ändringar av statistikmetod för att beräkna skördens storlek.

Figur 25 Matpotatisprisets utveckling 1994/95-2004/05, kr/100 kg

Development of price for potatoes for human consumption 1994/95-2004/05, SEK/100 kilos

Källa: Jordbruksverket

6.6 Regleringen i EU

I likhet med det svenska systemet innan EU-medlemskapet den 1 januari 1995 tillämpas ingen intern marknadsreglering och exportbidrag för matpotatis i EU. Den europeiska potatisodlingen skyddas dock av olika tullar vid import från tredje land. Arealen för matpotatisodling ger till skillnad från förut upphov till stödberättigade i enlighet med beslutet i halvtidsöversynen (se kapitel 1). Eftersom Sverige har valt så kallad regionmodell kommer matpotatisarealer in i det frikopplade stödet. Grunden för detta stöd kan dock bara baseras på odlingen 2003.

6.6.1 Gränsskydd

Tullsatserna vid import av potatis till EU är i november 2004 enligt följande:

Tabell 6.5 Tullsatser vid import av potatis, november 2004, %

Duties for potato imports as of November 2004, %

	tull (%)
Utsädespotatis	4,5
Matpotatis	11,5
Stärkelsepotatis	5,8

Ovanstående tullsatser är en följd av WTO-avtalet som trädde i kraft den 1 juli 1995. EU:s åtagande för potatis är att tullsatserna har reducerats med 36 procent fram till år 2000/2001. Tullnivån för 2000/2001 gäller även tills vidare vid import av potatis.

6.6.2 Växtskydd

Vid införsel och import av potatis till EU finns särskilda regler som är relaterade till skyddet mot spridning av växtskadegörare. Den dokumentation som krävs vid import utgörs av ett sundhetscertifikat. Detta certifikat intygar att EU:s krav på frihet från växtskadegörare är uppfyllda.

På begäran av enskilda medlemsländer kan dock EU-kommissionen på särskilda villkor fatta beslut om undantag från importförbud. Om ett sådant beslut fattas gäller det i hela gemenskapen. Ovanstående krav på frihet från allvarliga växtskadegörare ska även vid dessa fall kunna garanteras. Det finns också vissa möjligheter för ett medlemsland att införa restriktioner för handeln inom EU, till exempel skyldighet att anmäla till växtskyddskontroll.

Vid handel av potatis inom EU krävs att varan är märkt med odlarens eller packeriets officiella registreringsnummer för att på så sätt kunna spåra odlingsplatsen där eventuella växtskadegörare förekommer.

Vid handel med utsädespotatis inom EU ska denna vara förses med ett växtpass.

6.7 Potatismarknaden i EU

I tabell 6.6 redovisas både totalskörden och hektarskörden för olika medlemsländer. I totalskörden ingår även ca åtta miljoner ton potatis för framställning av stärkelse. Det är i Tyskland, Frankrike, Nederländerna, Danmark, Österrike och Sverige som denna framställning sker. Total potatisproduktion i EU-15 beräknas för 2004/05 uppgå till drygt 46,7 miljoner ton, vilket är 5,7 miljoner ton högre än föregående år beroende på både högre areal och högre hektaravkastning.

Tabell 6.6 Potatisproduktionen i EU-15 2002-2004, 1 000 ha, ton/ha och 1 000 ton,
Potato production in EU-15 2002-2004, 1 000 ha, metric tons/ha and 1 000 metric tons

Land	Areal (1 000 ha)			Hektarskörd (ton/ha)			Totalskörd (1 000 ton)		
	2002	2003	2004 prog.	2002	2003	2004 prog.	2002	2003	2004 prog.
Tyskland	284	287	293	39,1	34,5	43,1	11 114	9 913	12 613
Frankrike	162	157	160	42,7	40,5	42,0	6 907	6 352	7 017
Italien	77	74	73	24,1	22,0	25,0	1 855	1 631	1 818
Nederländerna	164	159	165	44,9	40,8	45,0	7 363	6 469	7 353
Belgien	62	59	66	47,1	41,0	45,6	2 909	2 430	3 028
Luxemburg	1	1	1	20,0	20,0	20,0	20	20	20
För. Kungariket	158	145	147	43,7	41,3	43,7	6 897	5 986	6 140
Irland	13	14	14	31,5	32,1	31,5	410	449	441
Danmark	37	37	41	39,5	39,2	42,2	1 462	1 450	1 730
Grekland	45	39	39	23,0	23,1	23,1	1 025	900	901
Spanien	114	104	99	27,3	26,9	27,8	3 099	2 790	2 738
Portugal	53	48	47	13,7	13,5	13,9	727	646	650
Österrike	23	21	22	30,4	26,7	29,4	684	560	647
Finland	30	29	29	26,2	21,5	24,5	780	617	715
Sverige	32	31	32	28,8	28,3	30,9	914	857	974
EU-15	1 255	1 205	1 228	36,8	34,1	38,1	46 166	41 070	46 785

Källa: ZMP 2004, för Sverige är dock Jordbruksverket källa.

Situationen avseende areal och produktion av potatis i de nya medlemsländerna sammanfattas i nedanstående tabell. Av tabellen framgår att Polen har en särställning vad gäller produktion av potatis. Den polska produktionen har under den tidigare delen av 1990-talet varit i stort sett i nivå med hela EU:s potatisproduktion. Under senare delen av 1990-talet har dock den polska produktionen minskats kraftigt. Utmärkande för alla kandidatländerna är att avkastningsnivåerna är mycket låga i förhållande till EU:s. De nya medlemsländernas hektaravkastning uppgår till ca hälften av motsvarande avkastning för EU-15.

Tabell 6.7 Potatissektorn i EU-10 2002-2004, 1 000 ha, ton/ha och 1 000 ton,
The potato sector in the EU-10 2002-2004, 1 000 ha, metric tons/ha and 1 000 metric tons

Land	Areal (1 000 ha)			Hektarskörd (ton/ha)			Totalskörd (1 000 ton)		
	2002	2003	2004 prog.	2002	2003	2004 prog.	2002	2003	2004 prog.
Tjeckien	38	36	36	23,5	19,0	24,9	901	685	894
Estland	16	14	23	13,2	14,4	10,3	211	244	236
Cypern	6	4	4	26,0	23,2	¹⁾	149	130	121
Lettland	54	55	48	14,3	13,5	15,2	768	739	731
Litauen	99	93	78	15,4	15,5	14,1	1 531	1 445	1 100
Ungern	34	28	29	22,1	15,7	24,9	752	446	731
Malta	2	1	2	18,4	26,0	19,4	28	31	29
Polen	803	766	713	19,3	17,9	19,3	15 524	13 732	13 746
Slovenien	7	7	7	23,3	15,8	24,0	166	108	163
Slovakien	27	26	25	18,3	15,3	16,8	484	392	412
EU-10	1 086	1 030	965	18,9	17,4	18,8	20 514	17 952	18 163
<i>Rumänien²⁾</i>	282	282	¹⁾	14,5	14,0	¹⁾	4 078	3 947	¹⁾
<i>Bulgarien²⁾</i>	52	60	¹⁾	12,1	10,4	¹⁾	2 929	2 450	¹⁾
<i>Kroatien²⁾</i>	65	63	¹⁾	11,3	6,0	¹⁾	736	375	¹⁾
<i>Turkiet²⁾</i>	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾

1) Uppgift ej tillgänglig

2) Ej ännu medlemmar

Källa: ZMP 2004, Potato Markets 2004

Av tabell 6.8 och 6.9 framgår bland annat att handeln inom EU och export till tredje land domineras av framförallt Nederländerna. Nederländerna, Belgien och Frankrike är de största säljarna av potatis inom EU. Nederländerna är dessutom den störste exportören till andra länder än EU:s medlemsländer. Förutom Nederländerna är Italien och Spanien de länder som har den största nettoinförseln. Bland de nya medlemsländerna är Polen den störste nettoexportören till länder utanför EU medan Cypern är den störste nettoexportören inom gemenskapen.

Tabell 6.8 Handeln av matpotatis (exklusive färskpotatis) för EU-25 2001-2003, ton*Trade in potatoes for human consumption (excluding early potatoes) for the EU 2001-2003, metric tons*

Land	2001		2002		2003	
	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel
Frankrike	260 495	1 022 277	192 672	904 159	157 719	1 322 942
Nederländerna	1 305 707	891 415	1 372 328	783 488	1 450 154	728 295
Tyskland	496 052	925 536	464 926	974 569	458 035	786 093
Italien	353 585	253 787	355 005	266 707	407 712	171 147
Förenade Kungariket	412 860	79 925	232 498	94 789	195 692	150 590
Irland	46 222	3 437	44 443	1 544	41 365	815
Danmark	59 152	55 115	55 345	69 783	62 319	81 449
Grekland	29 994	445	45 092	1 739	70 440	107
Portugal	245 181	18 071	193 669	29 985	191 588	15 644
Spanien	575 884	236 671	504 453	215 117	649 440	248 751
Belgien	922 632	876 473	926 148	743 782	905 309	794 638
Luxemburg	8 337	607	8 294	480	7 696	211
Sverige	66 442	2 567	57 771	3 023	73 488	4 036
Finland	9 986	4 748	5 307	2 787	9 507	4 890
Österrike	48 275	29 285	59 750	25 105	74 838	10 281
Malta	3 328	6 115	1 979	6 293	1 398	4 295
Estland	822	14	6 534	21	3 458	14
Lettland	704	0	13 521	0	1 043	1
Litauen	1 849	0	14 091	43	2 666	0
Polen	27 928	88	50 677	32	16 674	41
Tjeckien	14 082	0	45 877	2	43 716	1 327
Slovakien	2 667	181	19 365	0	24 602	44
Ungern	31 320	596	23 556	24	62 859	0
Slovenien	2 896	0	3 322	0	8 102	0
Cypern	202	67 208	0	85 704	0	74 298
Totalt	4 928 604	4 476 562	4 698 625	4 211 176	4 921 822	4 401 911

Källa: EUROSTAT

Tabell 6.9 Handeln av matpotatis (exklusive färskpotatis) för EU-25 2001-2003, ton*Trade in potatoes for human consumption (excluding early potatoes) for the EU-25 2001-2003, metric tons*

	2001		2002		2003	
	Import	Export	Import	Export	Import	Export
Frankrike	64 974	21 327	51 098	15 026	51 527	22 389
Nederländerna	16 905	241 206	16 721	370 724	21 422	506 461
Tyskland	40 027	43 497	46 164	62 872	40 426	66 488
Italien	69 536	42 558	92 172	43 459	85 832	25 010
Förenade Kungariket	104 515	2 495	106 261	5 410	94 067	11 777
Irland	44	228	1	0	702	254
Danmark	64	18 425	273	23 137	403	13 059
Grekland	25 110	17 748	53 423	21 524	55 322	11 506
Portugal	1 304	1 703	1 004	3 241	246	1 746
Spanien	14 410	14 604	4 163	17 141	14 263	22 074
Belgien	49 675	27 540	38 744	56 108	52 981	109 380
Luxemburg	0	20	0	0	2	0
Sverige	1 141	6 695	339	3 301	921	4 882
Finland	7	5 443	0	6 288	0	7 706
Österrike	1 642	28 679	749	5 772	690	25 680
Malta	499	3	326	0	27	0
Estland	67	1 704	222	1 192	75	647
Lettland	2 752	1 591	3 242	647	633	940
Litauen	490	3 100	351	1 153	83	2 295
Polen	3 901	48 610	4 672	56 020	5 396	151 329
Tjeckien	440	11 376	1 152	2 872	1 920	3 514
Slovakien	1	5 963	7 187	167	2 504	2 342
Ungern	9 956	1 524	1 219	4 029	6 605	0
Slovenien	21	7 164	3 044	152	1 705	2 373
Cypern	3	8 555	2	8 089	0	7 570
Totalt	409 484	563 458	434 530	710 324	439 754	1 001 426

Källa: EUROSTAT

I tabell 6.10 redovisas konsumtionen fördelat på olika medlemsländer. Irland och UK uppvisar den högsta per capita-konsumtionen i EU-15 medan Polen och de baltiska länderna har den högsta per capita-konsumtionen bland de nya medlemsländerna. Den svenska konsumtionen/person ligger över genomsnittskonsumtionen i EU-15.

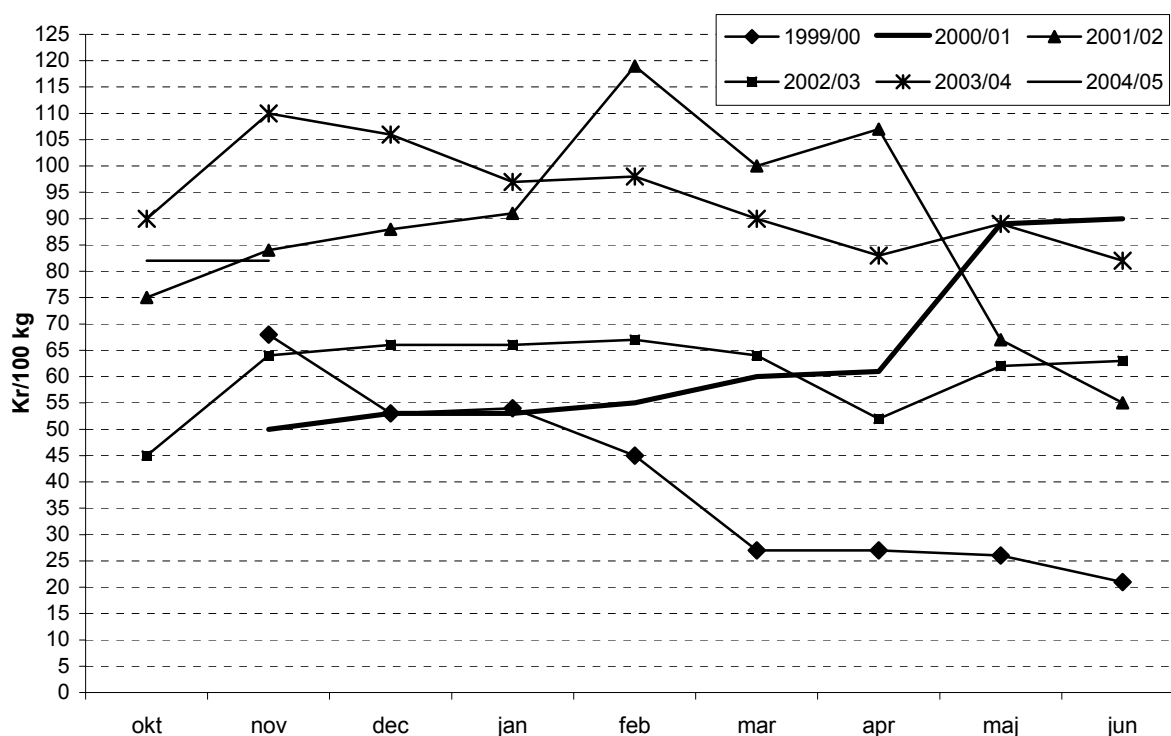
Tabell 6.10 Konsumtion av potatis i EU-25, 1 000 ton och kg/cap.*Consumption of potatoes (excluding potato products) in EU-25, 1 000 metric tons and kilos/cap.*

Land	2000/01, 1 000 ton	2001/02, 1 000 ton	2002/03, 1 000 ton	2000/01, kg/cap.	2001/02, kg/cap.	2002/03, kg/cap.
Tyskland	5 758	5 647	5 530	70,0	68,5	67,0
Frankrike	3 064	2 901	¹⁾	50,5	47,5	¹⁾
Italien	2 495	2 469	2 498	43,2	43,0	43,7
Nederländerna	1 590	1 400	¹⁾	99,5	87,1	¹⁾
Belgien	970	874	946	94,5	84,9	91,6
För. Kungariket	6 664	6 042	7 430	111,4	101,7	125,7
Irland	529	489	510	138,7	126,9	130,5
Danmark	304	305	306	56,8	56,9	56,9
Grekland	927	928	¹⁾	87,8	86,1	¹⁾
Spanien	3 624	3 494	¹⁾	90,4	86,6	¹⁾
Portugal	1 010	964	¹⁾	98,4	93,4	¹⁾
Österrike	437	449	456	53,8	55,5	57,9
Finland	384	408	435	74,1	78,6	85,6
Sverige	742	744	746	83,6	83,6	83,6
EU-15	28 539	27 114	¹⁾	75,2	71,4	¹⁾
Tjeckien	780	788	778	75,3	76,0	76,0
Estland	178	163	127	130,1	119,5	93,5
Cypern	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾
Lettland	318	271	¹⁾	134,2	115,0	¹⁾
Litauen	469	361	472	130,5	103,6	136,0
Ungern	714	739	671	70,5	72,5	66,1
Malta	46	44	42	118,4	112,0	106,1
Polen	5 110	5 020	5 008	132,2	130,6	131,0
Slovenien	146	131	¹⁾	73,4	65,8	¹⁾
Slovakien	367	341	403	68,1	63,4	74,9
EU-10	8 128	7 858	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾
EU-25	36 667	34 972	¹⁾	80,7	¹⁾	¹⁾

1) Uppgift ej tillgänglig

Källa: ZMP 2004

Figur 26 redovisar vad uppsamlande handel betalar för potatisen (exklusive nypotatis) på den europeiska marknaden för den senaste femårsperioden. Det är dock oftast frågan om överskottskvantiteter som noteras på Rotterdambörsen, varför det enskilda odlarpriset (bland annat beroende på att kontraktsodling med fasta priser också tillämpas) kan vara högre än redovisat pris enligt Rotterdambörsen. Säsongen 2000/01 kännetecknades av relativt låga noteringar, vilka dock höjdes rejält i slutet på säsongen. Säsongen 2001/02 genererade högre priser överlag jämfört med föregående säsong, dock avslutades säsongen sämre än föregående år gjorde. För säsongen 2002/03 var noteringarna i genomsnitt (61 kr/100 kg) de lägsta under femårsperioden. För 2003/04 har noteringarna uppgått till ca 94 kr/100 kilo, vilket är det högsta under perioden beroende bland annat på att skörden i Europa var ca 5 miljoner ton lägre än föregående. För pågående säsong (2004/05) uppgår noteringen hittills till ca 82 kr/100 kg.

Figur 26 Matpotatisprisets utveckling enligt Rotterdambörsen 1999/00-2004/05, kr/100 kg (Bintje 40-55 mm)

Development of price for potatoes for human consumption according to Rotterdam Exchange 1999/00-2004/05, SEK/100 kilos (Bintje 40-55 mm)

Källa: Jordbruksverket

6.7.1 Den europeiska potatismarknaden efter den senaste utvidgningen

Den senaste utvidgningen av de tio nya medlemsländerna från Central- och Östeuropa innebar att potatisarealen nästan fördubblades medan den totala produktionen inte ökade i samma omfattning beroende på betydligt lägre effektivitet i odlingen i form av lägre hektaravkastning för de nya medlemsländerna. Den totala produktionen för 2003 i EU-25 beräknas uppgå till ca 59 miljoner ton, vilket är en ökning med drygt 40 procent jämfört med innan utvidgningen. Hektaravkastningen i de nya medlemsländerna uppgår till ca 50 procent av de äldre EU-medlemsländernas hektaravkastning. Den störste producenten av potatis i EU-25 är numer Polen som har en produktion som motsvarar drygt 30 procent av skörden 2003. Polens andel av de nya medlemsländernas skörd uppgår till dryga 75 procent för samma år. Konsumtionen av potatis är förhållandevis hög i de nya medlemsländerna jämfört med genomsnittet för EU-15 (se tabell 6.10). Per capita-konsumtionen för 2002/03 var högst i Litauen följt av Polen och Malta. Självförsörjningsgraden (det vill säga konsumtionen i förhållande till inhemsk produktion) framgår av nedanstående tabell.

Tabell 6.11 Självförsörjningsgrad i EU-10 2002/03, %

Self sufficiency in EU-10 2002/03, %

Land	Självförsörjningsgrad 2002/03, %
Tjeckien	87
Estland	192
Cypern	1)
Lettland ²⁾	285
Litauen	306
Ungern	66
Malta	74
Polen	274
Slovenien	127
Slovakien	97
EU-15 ²⁾	138

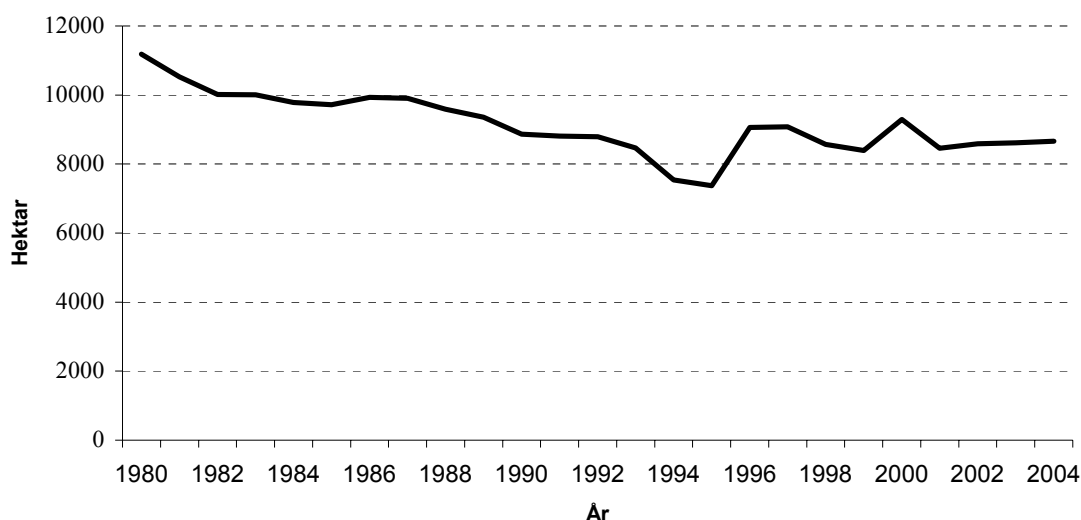
1) Uppgift ej tillgänglig

2) Avser 2001/02

7 POTATIS FÖR STÄRKELSEFRAMSTÄLLNING

7.1 Areal

Odlingen av fabrikspotatis sker uteslutande på kontrakt mellan odlarna och förädlingsindustrin. Det ger en förhållandevis stabil grund för odlingen från år till år. Industrin har för 2004 kontrakterat ca 7 800 hektar. Det är något mer än föregående år. Den totala arealen (inklusive utsäde) enligt statistik från IAKS uppgår till ca 8 660 hektar. Jämfört med fjolåret är den totala arealen i stort sett oförändrad. Sett över en längre period har odlingen ökat något jämfört med tiden före EU-inträdet. Odlingen är koncentrerad till Skåne, Blekinge och Kalmar län.

Figur 27 Arealutveckling fabrikspotatis 1980-2004, 1 000 ha

Development of area for potatoes for industrial use 1980-2004, 1 000 ha

Källa: SCB

7.2 Hektarskörd och totalskörd

SCB:s statistik över fabrikspotatisskördens storlek visar en hektaravkastning för 2003 på ca 34,4 ton per hektar vilket är ca fem ton lägre än normskörd. Totalskörden för 2003 uppgick till ca 296 000 ton vilket är ca 5 000 ton mindre än under 2002. Preliminära uppgifter från SCB för 2004 visar på en hektaravkastning på ca 39,7 ton per hektar. Total skörd av fabrikspotatis uppgår enligt de preliminära uppgifterna till ca 344 000 ton. Jämfört med fjolåret är det en ökning med ca 50 000 ton.

7.3 Skördens användning

7.3.1 Stärkelse

Den svenska stärkelsekvoten uppgår till ca 62 100 ton för perioden 2001/02-2004/05 efter avdrag enligt tidigare politiska beslut. Kvoten har inte överskridits något av åren under denna period. För 2003/04 uppgick produktionen till ca 59 000 ton stärkelse och ca 259 000 ton potatis användes i framställningen. Prognoser från oktober 2004 visar på en tillverkning som uppgår till omkring 110 procent av kvoten.

Tabell 7.1 Produktion av stärkelse under perioden 1991/92-2004/05, ton

Starch production between 1991/92 and 2004/05, metric tons

År	Fabrikspotatis	Stärkelse	År	Fabrikspotatis	Stärkelse
1991/92	192 900	45 000	1998/99	298 735	65 848
1992/93	207 200	44 500	1999/00	267 454	59 178
1993/94	283 400	61 000	2000/01	294 196	66 104
1994/95	204 000	43 800	2001/02	256 994	55 688
1995/96	210 600	46 500	2002/03	267 356	61 539
1996/97	269 980	58 721	2003/04	258 750	58 937
1997/98	277 214	61 147	2004/05 prog.	*	68 000

* Uppgift saknas

Källa: Stärkelsen, Lyckeby Stärkelsen

7.3.2 Stärkelse och stärkelsederivat

Stärkelse och stärkelsederivat används både som livsmedel och som råvara i industrin, främst pappersindustrin. Totalt förbrukas årligen ca 200 000 ton inom landet. Stärkelse används som nativ stärkelse, modifierad stärkelse, stärkelsehydrolysator, isoglukos eller till såväl kristalliserat dextros som till polyoler (sötningsmedel med låg kaloriehalt) och för produktion av bearbetade produkter, godis, fruktprodukter och läskedrycker. Den del av stärkelseproduktionen som inte avsätts inom livsmedels- och fodersektorn används vid tillverkning av bland annat papper, wellpapp och lim. Merparten av den stärkelse som används i industrin utgörs av derivat.

Ca 60 000 ton utgörs av stärkelse framställd ur inhemsk potatisråvara. Det övriga behovet täcks av import. I tabell 7.2 redovisas svensk import respektive export av de olika stärkelseslagen under perioden 2000-2003. Exporten av nativ potatisstärkelse från Sverige har varit av mycket ringa omfattning sedan EU-medlemskapet medan handeln med derivat varit mera omfattande. Sverige har ett betydande handelsunderskott på stärkelseområdet.

Tabell 7.2 Svensk import och export av stärkelse och stärkelseprodukter 2000-2003, ton
Swedish starch and starch product imports and exports 2000-2003, metric tons

	<u>Kvantitet, ton</u>					
	Import	Införsel	Totalt	Export	Utförsel	Totalt
2000						
Potatisstärkelse	0	19 234	19 234	3 162	384	3 546
Majsstärkelse	56	16 308	16 364	73	14	87
Vetestärkelse	7	6 810	6 817	2	12	14
Kassavastärkelse	218	492	493	0	4	4
Risstärkelse	1	2	220	0	7	7
TOTALT	282	42 846	43 128	3 237	414	3 658
Stärkelsederivat	2 358	114 546	116 904	2 664	2 593	5 257
2001						
Potatisstärkelse	0	23 421	23 421	1 028	486	1 514
Majsstärkelse	30	16 166	16 196	9	8	17
Vetestärkelse	6	5 563	5 569	4	28	32
Kassavastärkelse	1 802	713	713	3	0	3
Risstärkelse	0	1	1 803	0	12	12
TOTALT	1 838	45 864	47 702	1 044	534	1 578
Stärkelsederivat	868	113 029	113 897	1 757	1 453	3 210
2002						
Potatisstärkelse	1	19 615	19 616	3 846	232	4 078
Majsstärkelse	19	16 587	16 606	87	8	95
Vetestärkelse	1	6 329	6 330	1	1	2
Kassavastärkelse	2 713	8	2 721	0	0	0
Risstärkelse	1	487	488	4	6	10
TOTALT	2 735	43 026	45 761	3 938	247	4 185
Stärkelsederivat	982	126 501	127 483	1 789	2 196	3 985
2003						
Potatisstärkelse	23	21 767	21 790	21	226	247
Majsstärkelse	22	15 032	15 054	16	25	41
Vetestärkelse	3	6 142	6 145	1	0	1
Kassavastärkelse	2 410	15	2 425	0	10	10
Risstärkelse	0	463	463	41	7	48
TOTALT	2 458	43 419	45 877	79	2 68	347
Stärkelsederivat	1 729	128 475	130 204	1 910	2 451	4 361

Källa: SCB

Av den inhemskt producerade stärkelsen används omkring hälften i pappers- och derivatindustrin och resterande del för tillverkning av stärkelsesirap samt i livsmedelsindustrin och för direktkonsumtion av hushållen.

7.3.3 Sprit

Sprittillverkningen i Sverige som baseras på jordbruksprodukter sker uteslutande på vete. Produktionen av sprit baserad på potatis upphörde under 1995. Det finns för närvarande tre spritfabriker i Sverige. I Åhus tillverkas den sprit som används för tillverkning av Absolut Vodka. Produktionen i Åhus uppgår till drygt 30 miljoner liter råsprit och i produktionen förbrukas ca 85 000 ton vete. I Lidköping tillverkas sprit för det övriga sortimentet Vin- och Spritcentralen tillverkar. Vid fabriken i Lidköping tillverkas dessutom stärkelse som används för vidareförädling till stärkelsesirap. Företaget förbrukar ca 55 000 ton spannmål för framställningen av sprit och stärkelse. Under 2000/01 öppnades en fabrik i Norrköping som producerar sprit för drivmedelsändamål. Produktionen av industrisprit uppgår till ca 50 miljoner liter och för detta ändamål används ca 135 000 ton spannmål. Merparten utgörs av vete, ca 100 000 ton, men även korn och rågvete används i produktionen.

Totalt uppgår spannmålsförbrukningen för framställning av sprit och stärkelse till ca 275 000 ton. För 2003 väntas spannmålsanvändningen öka med ca 10 000 ton.

Tabell 7.3 visar produktionen av sprit för dryckesändamål under perioden 1997/98-2003/04.

Tabell 7.3 Produktion av spannmålssprit (100-procentig) för dryckesändamål 1997/98-2003/04, milj. liter

Production of grain alcohol (100 %) for human consumption 1997/98-2003/04, mill. litres

	1997/98	1998/99*	1999/00*	2000/01*	2001/02*	2002/03*	2003/04*
Spannmålssprit	19,6	29,4	28,6	35,9	32,3	32,1	37,9

* Sedan 1998/99 ingår även produktionen i fabriken i Lidköping

Källa: SBI-Trading AB

7.4 Regleringen i EU

Regleringen på stärkelseområdet ändrades från och med den 1 januari 1995 genom Sveriges medlemskap i EU. I princip blev skillnaden inte så stor men den praktiska tillämpningen är annorlunda i EU jämfört med det tidigare svenska systemet.

I regleringssammanhang betraktas stärkelse inom EU som förädlad spannmål och åtgärderna följer därför i stort de regleringar som tillämpas på spannmålsområdet. EU:s stärkelsereglering består av följande delar:

- Minimipris
- Kvotsystem för potatisstärkelsestillverkning
- Gränsskydd
- Exportbidrag
- Kompensationsbetalning för potatisodlare
- Produktionsbidrag för teknisk industri
- Premie till potatisstärkelseproducenter

I och med reformen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik kommer regleringen för stärkelse att reformeras och den nya regleringen kommer att gälla från och med 2005. Reformens innebörd för stärkelse står att läsa under rubrik 7.4.4.

7.4.1 Kvotssystem för potatisstärkelsestillverkning

En viktig del av reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU 1992 var att skapa förutsättningar för en bättre marknadsbalans. På spannmålsområdet infördes ett system där möjligheten att erhålla arealbidrag kopplades till trädesplikt. I detta sammanhang undantogs odlingen av fabrikspotatis från trädessystemet. I samband med att nivån på premien till potatisstärkelseproducenterna fastställdes för perioden 1993/94-1995/96 beslutades om möjligheten att vidta särskilda åtgärder om produktionen skulle överskrida 1,5 miljoner ton 1993/94 eller 1994/95. Produktionen blev större än denna kvantitet redan första året.

Man beslöt att införa en kvot för stärkelse i juli 1994. Denna kvot som först uppgick till 1 592 000 ton 1994 omförhandlades under 1995 på grund av Sveriges, Finlands och Österrikes medlemskap i EU och kom att uppgå till 1 759 750 ton. I juli 1998 omförhandlades kvoten återigen och utökades till 1 864 304 ton på grund av att Tyskland förhandlat sig till en större kvot.

Problem med obalans på marknaden ledde fram till att det i samband med reformbeslut år 1999 fattades beslut om att skära ner kvoterna för potatisstärkelse under regleringsåren 2000/01 och 2001/02. De större producentländerna fick en förhållandevis större reducering än de mindre länderna. I början av 2002 beslutades om en förlängning av nuvarande kvotssystem för ytterligare en treårsperiod. Kommissionen lämnade under december 2004 ett förslag till rådet om ytterligare förlängning av kvotssystemet med två år.

Tabell 7.4 Fördelning av kvoten för produktion av potatisstärkelse, ton

Allocation of quota for potato starch production, metric tons

Land	Kvot		
	1999/00	2000/01	2001/02-2004/05
Tyskland	696 271	676 680	656 298
Nederländerna	538 307	523 161	507 403
Frankrike	281 516	273 595	265 354
Danmark	178 460	173 439	168 215
Sverige	63 900	63 001	62 066
Finland	54 750	53 980	53 178
Österrike	49 100	48 409	47 691
Spanien	2 000	1 972	1 943
Tjeckien			33 660
Lettland			5 778
Estland			250
Litauen			1 211
Polen			144 985
Slovakien			729
Totalt	1 864 304	1 814 237	1 948 761

Källa: EU-kommissionen

Industrin ska upprätta kontrakt med odlarna, dock högst för en kvantitet som motsvarar tilldelad kvot. Det är inte tillåtet att producera potatisstärkelse inom kvoten av potatis som är utanför kontraktet. Tillverkas mer stärkelse än vad kvoten tillåter ska varan exporteras till tredje land utan exportbidrag. Det är möjligt att flytta över maximalt fem procent av kvoten till nästa år, det vill säga varan behöver inte exporteras utan exportbidrag. Denna regel utnyttjade Sverige för första gången 1998/99. Även för 2000/01 överskreds kvoten i Sverige med ca fem procent vilket innebar ett avdrag på kvoten för 2001/02. Den faktiska produktionen under 2001/02 blev dock betydligt mindre än kvoten vilket innebar att Sverige fullt ut fick utnyttja kvoten för 2002/03. Under 2002/03 – 2003/04 var stärkelseproduktionen mindre än kvoten medan kvoten kommer att överskridas för 2004/05.

7.4.2 Gränsskydd

Den 1 juli 1995 trädde WTO-avtalet i kraft. WTO-tullarna för stärkelse följer samma nedskrivningstakt som spannmål, alltså en nedskrivning med sex procent per år. För 1995/96 och för 2001/02 (samma tullnivå tillämpas 2001/02 och till dess att ett nytt WTO-avtal har slutits som under 2000/01) har tullarna fastställts till följande:

Tabell 7.5 Tullar för stärkelse 1995/96 och 2004/05, euro/ton och kr/ton

Starch tariffs 1995/96 and 2004/05, EUR/metric ton and SEK/metric ton

Produkt	Euro/ton		Kr/ton*	
	1995/96	2004/05	1995/96	2004/05
Potatisstärkelse	244	166	2 350	1 511
Vetestärkelse	329	224	3 170	2 038
Majsstärkelse	244	166	2 350	1 511
Risstärkelse	318	216	3 060	1 966

* Valutakurs i oktober 1995: 9,63 och i oktober 2004: 9,10

Källa: EU-kommissionen

7.4.3 Exportbidrag

EU:s reglering ger möjlighet till att få bidrag vid export av stärkelse till tredje land. Inom den svenska regleringen gavs inte exportbidrag för nativ stärkelse.

Exportbidraget för stärkelse följer samma regler som för övriga spannmålsprodukter. Beräkningen av bidraget baseras på världsmarknadspriser och EU-priser på majs. Bidraget fastställs månadsvis. I följande tabell redovisas exportbidraget för nativ potatis-, majs-, och vetestärkelse i euro/ton.

Tabell 7.6 Exportbidrag (gällande bidrag den 1:a i varje månad) för nativ stärkelse 2003-2004, euro/ton

Export refunds (valid refunds as of day one in each month) for native starch 2003-2004, EUR/metric ton

Period	Exportbidrag, euro/ton		Period	Exportbidrag, euro/ton	
	Vetestärkelse	Majs- och potatisstärkelse		Vetestärkelse	Majs- och potatisstärkelse
2003			2004		
Januari	0	30,45	Januari	0	49,38
Februari	0	35,41	Februari	0	46,94
Mars	0	32,85	Mars	0	36,74
April	0	38,21	April	0	29,92
Maj	0	44,02	Maj	0	27,70
Juni	0	46,61	Juni	0	34,62
Juli	0	43,47	Juli	0	52,82
Augusti	0	68,34	Augusti	0	73,78
September	0	54,85	September	0	35,50
Oktober	0	54,70	Oktober	0	48,69
November	0	33,60	November	0	49,30
December	0	45,81	December	0	65,49

Källa: EU-kommissionen

Exporten av stärkelse berörs av WTO-restriktionerna, där stärkelse ingår i kvoten för fodersäd. I tabell nedan redovisas hur mycket stärkelse som har exporterats som ingående råvara i olika bearbetade produkter. Uppgifter från 2000 och framåt är inte tillgängliga.

Tabell 7.7 Export och utbetalda exportbidrag för stärkelse i bearbetade produkter 1995-1999, ton och 1 000 kr

Export of and export refunds paid for starch in processed products 1995-1999, metric tons and 1 000 SEK

	Kvantitet, ton				
	1995	1996	1997	1998	1999
Potatisstärkelse	19 484	17 724	28 462	25 983	*
Majsstärkelse	5 101	6 345	7 993	6 673	*
Vetestärkelse	178	39	275	407	*
Summa	24 763	24 108	36 730	33 063	*
	Totalt exportbidrag, 1 000 kr				
	1995	1996	1997	1998	1999
Potatisstärkelse	5 078	2 928	6 864	4 476	*
Majsstärkelse	1 786	981	1 840	1 172	*
Vetestärkelse	62	5	15	33	*
Summa	6 926	3 914	8 719	5 681	11 905

** Uppgift saknas*

Källa: Jordbruksverket

7.4.4 Kompensationsbetalning för potatisodlare

Reformen av EU:s jordbrukspolitik 1992 innebar att jordbrukarna fick lägre spannmålspriser men i gengäld ges ett arealbidrag. För att upprätthålla konkurrensen mellan olika råvaror i stärkelseindustrin sänktes det så kallade minimipriset för potatis med motsvarande som för spannmål. Till skillnad från spannmålsodlarna där kompensationen ges som arealbidrag får potatisodlarna ett pristillägg i form av kompensationsbetalning. Det sammanlagda odlarpriset uppgår alltså minst till fastställt minimipris och med tillägg för kompensationsbeloppet. I praktiken är det stärkelsetillverkaren som utbetalar minimipriset och kompensationsbeloppet till odlaren. Stärkelsetillverkaren erhåller därefter ett belopp från staten som motsvarar utbetalt kompensationsbelopp.

1999 års reformbeslut innebar en fördjupning av 1992 års reform. Minimipriset för stärkelse sänktes på samma sätt som interventionspriset för spannmål och odlarna kompenseras genom högre kompensationsbelopp. Minimipriset sänktes i två etapper ner till en nivå på 178,31 euro/ton och kompensationsbeloppet höjdes till 110,54 euro/ton.

Reformen i juni 2003 innebär att 40 procent av kompensationsbeloppet överförs till det nya frikopplade stödet. Resten av kompensationsbeloppet bibehålls precis som tidigare kopplat till produktionen av potatisstärkelse. Det produktkopplade stödet uppgår till 66,32 euro/ton efter det att reformen genomförts. 44,22 euro/ton överförs till det frikopplade stödet. Förändringen genomförs från och med 2005.

Tabell 7.8 Minimipris och kompensationsbelopp för fabrikspotatis innehållande 17 % stärkelsehalt 1999/00-2004/05, euro/ton och kr/ton

Minimum price and amount of compensation for potatoes for industrial use with 17 % starch content 1999/00-2004/05, EUR/metric ton and SEK/metric ton

	euro/ton		kr/ton	
	Minimipris	Komp. belopp	Minimipris	Komp. belopp
1999/00 ^a	41,96	17,39	366,04	151,70
2000/01 ^b	38,81	19,75	330,91	168,40
2001/02 ^c	35,66	22,11	347,04	215,17
2002/03 ^d	35,66	22,11	324,15	200,98
2003/04 ^e	35,66	22,11	322,72	200,10
2004/05 ^f	35,66	22,11	324,51	201,20
2005/06	*	*	*	*

* Uppgift ej tillgänglig

a) 1 euro = 8,7235 SEK (kursen 1 oktober 1999)

b) 1 euro = 8,5265 SEK (kursen 1 oktober 2000)

c) 1 euro = 9,732 SEK (kursen 1 oktober 2001)

d) 1 euro = 9,09 SEK (kursen 1 november 2002)

e) 1 euro = 9,05 SEK (kursen 1 november 2003)

f) 1 euro = 9,10 SEK (kursen 19 oktober 2004)

Källa: EU-kommissionen

7.4.5 Premie till potatisstärkelsestillverkare

För att potatisstärkelsestillverkarna ska kompenseras för extra produktionskostnader vid produktion av potatisstärkelse jämfört med vid produktion av spannmålsstärkelse utbetalas en särskild premie. Ett villkor för utbetalning av premien är att potatisodlarna erhåller minimipris för den odlade fabrikspotatisen. Minimipriset är det lägsta priset industrin får betala till jordbrukarna för att industrin ska få rätt till premien. Premien uppgår för 2003/04 till 22,28 euro/ton stärkelse (avser stärkelsehalt 17 procent). Premien omfattades inte av reformbesluten 1999 och 2003. I tabell nedan redovisas utbetalda premier och kompensationsbelopp till svenska stärkelsestillverkare och fabrikspotatisodlare sedan EU-inträdet.

Tabell 7.9 Utbetalda premier till stärkelsestillverkare och kompensationsbelopp för fabrikspotatis 1995/96-2003/04, kr

Premiums paid to starch manufacturers and amount of compensation for potatoes for industrial use 1995/96-2003/04, SEK

År	Premie	Kompensationsbelopp	Totalt
1995/96	9 787 609	38 240 099	48 027 708
1996/97	11 296 431	44 131 106	55 427 537
1997/98	11 905 649	46 516 355	58 422 004
1998/99	13 484 756	52 680 259	66 165 015
1999/00	11 405 423	44 557 478	55 962 901
2000/01	12 540 040	55 647 640	68 187 680
2001/02	11 835 771	58 803 513	70 639 284
2002/03	12 488 166	62 042 029	74 530 195
2003/04	11 855 961	58 901 742	70 757 703

Källa: Jordbruksverket

7.4.6 Produktionsbidrag för teknisk industri

EU:s reglering medger att stärkelse som används för tekniska ändamål kan erhållas till i princip världsmarknadspris. Motsvarande regler fanns även inom den svenska regleringen. Det finns dock inte någon kvantitetsbegränsning inom EU:s system.

Bidraget beräknas med ledning av prisutvecklingen för majs och en omräkning görs med hjälp av en teknisk koefficient. Bidraget beräknas varje månad. På grund av mycket höga priser på majs inom EU under 2003/04 beslutades det i januari 2004 att särskilja på stödet till spannmåls- och potatisstärkelse.

Bidraget söks av den som använder stärkelse vid tillverkning av vissa godkända slutprodukter som t.ex. papper och lim. I Sverige finns det ca 15 företag som mer regelmässigt söker bidrag. I tabell 7.10 redovisas produktionsbidragsnivåerna under 2003 och 2004 och i tabell 7.11 visas utbetalda produktionsbidrag för teknisk stärkelse i Sverige sedan EU-inträdet. På grund av höga världsmarknadspriser gavs det bara under en kort period under 2003/04 produktionsbidrag.

Tabell 7.10 Produktionsbidrag för teknisk stärkelse 2003-2004, euro/ton och kr/ton
Production aid for starch for technical purposes 2003-2004, EUR/metric ton and SEK/metric ton

Period	Spannmål		Potatis	
	euro/ton	kr/ton	euro/ton	kr/ton
2003				
1/1-22/5	0	0	0	0
23/5-30/6	9,31	85,17	9,31	85,17
1/7-24/7	0	0	0	0
25/7-31/7	16,75	154,06	16,75	154,06
1/8-28/8	21,73	199,65	21,73	199,65
29/8-11/9	5,31	48,96	5,31	48,96
12/9-18/9	0	0	0	0
19/9-25/9	11,86	107,12	11,86	107,12
26/9-23/10	18,56	164,90	18,56	164,90
24/10-30/10	10,43	94,24	10,43	94,24
31/10-31/12	0	0	0	0
2004				
1/1-19/2	0	0	0	0
20/2-26/2	11,36	104,28	0	0
27/2-8/7	0	0	0	0
9/7-15/7	10,94	100,38	9,62	88,27
16/7-29/7	0	0	9,62	88,27
30/7-26/8	8,70	80,28	14,32	132,14
27/8-	0	0	0	0

Källa: EU-kommissionen

Tabell 7.11 Produktionsbidrag för teknisk stärkelse i Sverige, kr
Production aid in Sweden for starch for technical purposes, SEK

År	Bidrag	År	Bidrag
1995	31 751 005	2000	36 659 875
1996	12 354 509	2001	23 554 408
1997	13 598 867	2002	4 844 900
1998	14 810 893	2003	3 372 000
1999	27 090 033	2003/04	2 936 000

Källa: Jordbruksverket

7.4.7 EU:s totala utgifter för stärkelseregleringen

Av stärkelseslagen är potatisstärkelse det stärkelseslag som är dyrast att framställa. Orsaken är den korta skördeperioden och avsaknaden av värdefulla biprodukter vid stärkelseproduktion från potatis. EU:s utgifter för stärkelseregleringen redovisas i tabell 7.12. Under ett visst antal år har det inte gjorts någon uppdelning i EU:s budget på olika stärkelseslag vilket medfört att endast uppgifter för potatisstärkelse redovisas mellan 2001/02 och 2003/04. Efter ett beslut i februari 2004 kommer EU:s budget återigen att göra en uppdelning på olika stärkelsesorter.

Tabell 7.12 EU:s utgifter för stärkelseregleringen 1995/96-2004/05, milj. euro

EU expenditure within starch Common Market Organisation 1995/96-2004/05, mill. EUR

	Potatisstärkelse	Majsstärkelse	Vetestärkelse	Totalt
1995/96 (okt-okt)	217,4	71,1	36,1	324,6
1996/97 (okt-sep)	311,5	31,5	6,8	349,8
1997/98	245,4	33,6	7,8	286,6
1998/99	235,6	28,0	7,4	271,0
1999/00	267,5	86,3	28,0	381,8
2000/01	278,5	94,0	26,3	398,8
2001/02	272	*	*	*
2002/03	259	*	*	*
2003/04	287	*	*	*
2004/05 (prognos)	240	*	*	*

*) Uppgift saknas

Källa: EU-kommissionen

7.5 Prisutveckling för stärkelse

Prissättningen på fabrikspotatis uttryckt i stärkelse som råvara för stärkelse och sprit omfattas inte av regleringen. Priset fastställs av marknadens parter. Stärksetillverkaren måste dock minst betala det fastställda minimipriset för att bli berättigad till den så kallade premien. Odlarpris för fabrikspotatisen framgår av följande tabell.

Tabell 7.13 Odlarpris på stärkelse 1991/92-2004/05, kr/100 kg

Producers' prices for starch 1991/92-2004/05, SEK/100 kilos

År	Pris uttryckt i kg stärkelse	Pris uttryckt i kg fabrikspotatis
1991/92	266,80	52,71
1992/93	268,70	47,30
1993/94	268,70	45,14
1994/95	268,70	45,14
1995/96 ¹	285,85	57,17
1996/97 ¹	256,50	51,30
1997/98 ¹	256,70	51,34
1998/99 ¹	277,55	55,51
1999/00 ¹	258,85	51,77
2000/01 ¹	246,00	49,20
2001/02 ¹	281,11	56,22
2002/03 ¹	264,35	52,87
2003/04 ¹	262,42	52,48
2004/05 ¹	261,67	52,33

¹ Avser minimipris adderat med kompensationsbidrag vid 17 % stärkelsehalt. Eurokurs den 1 okt resp. år.

Källa: Jordbruksverket, EU-kommissionen.

Ovanstående priser är ett grundpris vid en stärkelsehalt på 17 procent. Tillägg/avdrag görs för högre/lägre stärkelsehalter. Högre stärkelsehalter än 17 procent är vanligt för svensk stärkelsepotatis. För 2004 ligger stärkelsehalten omkring 19,5 procent. Tillägg eller avdrag beräknas även beroende på smutshalten på potatisen.

7.6 Vetestärkelse

Under en period i början av 1980-talet förekom det tillverkning av vetestärkelse i Lantmännens försöksanläggning i Lidköping. Produktionen lades dock ner och under några år tillverkades ingen vetestärkelse. I slutet av 1980-talet påbörjade Stärkelsen tillverkning i en fabrik i Blekinge. Därefter har produktionen återupptagits av Reppe AB i Lidköping.

Den totala tillverkningen av vetestärkelse i Sverige kan beräknas till ca 25 000 ton, vilket motsvarar en spannmålsmängd på ca 40 000 ton. En stor del av produktionen avsätts till livsmedelsindustrin medan användningen i den tekniska industrin är relativt begränsad. I tabellen nedan beskrivs tillverkningens ungefärliga storlek i Sverige.

Tabell 7.14 Tillverkning av vetestärkelse i Sverige 1995-2004, ton*Production of wheat starch in Sweden 1995-2004, metric tons*

År	Produktion, ton	År	Produktion, ton
1995	15 000	2000	20 000
1996	15 000	2001	20 000
1997	15 000	2002	25 000
1998	15 000	2003	22 000
1999	20 000	2004	25 000

Källa: Reppe AB Lidköping

7.7 EU:s fabrikspotatisodling och stärkelseproduktion

Inom EU produceras stärkelse av potatis, majs och vete. Stärkelseslagen har olika egenskaper. Avgörande för stärkelseslagens utbytbarhet är en kombination av kvalitetsegenskaper och pris. Några viktiga kvalitetsegenskaper är stärkelsegranulernas storlek och proteinhalten i stärkelsen. Förbrukningen av stärkelse kan delas upp i användning inom livsmedels- och foderindustrin, ca 55 procent och i användning inom pappersindustrin och i textil- och glasfiberindustrin, ca 45 procent. I tabell 7.15 redovisas EU:s totala produktion av stärkelse uppdelat på de tre stärkelsesorterna.

Tabell 7.15 EU:s produktion av stärkelse 1988-2003/04, milj. ton*EU's starch production 1988-2003/04, mill. metric tons*

	1988	1992	1995/96	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04
Majsstärkelse	2,6	3,5	3,6	3,7	3,7	3,9	4,0	4,0	4,0
Vetestärkelse	0,9	1,1	1,6	2,2	2,4	2,8	3,0	3,0	3,1
Potatisstärkelse	1,1	1,8	1,7	1,8	1,9	2,0	1,8	1,9	1,6
Totalt	4,6	6,4	6,9	7,7	8,0	8,7	8,8	8,9	8,7

Källa: EPA, EU-kommissionen

EU:s fyra största producentländer av potatisstärkelse, Holland, Tyskland, Frankrike och Danmark, svarar för ca 90 procent av den totala stärkelseproduktionen, se tabell 7.16.

Tabell 7.16 EU:s areal för fabrikspotatis och använd kvantitet av fabrikspotatis vid stärkelseframställning 2001-2004, ha och ton

EU's area for potatoes for processing and potatoes for industrial use used in starch production 2001-2004, ha and metric tons

Land	Areal, ha				Produktion, ton			
	2001	2002	2003	2004 prog.	2001	2002	2003	2004 prog.
Tyskland	95 400	95 100	95 000	97 100	3 306 200	3 333 300	2 712 000	3 350 000
Holland	48 600	49 000	48 800	52 100	2 200 000	2 082 100	1 788 000	2 200 000
Frankrike	27 400	27 400	27 400	27 900	1 091 000	1 161 200	1 268 900	*
Danmark	21 600	21 000	20 000	20 000	785 000	759 200	721 900	*
Österrike	6 500	6 200	5 900	6 200	200 000	200 100	149 600	210 000
Sverige	8 280	8 590	8 590	8 660	257 000	267 400	258 800	*
Finland	8 400	8 800	8 600	8 500	245 400	268 600	190 800	*

*) Uppgift saknas

Källa: ZMP, Potato Market

7.8 Östeuropa

Produktion av potatisstärkelse förekommer i några av länderna i Central- och Östeuropa. Polen, Tjeckien, Lettland, Litauen och Estland producerar alla potatisstärkelse i större eller mindre omfattning. Svensk stärkelseindustri har samarbetsprojekt med både den lettiska och den tjeckiska industrin.

Av följande tabell framgår förhandlingsuppställningen mellan EU och kandidatländerna vad gäller kvoterna för produktion av potatisstärkelse.

Tabell 7.17 Produktionskvoter för potatisstärkelse i kandidatländerna, ton

Potato starch production quotas in the candidate countries, metric tons

Land	Kvot, ton
Tjeckien	33 000
Estland	250
Lettland	5 800
Litauen	1 200
Polen	144 985
Slovakien	729
SUMMA KL	185 964
SUMMA EU-15	1 762 148

Potatisskörden i Östeuropa blev liten under 2003. Odlingen drabbades till en del av den extrema torkan under sommaren 2003. I Tjeckien blev hektaravkastningen endast 50 procent mot normalt.

I Ungern förekommer produktion av spannmålsstärkelse baserad på majs. Den årliga tillverkningen uppgår till ca 30 000 ton. Tjeckien producerar ca 15 000 ton vetestärkelse per år. I Polen finns en fabrik som producerar vetestärkelse. Produktionen uppgår till 100-150 000 ton per år.

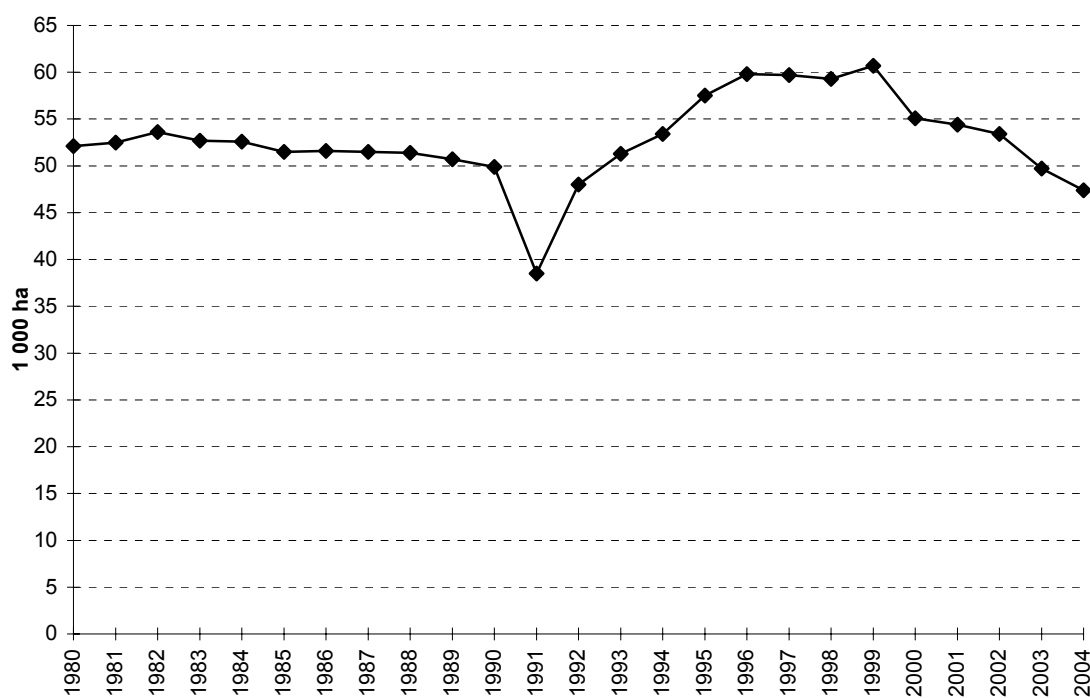
8 SOCKERBETOR - SOCKER

8.1 Areal

Odlingen av sockerbetor sker på kontrakt mellan odlarna och förädlingsindustrin, Danisco Sugar AB (DSAB). Kontrakten avser en viss mängd socker som odlaren har rätt att leverera till fastställt pris. Det är sedan upp till odlaren att avgöra hur stor areal som krävs för att uppfylla kontraktsvillkoren. Huvuddelen av odlingen är belägen i Skåne, där drygt 85 procent av arealen återfinns. Sockerbetsodling förekommer dessutom på Gotland, i Kalmar, Hallands och Blekinge län.

2003 års odling uppgick enligt uppgifter från DSAB till 50 103 hektar. Antalet sockerbetsodlare uppgick till 3 829 st. för 2003, vilket är en minskning med 243 odlare jämfört med 2002. Sedan EU-inträdet 1995 fram till 2003 har antalet odlare minskat med 1 314 st.

För 2004 har arealen beräknats till 47 429 hektar, vilket är ca 3 000 hektar mindre än föregående år. Den lägre arealen beror delvis på relativt höga skördar från föregående år som påverkar lagersituationen mellan åren samt att regleringsåtgärden med kvotreducering har använts (se avsnitt 8.7.1).

Figur 28 Sockerbetsodlingens utveckling 1980-2004, 1 000 ha

Development of sugar-beet cultivation 1980-2004, 1 000 ha

Källa: Danisco AB, SCB

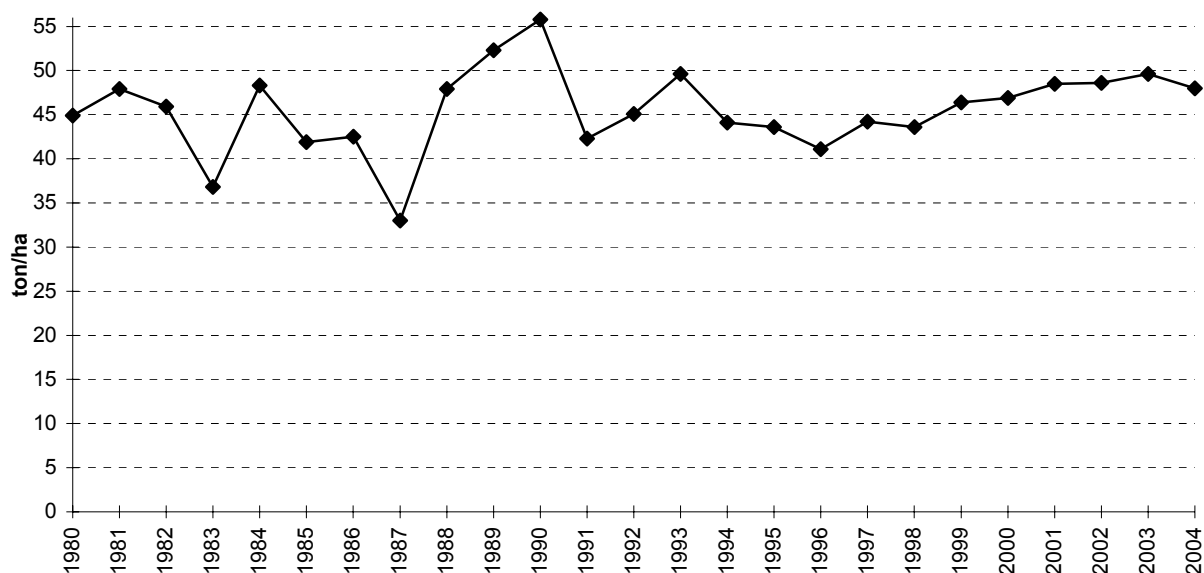
8.2 Hektarskörd

Hektarskörden av sockerbetor uppgick 2003 till ca 49,6 ton, vilket är ca två procent högre än det senaste femårsgenomsnittet. Hektarskörden för 2003 är en av de högsta under den senaste tioårsperioden.

Högst rotskörd hade Skåne med ca 50,1 ton/hektar och den lägsta rotskörden hade Gotland med ca 36,1 ton/hektar.

Sockethalten i 2003 års skörd uppgick till drygt 18 procent, vilket är högre än medelvärdet för de senaste tio åren. Den relativt höga sockethalten beror på gynnsamma väderleksförhållanden samt den tidiga sådden. Den höga sockethalten tillsammans med den höga betavkastningen innebär att vitsockerskörden per hektar blev den högsta någonsin i Sverige.

Motsvarande uppgifter för 2004 års odling har beräknats till 48,0 ton/ha i sockerbetsavkastning och 17,52 procent i sockethalt.

Figur 29 Hektaravkastning sockerbetor 1980-2004, ton/ha

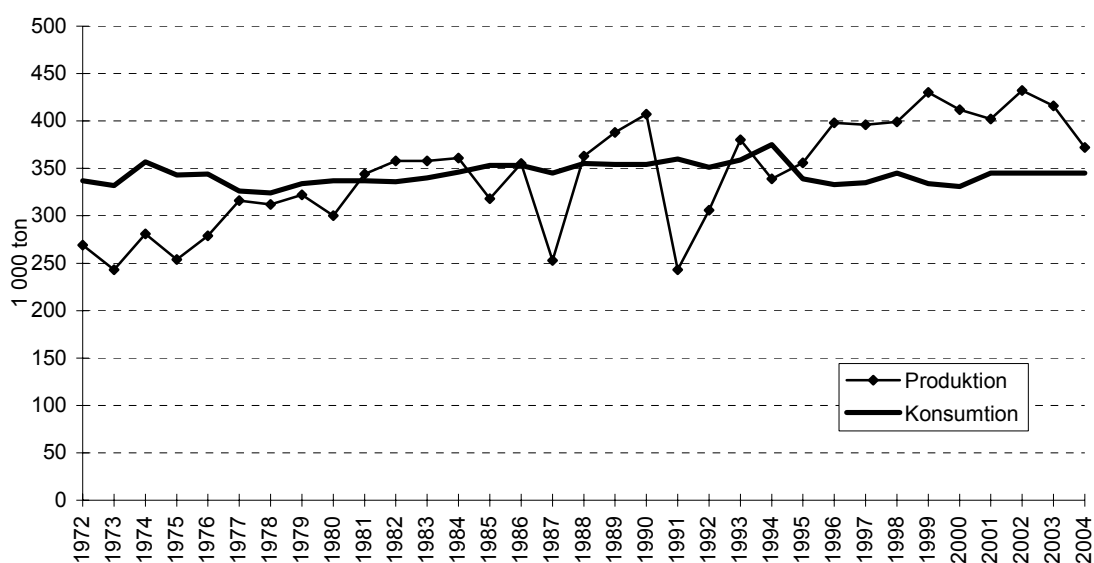
Sugar-beet yield per hectare 1980-2004, metric tons/ha

Källa: Danisco AB, SCB

8.3 Totalskörd

Den totala kvantiteten betor 2003 uppgick till ca 2,48 miljoner ton. Det motsvarade en vitsockerskörd på 416 003 ton, vilket är en minskning med ca 16 000 ton jämfört med 2002. Vitsockerproduktionen 2002 var dock den högsta någonsin i landet. Hög hektaravkastning och hög sockerhalt, beroende på gynnsamma väderleksförhållanden, bidrog till denna höga produktion av vitsocker. I likhet med 2002 överskreds den nationella produktionskvoten (se avsnitt 8.7.1) även för 2003. Överskridandet för 2003 uppgick till ca 50 000 ton.

Uppgifter för 2004 års sockerproduktion beräknas av DSAB (se tabell 8.1) uppgå till 371 632 ton, vilket är drygt 44 000 ton lägre än föregående år. Sockerbetsskörden beräknas uppgå till ca 2,27 milj ton.

Figur 30 Total produktion av vitsocker 1972/73-2004/05 (okt-sept), 1 000 ton

Total white sugar production 1972/73-2004/05 (Oct-Sept), 1 000 metric tons

Källa: Danisco AB, Jordbruksverket

I nedanstående tabell sammanfattas areal- och skördeutvecklingen för 1990 - 2004.

Tabell 8.1 Areal och produktion 1990-2004, ha, kg/ha, ton, ton/ha och %

Area and production 1990-2004, ha, kilos/ha, metric tons, metric tons/ha and %

År	Areal, ha	Hektar- avkastning betor, kg/ha	Totalskörd betor, ton	Produktion vitsocker, ton	Sockerskörd, ton/ha	Sockerkhalt, %
1990	49 951	55 800	2 775 500	405 600	8,12	17,60
1991	38 502	43 200	1 627 700	243 700	6,33	17,73
1992	47 963	45 100	2 136 000	306 221	6,38	17,40
1993	51 287	49 600	2 534 000	380 703	7,42	17,83
1994	53 353	44 100	2 349 800	339 312	6,36	17,25
1995	57 518	43 600	2 478 500	356 971	6,21	16,47
1996	59 223	41 100	2 430 000	397 817	6,72	18,27
1997	59 654	44 200	2 639 000	396 350	6,64	17,46
1998	58 961	43 600	2 571 700	399 376	6,77	17,49
1999	59 310	46 400	2 753 000	430 506	7,25	17,53
2000	55 484	46 900	2 585 800	412 042	7,43	17,60
2001	54 543	48 500	2 643 500	401 511	7,36	16,75
2002	54 800	48 600	2 664 300	432 197	7,89	18,00
2003	50 100	49 600	2 484 400	416 003	8,30	18,16
2004 prel	47 419	48 000	2 274 646	371 632	7,84	17,52

Källa: Danisco AB, SCB, Jordbruksverket

8.3.1 Ekologisk odling

Arealen för ekologiskt odlade sockerbetor i Sverige framgår av följande tabell. Det statliga miljöstödet för denna odling uppgår till 2 200 kr/hektar.

Tabell 8.2 Ekologisk odling i Sverige 1995-2004, ha och %

Organic cultivation in Sweden 1995-2004, ha and %

År	Areal, ha	Andel av total areal, %
1995	122	0,2
1996	145	0,2
1997	198	0,3
1998	342	0,6
1999	351	0,6
2000	426	0,8
2001	612	1,1
2002	540	1,0
2003	502	1,0
2004	319	0,7

Källa: Danisco

8.4 Förädling

Industrin omfattar två strösockerbruk, Örtofta och Köpingebro, samt ett raffinaderi i Arlöv. Det råsockerbruk som fanns i Jordberga lades ned efter kampanjen 2000. Stora investeringar i de två återstående bruken i Örtofta och Köpingebro har genomförts, vilket inneburit att bruket i Örtofta numer tillhör den större storleksklassen för fabriker i EU.

Fabrikstyp	Ort	Kapacitet, ton betor/dygn
Vitsockerbruk	Köpingebro	10 000
Vitsockerbruk	Örtofta	15 000
		Kapacitet, ton råsocker/dygn
Raffinaderi	Arlöv	850

8.5 Konsumtion

I nedanstående tabell redovisas konsumtionen i Sverige för perioden 1995/96 – 2003/04. Direktförbrukningen av socker (exklusive konsumtionen sockerinnehållet i importerade förädlade produkter) för skördeåret 2002/03 beräknas uppgå till ca 343 000 ton, vilket är i nivå med fjolårets konsumtion. Motsvarande förbrukning för 2003/04 är ännu osäker men den kan beräknas till ca 340 000 ton av socker (exklusive konsumtionen av sockerinnehållet i importerade förädlade produkter). Den totala konsumtionen (inklusive konsumtionen av sockerinnehållet i importerade förädlade produkter) 2002/03 förväntas återigen bli hög, främst beroende på att importen av socker i bearbetade produkter har ökat. För 2003/04 beräknas dock totalkonsumtionen sjunka beroende på bland annat ökad export av socker samt ökad lagerhållning av socker jämfört med föregående år.

Tabell 8.3 Produktion, förbrukning och självförsörjningsgrad av socker, 1 000 ton (okt-sep år)

Production, consumption and self sufficiency level for sugar, 1 000 metric tons (oct-sept years)

	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03 prel.	2003/04 prog.
Sockerproduktion	356	398	396	430	398	402	415	432	416
Direkt förbrukning	339	333	335	345	334	331	342	343	305
Självförsörjnings- grad, jämfört med direkt förbrukning, procent	105	120	118	125	119	121	121	126	139
Direkt förbrukning, kg/capita	38,4	37,7	37,9	39,0	37,7	37,3	38,4	38,4	34,0
Total förbrukning (inkl. sockerinne- hållet i importerade förädlade produkter)	369	370	373	378	375	371	393	398	355
Total förbrukning, (inkl. sockerinne- hållet i importerade förädlade produkter) kg/capita	41,8	41,8	42,2	42,7	42,3	41,8	44,1	44,5	39,6

Källa: Danisco AB avseende produktion, i övrigt Jordbruksverket

8.6 Prissättning av betor och socker i Sverige

All odling av sockerbetor i Sverige sker på kontrakt. Kontrakten tecknas mellan respektive odlare och Danisco Sugar AB. Varje odlare tecknar ett kontrakt för en viss mängd utvinnbart socker. Kvantiteten socker delas upp på en A-kvot, en B-kvot och eventuellt en C-kvot. Grundpriserna för betor inom A- och B-kvoten gäller vid en sockerhalt på 16 procent. Avdrag och tillägg görs beroende på lägre och högre sockerhalt (även andra kvalitetsaspekter medför avdrag eller tillägg i priset). Från och med EU-inträdet redovisas minimipriserna för betor (se vidare under avsnitt 8.7.2). Priset för C-socker bestäms efter kampanjen och är beroende av vilket pris detta socker har kunnat säljas till på världsmarknaden.

Tabell 8.4 Betpriser i Sverige 1992/93-2004/05, kr/100 kg

Basic sugarbeet prices in Sweden 1992/93-2004/05, SEK/100 kilos

År	Grundpris vid 16 % sockerhalt ¹⁾	År	Grundpris vid 16 % sockerhalt ¹⁾
1992/93	27,78	1999/00	39,40
1993/94	28,85	2000/01	45,73
1994/95	28,85	2001/02	43,73
1995/96	43,63	2002/03	41,78
1996/97	39,06	2003/04	41,06
1997/98	40,09	2004/05 prel.	40,73
1998/99	40,90		

1) Fr.o.m. 1995/96 sammanvägt minimipris för A- och B-betor, omräknat med gällande kurs den 1/10 i början av kampanjen

Källa: Jordbruksverket

Av ovanstående tabell kan konstateras att i samband med EU-medlemskapet steg de svenska betgrundpriserna med ca 50 procent (de faktiska betpriserna till odlare är normalt högre än ovanstående minimipriser eftersom olika kvalitetstillägg tillkommer på betpriset). I tabell 8.5 nedan redovisas även vitsockerpriset i Sverige och av denna framgår att priset mot konsument steg med drygt 40 procent vid EU-inträdet.

Tabell 8.5 Vitsockerpris i bulk i Sverige 1994-2004, kr/100 kg*Bulk white sugar prices in Sweden 1994-2004, SEK/100 kilos*

Period	Danisco Sugar AB:s listpris för bulk i mitten av respektive månad
1994	
December	478,00
1995	
Januari	679,00
1997	
Januari	639,08
Mars	642,31
Maj	654,92
Juli	650,48
September	650,48
December	635,29
1998	
Januari	637,41
Mars	644,45
Maj	644,45
Juli	644,45
September	652,94
December	662,42
1999	
Januari	669,68
Mars	656,26
Maj	652,14
Juli	645,56
September	645,56
December	630,56
2000	
Januari	630,56
Mars	630,56
Maj	630,56
Juli	630,56
September	621,13
December	624,67
2001	
Januari	652,81
Mars	664,25
Maj	669,73
Juli	674,49
September	706,98
December	691,72
2002	
Januari	691,72
Mars	667,07
Maj	663,54
Juli	666,79
September	679,96
December	
2003	
Januari	671,93
Mars	669,74
Maj	670,39
Juli	672,19
September	674,54
December	663,00

2004	
Januari	666,27
Mars	674,48
Maj	668,14
Juli	666,13
September	663,95
December	655,63

Källa: Danisco AB

8.7 Reglering i EU

Regleringen inom EU omfattar förutom socker, sirap och andra sockerlösningar även sockerbeter och sockerrör, melass, isoglukos, inulinsirap, konstgjord honung och betmassa. Från och med 1 juli 2001 finns en ny reglering för sockersektorn inom EU. Den huvudsakliga skillnaden mot äldre reglering är att systemet med att lagerhållare fick en månadsvis ersättning för att täcka kostnaderna för lagring har upphört. Vidare har det införts bestämmelser om att en medlemsstat kan vidta nödvändiga åtgärder för att förhindra negativ miljöpåverkan från betodling. Under 2005 kommer fortsatta diskussioner hållas inom EU om att genomföra en genomgripande reform av sockersektorn med bland annat prissänkningar och införande av direktbidrag som kompensation för dessa sänkningar. Kompensationen är tänkt att beräknas utifrån den historiska arealen för sockerbeter på samma sätt som för andra grödor som ingår i beslutet enligt halvtidsöversynen. Själva reformtankarna innebär att även arealen för sockerbeter omfattas av beslutet enligt halvtidsöversynen (se kapitel 1). Även om inga förslag till ny sockerreglering i EU har genomförts ännu kommer dock odlingen av sockerbeter redan från och med 2005 i Sverige att omfattas av det nya stödsystemet enligt halvtidsöversynen eftersom Sverige valt att införa en regionmodell som stödform, vilket innebär att även sockerbetsarealen blir stödberättigad.

Nuvarande reglering består i huvudsak av följande delar:

- produktionskvoter och produktionsavgifter
- administrativt fastställda priser
- produktionsbidrag vid användning av socker inom den kemiska industrin
- importavgifter och särskild förmånsbehandlad import
- exportbidrag
- intervention

8.7.1 Produktionskvoter och produktionsavgifter

All produktion av socker, isoglukos och inulinsirap är kvoterad inom EU. Dessa produktionskvoter är nationella och regleringens olika stöd såsom till exempel exportbidrag kan erhållas för denna produktion. Produktionskvoterna är dessutom uppdelade på en A-kvot och en B-kvot. Produktion därutöver benämns C-socker för vilket inget stöd kan erhållas. Finansiering av regleringens olika stöd sker delvis genom att industri och odlare betalar in fastställda produktionsavgifter. För 2002/03 uppgick dessa avgifter för sockerproduktion till 12,638 euro/ton för socker inom A-kvoten och till 126,139 euro/ton för socker inom B-kvoten. Utöver dessa avgifter finns en möjlighet att ta ut så kallade tilläggsavgifter om produktionsavgifterna inte räcker för att täcka kostnaderna som uppstår i regleringen. I Sverige har totalt ca 78,5 miljoner kronor inbetalats i produktionsavgifter 2002/03. I tabell 8.6 framgår de olika medlemsländernas fastställda kvoter för socker, isoglukos och inulinsirap. På grund av problem med WTO-åtagandet avseende subventionerad export kan kvoterna reduceras för ett år i taget. Detta inträffade 2000/01 då kvoterna reducerades med 498 800 ton (478 276,7 ton socker, 9 931,5 ton isoglukos, 10 591,8 ton inulinsirap) och för 2002/03 då kvoterna reducerats med 862 475 ton (829 988 ton socker, 17 173 ton isoglukos, 18 314 ton inulinsirap) samt även för 2003/04 då kvoterna reducerades med 215 513 ton (206 646 ton socker, 4 291 ton isoglukos, 4 576 ton inulinsirap). Den svenska kvoten har reducerats till 365 005,5 ton för 2003/04. Året efter genomförda kvotreduceringar återgår produktionskvoterna till sin fastställda nivå vilken återges i tabell 8.6.

Tabell 8.6 Produktionskvoter socker och isoglukos 2001/02-2005/06, ton*Sugar and isoglucose production quotas 2001/02-2005/06, metric tons*

Land	Socker		Isoglukos		Inulinsirap	
	A-kvot	B-kvot	A-kvot	B-kvot	A-kvot	B-kvot
Danmark	325 000,0	95 745,5	0	0	0	0
Tyskland	2 612 913,3	803 982,2	28 643,3	6 745,5	0	0
Grekland	288 638,0	28 863,8	10 435,0	2 457,5	0	0
Spanien	957 082,4	39 878,5	74 619,6	7 959,4	0	0
Frankrike (inkl. DOM)	2 970 359,4	798 632,0	15 747,1	4 098,6	19 847,1	4 674,2
Irland	181 145,2	18 114,5	0	0	0	0
Italien	1 310 903,9	246 539,3	16 432,1	3 869,8	0	0
Nederländerna	684 112,4	180 447,1	7 364,6	1 734,5	65 519,4	15 430,5
Österrike	314 028,9	73 297,5	0	0	0	0
Portugal (inkl. Azorererna)	72 428,4	7 242,8	8 027,0	1 890,3	0	0
Finland	132 806,3	13 280,4	10 792,0	1 079,7	0	0
Sverige	334 784,2	33 478,0	-	-	0	0
Belgien-Lux	674 905,5	144 906,1	56 150,6	15 441,0	174 218,6	41 028,2
Förenade kungariket	1 035 115,4	103 511,5	21 502,0	5 735,3	0	0
EU-15	11 894 223,3	2 587 919,2	249 713,3	51 011,6	259 585,1	61 132,9
Polen	1 580 000	91 926	24 911	1 870	0	0
Ungern	400 454	1 230	127 627	10 000	0	0
Tjeckien	441 209	13 653	0	0	0	0
Slovenien	48 157	4 816	0	0	0	0
Estland	0	0	0	0	0	0
Slovakien	189 760	17 672	37 522	5 025	0	0
Litauen	103 010	0	0	0	0	0
Lettland	66 400	105	0	0	0	0
Cypern	0	0	0	0	0	0
Malta	0	0	0	0	0	0
EU-10	2 828 990	129 402	190 060	16 895	0	0
EU-25	14 723 203,3	2 717 321,2	439 773,3	67 906,6	259 5885,1	61 132,9

Källa: EU-kommissionen

8.7.2 Administrativt fastställda priser

Inom regleringen fastställs varje regleringsår olika priser som utgör grunden för olika stöd inom sektorn. *Interventionspriset*, vilket används vid försäljning av överskott till interventionsorgan, kan beskrivas som lägsta marknadspris inom EU. Utifrån detta pris fastställs också ett *baspris* för sockerbetor. Baspriset för betor fastställs enligt följande.

Tabell 8.7 Fastställande av baspris för betor, euro/100 kg vitsocker

Stipulation of base price for sugar beets, EUR/100 kilos white sugar

	euro/100 kg vitsocker
Interventionspris	63,19
Transportkostnad för betor	-4,41
Förädlingsmarginal	-24,36
Justering för odlarens melassintäkt	+2,25
Summa	36,67
Omräkning till sockerbetor (130 kg socker/1 ton betor)	47,67 euro/ton betor

Utifrån baspriset för betor fastställs också ett *minimipris* för betor. Ett minimipris gäller för betor inom A-kvoten och ett för betor inom B-kvoten. Minimipriserna varierar beroende på produktionsavgifternas storlek. Betminimipriserna är att betrakta som gällande priser för odlaren efter avdrag för odlarens del av produktionsavgifterna. Minimipriserna får ej heller understigas. Nedanstående minimipriser gäller vid 16 procent sockerhalt (tillägg respektive avdrag på priset görs beroende på den faktiska sockerhalten i betorna).

Tabell 8.8 Administrativa priser i EU, euro/100 kg och euro/ton

Administrative prices in the EU, EUR/100 kilos and EUR/metric ton

Period	Interventionspris, vitsocker, euro/100 kg	Minimipris A-betor, euro/ton	Minimipris B-betor, euro/ton
2004/05 prel.	63,19	46,72	28,84
2003/04	63,19	46,72	33,99
2002/03	63,19	46,72	37,48
2001/02	63,19	46,72	28,84
2000/01	63,19	46,72	36,83
1999/00	63,19	46,72	28,84
1998/99	63,19	46,72	28,84
1997/98	63,19	46,72	29,14
1996/97	63,19	46,72	29,32

Källa: EU-kommissionen

8.7.3 Produktionsbidrag för kemisk industri

Den kemiska industrin inom gemenskapen likställs med motsvarande industri utanför EU genom att den kan erhålla socker som råvara vid tillverkning av vissa kemiska produkter till världsmarknadspris. Produktionsbidragets totala storlek i Sverige för 1996 – 2003, framgår av tabell 8.9. För totalt produktionsbidrag i EU, se tabell 8.10. Från och med juli 2001 fastställs produktionsbidraget månadsvis istället för kvartalsvis. Totalt för 2003/04 utbetalades 6,3 miljoner kronor i Sverige. Föregående regleringsår utbetalades 7,4 miljoner kronor. Det är i huvudsak till läkemedelsindustrin som produktionsbidraget utbetalas. Den minskning som inträffat sedan 1997/98 beror på att företag som förut använde socker i sin tillverkning av vissa kemisk/tekniska produkter har bytt råvarukälla och använder numer stärkelse istället. En ökning har dock skett för 2002/03 beroende framförallt på höjd bidragsnivå.

Tabell 8.9 Utbetalda produktionsbidrag i Sverige 1996/97-2003/04, milj. kr

Production aid paid in Sweden 1996/97-2003/04, mill. SEK

År	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04
Milj. kr	10,4	4,2	3,2	4,7	5,1	1,9	7,4	6,3

Källa: Jordbruksverket

Tabell 8.10 Produktionsbidrag i EU, euro/100 kg och kr/100 kg*Production aid in the EU, EUR/100 kilos and SEK/100 kilos*

Period	Euro/100 kg	Sek/100 kg, valutakurs per den 1:e i perioden
2002		
Januari	34,864	324,28
Februari	34,867	319,73
Mars	37,079	336,03
April	37,368	337,45
Maj	39,942	369,62
Juni	40,828	371,82
Juli	40,369	367,42
Augusti	41,310	381,89
September	42,698	391,68
Oktober	42,616	390,00
November	41,790	379,87
December	41,242	373,05
2003		
Januari	40,610	370,65
Februari	40,966	378,26
Mars	39,525	364,51
April	40,754	373,94
Maj	41,622	379,46
Juni	42,632	388,50
Juli	44,398	408,33
Augusti	44,221	408,17
September	43,237	396,54
Oktober	43,887	398,71
November	45,510	412,91
December	46,208	416,74
2004		
Januari	45,448	411,30
Februari	46,618	429,73
Mars	46,411	429,35
April	45,414	419,35
Maj	43,181	394,78
Juni	43,060	391,93
Juli	43,062	395,36
Augusti	41,257	380,03
September	40,388	369,02
Oktober	40,118	362,22
November	39,120	348,37
December	39,480	352,94

Källa: EU-kommissionen

8.7.4 Importtullar och förmånsimport

Gränsskyddet inom EU består av fasta tullar och eventuella tilläggstullar. Dessa tillkom i samband med att WTO-avtalet trädde i kraft den 1 juli 1995. Den bundna WTO-tullen för vitsocker uppgick till 524 euro/ton 1995/96 och reducerades till 419 euro/ton för 2000/01. I avvaktan på nytt WTO-avtal gäller tullnivån enligt 2000/01.

Vid import av så kallat AVS-socker (socker från vissa afrikanska, Stilla havs- och karibiska stater) gäller dock att inga avgifter erläggs vid import. Detta system är ett speciellt avtal som EU har med dessa stater. Totalt AVS-socker (inklusive socker från Indien) som är föremål för denna förmånsbehandling uppgår till ca 1,3 miljoner ton. Utöver denna avgiftsfria import kan (om så skulle krävas) en särskild kvot av särskilt AVS-socker importeras till reducerad avgift.

Det har också beslutats att import från de 49 minst utvecklade länderna (MUL-länder) ska förmånsbehandlas. Tullarna för socker ska reduceras successivt med början år 2006 (reduceringstakten blir 20 procent, 50 procent samt 80 procent) för att vara helt upphävda den 1 juli 2009. Parallellt med denna nedtrappning av tullarna öppnades för MUL-länderna en tullfri importkvot om 74 185 ton råsocker med början den 1 juli 2001. Denna kvot ska fram till 2009 ökas med 15 procent varje år.

Ytterligare förmånsbehandlad import gäller för en mindre kvantitet av socker och vissa blandningar från ULT-länderna (utomeuropeiska länder och territorier) samt för vissa Balkanländer som Serbien-Montenegro, Kroatien, Makedonien, Bosnien-Hercegovina och Albanien som har rätt till att exportera egenproducerat socker utan att några tullar ska gälla vid införandet till EU.

8.7.5 Exportbidrag

Möjlighet till att exportera överskott från gemenskapen ges i form av exportbidrag. Exportbidragen fastställs dels genom veckovisa anbudsomgångar och dels månadsvis av kommissionen genom ett fast beräkningssätt. Via de veckovisa anbudsomgångarna sker den största exporten medan de fasta bidragen är mer till för mindre kvantiteter. Enligt WTO-avtalet finns både kvantitativa och budgetmässiga begränsningar vad beträffar export med bidrag under WTO-avtalets period. I avvaktan på nytt WTO-avtal gäller tills vidare åtaganden gjorda för 2000/01.

Tabell 8.11 Tillåten exportkvantitet och belopp enligt WTO-avtalet, 1 000 ton och milj. euro

WTO-ceilings for the EU in quantity and aid amount, 1 000 metric tons and mill. EUR

	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/2000	2000/01	2001/02
Kvantitet, 1000 ton	1 555,6	1 499,2	1 442,7	1 386,3	1 329,9	1 273,5	1 273,5
Utfall, 1000 ton	856,3	1 200,3	1 699,2	1 547,8	975,0	882,2	1 051,9
Belopp, milj. euro	733,1	686,3	639,5	592,7	545,9	499,1	499,1
Utfall, milj. euro	379,0	525,5	779,1	795,2	471,9	372,3	482,8

Källa: EU-kommissionen

Fram till det sista året i WTO-avtalet har det inte varit några problem för EU att respektera exportåtagandet. Som förut nämnts reducerades produktionskvoterna för de fyra senaste åren (2000/01 – 2003/04). Det är beloppstaket som visat sig ha störst begränsningseffekt.

Tabell 8.12 Exportbidrag för vitsocker, euro/100 kg*White sugar export refunds, EUR/100 kilos*

Period	Anbudsberoende exportbidrag i mitten av varje månad	SEK/100 kg, valutakurs i mitten av varje månad
1998		
Januari	42,660	370,50
Mars	45,685	401,57
Maj	46,082	405,06
Juli	47,272	415,50
September	51,534	459,83
December	49,345	468,78
1999		
Januari	48,465	442,97
Mars	51,191	459,59
Maj	53,703	484,83
Juli	49,570	435,10
September	52,380	452,69
December	52,179	449,18
2000		
Januari	52,940	458,99
Mars	51,734	435,08
Maj	48,207	398,19
Juli	45,063	371,77
September	39,195	330,81
December	42,558	365,57
2001		
Januari	43,573	
Mars	45,960	386,471
Maj	42,019	420,396
Juli	37,458	345,014
September	41,453	397,580
December	42,160	399,01
2002		
Januari	39,678	365,12
Mars	43,403	396,42
Maj	46,042	427,71
Juli	47,896	441,98
September	48,570	449,15
December	46,607	424,45
2003		
Januari	47,140	432,45
Mars	47,670	438,83
Maj	49,930	457,25
Juli	49,549	453,20
September	51,600	472,46
December	51,850	466,24
2004		
Januari	53,164	487,19

Mars	50,557	467,97
Maj	49,401	452,71
Juli	47,100	433,11
September	46,100	420,32
December	46,014	415,69

Källa: EGT

8.7.6 Intervention

Intervention, det vill säga uppköp av överskott till garanterade priser av medlemsländernas interventionsorgan, förekommer inte inom EU. De överskott som finns avsätts i stället på världsmarknaden med hjälp av exportbidrag.

8.7.7 EU-15 regleringsekonomi på sockerområdet

I tabell 8.13 redovisas sockerregleringens faktiska inkomster och utgifter för 1996/97-2003/04.

Tabell 8.13 Sockerregleringen i EU 1996/97-2003/04, milj. euro

EU sugar Common Market Organisation 1996/97-2003/04, mill. EUR

Intäkter/Utgifter	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04 prog.
Intäkter¹⁾								
Produktionsavgift	752,9	786,7	775,9	790,6	505,0	768,1	472,1	559,6
Tilläggsavgift	0,0	0,0	128,2	146,3	0,0	63,9		
Tillgodohavande	22,0	21,4	46,0	-1,7	0,0	0,0		
Lagringsavgift ⁴⁾	351,4	288,5	290,5	289,6	275,0	-31,3		
Budgetmedel ²⁾	<u>481,6</u>	<u>680,0</u>	<u>872,2</u>	<u>685,4</u>	<u>717,2</u>	<u>595,3</u>	<u>805,3</u>	<u>856,1</u>
TOTALT	1 607,9	1 776,6	2 112,8	1 910,2	1 497,2	1 396,0	1 277,4	1 415,7
Utgifter³⁾								
Exportbidrag	1 115,7	1 265,5	1 591,1	1 438,8	1 008,2	1 168,2	1 021,4	1 125,3
Lagerersättning ⁴⁾	362,4	349,5	342,8	312,1	281,4	16,6		
Produktionsbidrag	81,8	104,7	128,3	135,7	133,7	156,7	200,2	239,3
Övrigt (raffineringsstöd m.m.)	53,2	59,5	51,9	25,1	74,7	54,1	55,4	56,8
Återkrav m.m.	<u>-5,2</u>	<u>-2,5</u>	<u>-1,3</u>	<u>-1,5</u>	<u>-0,8</u>	<u>0,4</u>	<u>0,4</u>	<u>-5,7</u>
TOTALT	1 607,9	1 776,6	2 112,8	1 910,2	1 497,2	1 396,0	1 277,4	1 415,7

1) Juli/juni år

2) Egen beräkning, uppskattad beroende på olika tidsperioder för intäkter och utgifter

3) Okt/okt år

4) Tillgodohavande från lagerersättningssystemet som upphörde efter 2001/02 redovisas här som negativt eftersom ett motsvarande avdrag gjordes på inbetalade produktionsavgifter

Källa: EU-kommissionen.

Av tabellen framgår att den dominerande utgiftsposten för socker är beviljade exportbidrag. Dessa utgifter täcks till viss del av inbetalade produktions- och tilläggsavgifter för producenter inom gemenskapen. Utgifterna för 2002/03 förväntas bli lägre än föregående beroende främst på att exportkostnaden blir lägre samt att lagerersättningssystemet definitivt har upphört. För 2003/04 beräknas dock utgifterna öka beroende på ökade kostnader för exporten från EU.

8.8 Areal och sockerproduktion i EU

Den största produktionen av socker inom EU finns i Frankrike, Tyskland och Polen. Dessa tre länder producerar omkring hälften av den totala produktionen i de tjugofem medlemsländerna. Därutöver tillhör även Italien, Spanien och Storbritannien de större producentländerna. Sverige tillsammans med bland andra Finland och Grekland samt de övriga nya medlemsländerna tillhör de mindre producenterna inom EU, vilket också redovisas i tabell 8.14. Årets skörd (2004/05) förväntas bli i nivå med föregående år men lägre än 2002/03 bland annat beroende på mindre areal.

Tabell 8.14 Areal och produktion av vitsocker 2001/02-2004/05, ha och ton

White sugar area and production 2001/02-2004/05, ha and metric tons

Land	2001/02		2002/03 prel.		2003/04 prel.		2004/05 prog.	
	Areal 1 000 ha	Prod. 1 000 ton	Areal 1 000 ha	Prod. 1 000 ton	Areal 1 000 ha	Prod. 1 000 ton	Areal 1 000 ha	Prod. 1 000 ton
Danmark	56	479	58	516	50	492	48	442
Tyskland	449	3 740	459	4 042	445	3 779	438	3 854
Grekland	43	314	42	296	42	205	32	214
Spanien	114	948	114	1 203	100	919	110	1 004
Frankrike	386	3 897	409	4 951	361	4 215	347	4 030
Irland	31	208	31	198	31	224	31	210
Italien	220	1 284	246	1 409	215	900	185	1 073
Nederländerna	109	953	109	1 023	106	1 076	99	935
Österrike	45	423	44	456	43	386	45	419
Portugal	5	56	9	78	7	60	8	67
Finland	31	146	32	163	29	136	30	142
Sverige	54	402	54	432	50	416	50	372
Belgien-Lux	96	840	98	1 019	92	1 029	91	914
Storbritannien	151	1 223	148	1 424	136	1 368	142	1 313
EU-15¹⁾	1 790	14 912	1 853	17 210	1 707	15 204	1 656	14 989
Lettland	14	56	15	84	14	68	14	68
Litauen	27	108	27	138	26	132	25	122
Polen	317	1 542	303	2 032	286	1 897	298	1 738
Tjeckien	79	491	80	538	76	518	70	473
Slovakien	32	176	33	184	32	165	35	181
Ungern	68	434	56	354	48	260	68	399
Slovenien	²⁾	23	²⁾	32	5	26	6	30
Malta	0	0	0	0	0	0	0	0
Estland	0	0	0	0	0	0	0	0
Cypern	0	0	0	0	0	0	0	0
EU-10	²⁾	2 830	²⁾	3 362	487	3 066	516	3 011
EU-25	²⁾	17 742	²⁾	20 572	2 194	18 270	2 172	18 000

1) Inkl socker från melass samt socker från rörsocker

2) Uppgift ej tillgänglig

Källa: EU-kommissionen, F.O. LICHT

Av tabell 8.15 framgår att konsumtionen inom EU har varit oförändrad under en längre tid men att en viss ökning kan noteras för de senare åren. Innan Sverige, Finland och Österrike blev medlemmar var konsumtionen i EU-12 drygt 11,6 miljoner ton. I samband med den senaste utvidgningen uppgår konsumtionen i EU-25 till ca 16 miljoner ton årligen.

Tabell 8.15 Konsumtion av vitsocker 1997/98-2004/05 (okt/sept år), 1 000 ton

White sugar consumption 1997/98-2004/05 (Oct-Sept years), 1 000 metric tons

Land	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04 prel.	2004/05 prog.
Danmark	237	238	225	254				
Tyskland	2 706	2 711	2 751	2 772				
Grekland	310	310	306	312				
Spanien	1 211	1 240	1 268	1 241				
Frankrike	2 161	2 161	2 182	2 090				
Irland	134	136	135	147				
Italien	1 481	1 475	1 404	1 409				
Nederländerna	623	622	642	655				
Österrike	325	310	309	297				
Portugal	330	332	327	332				
Finland	192	210	215	208				
Sverige	372	377	375	377				
Belgien-Lux	519	521	544	551				
Storbritannien	2 076	2 124	2 209	2 231				
EU-15	12 687	12 767	12 892	12 876	12 874¹⁾	12 489¹⁾	12 992¹⁾	13 000¹⁾
Lettland	61	64	69	59	60	61	63	
Litauen	101	109	97	97	99	74	96	
Polen	1 657	1 580	1 647	1 564	1 505	1 432	1 620	
Tjeckien	414	416	417	434	457	635	463	
Slovakien	215	217	184	135	141	146	147	
Ungern	380	359	392	380	345	341	403	
Slovenien	68	76	74	82	72	71	70	
Malta	2)	2)	2)	26	26	26	26	
Estland	2)	2)	2)	68	66	64	129	
Cypern	2)	2)	2)	28	29	30	30	
EU-10	2)	2)	2)	2 873	2 800	2 880	3 047	3 000¹⁾
EU-25	2)	2)	2)	15 749	15 674	15 369	16 039	16 000

1) Prognos över totalkonsumtionen är enbart tillgänglig p.g.a. av omläggning i den statistiska redovisningen

2) Uppgift ej tillgänglig

Källa: EU-kommissionen

I nedanstående tabell redovisas skillnaden i den industristruktur som finns i de nya medlemsländerna jämfört med de gamla EU-länderna. Generellt sett har sockerbruken i de nya medlemsländerna en betydligt lägre kapacitet än den som finns i de gamla medlemsländerna. De största fabrikena i EU-15 har en dygnskapacitet på över 15 000 ton/betor dygn.

Tabell 8.16 Industristruktur i EU-25 2004, ton betor/dygn
Industry structure in some candidate countries 2004, metric tons beets /day

	Vitsockerfabriker	Totalkapacitet, ton/dygn	Beräknad genomsnittskapacitet, ton betor/dygn
EU-15	127	1 213 802	9 560
EU-10	87	340 725	3 916
EU-25	214	1 554 527	7 265

Källa: Sugar Economy Europe 2005, Bartens

I tabell 8.17 redovisas dels import och export av socker och dels handeln mellan EU-länderna. Den störste exportören inom EU är Frankrike (både vad gäller försäljning till andra EU-länder och till länder utanför EU). Förutom Frankrike är även Tyskland och Storbritannien stora exportörer av vitsocker till länder utanför gemenskapen. Storbritannien är det land som importerar mest socker från icke EU-länder, importen till Storbritannien och även resten av EU består i huvudsak av tullfritt AVS-socker. Även Belgien har en stor handel både med andra medlemsländer och länder utanför EU. En stor del av denna handel utgörs av transithandel. Handeln inom EU i förhållande till de totala produktionskvoterna uppgår, enligt EUROSTAT, till omkring 15 – 20 procent.

Tabell 8.17 Handel inom EU och med länder utanför EU av vitsocker 2001-2003, ton*Intra and extra community white sugar trade 2001-2003, metric tons*

Land	2001		2002		2003	
	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel	Införsel	Utförsel
Frankrike	172 284	1 120 891	206 105	1 354 356	182 158	1 176 854
Nederländerna	37 487	50 396	51 298	93 318	54 810	112 272
Tyskland	251 380	388 763	261 518	414 933	330 044	360 802
Italien	347 076	28 320	317 352	37 564	377 831	32 957
Förenade Kungariket	121 449	96 034	118 926	102 346	121 823	102 396
Irland	35 445	50 052	34 383	51 194	43 180	47 118
Danmark	120 763	39 073	127 383	61 654	98 749	44 840
Grekland	986	1	2 119	0	8 400	2
Portugal	856	40 291	1 622	53 427	4 007	50 223
Spanien	344 770	2 250	360 711	4 300	414 925	5 202
Belgien	1 236 756	127 601	865 413	142 470	730 839	185 996
Luxemburg	3 937	99	3 363	45	3 639	110
Sverige	23 902	12 697	33 950	46 668	21 817	24 749
Finland	2 046	2 439	31 895	26 287	21 691	3 465
Österrike	13 518	26 535	16 933	36 047	12 815	29 390
Malta	23 871	20	25 041	192	32 340	144
Estland	65 883	142	59 401	171	98 861	322
Lettland	3 273	0	4 466	1	7 094	0
Litauen	2 635	96	12 152	898	19 743	8 265
Polen	41 398	4 499	40 468	8 127	62 769	24 430
Tjeckien	42 859	10 396	20 954	11 309	17 298	3 595
Slovakien	52 541	219	38 405	567	40 244	296
Ungern	8 852	100	7 513	808	9 725	1 062
Slovenien	14 774	0	16 231	1	19 406	30
Cypern	29 256	801	30 250	388	39 409	301
Totalt	3 079 145	2 001 715	2 821 874	2 447 071	2 773 614	2 214 821

Land	2001		2002		2003	
	Import	Export	Import	Export	Import	Export
Frankrike	117 623	1 641 127	193 221	1 364 666	82 638	1 366 389
Nederländerna	23 026	266 700	24 122	150 246	35 674	119 914
Tyskland	14 777	1 259 996	38 368	670 462	54 199	765 436
Italien	102 427	274 472	237 248	318 244	263 095	195 798
Förenade Kungariket	1 214 888	535 007	1 199 500	355 002	1 096 162	596 743
Irland	1	25 602	19	16 193	36	13 430
Danmark	1 272	289 487	2 000	223 651	16 571	214 728
Grekland	5 742	23 527	318	17 560	5 283	32 797
Portugal	318 356	44 151	312 885	34 224	294 555	42 993
Spanien	18 263	162 055	24 399	59 771	19 242	143 988
Belgien	10 209	1 123 738	31 758	974 875	27 367	996 994
Luxemburg	0	0	0	409	0	4
Sverige	708	97 056	1 106	78 132	1 275	60 483
Finland	74 686	13 172	31 629	16 401	83 560	45 626
Österrike	6 341	96 750	20 075	93 486	23 283	99 690
Malta	184	61	1 032	2	364	0
Estland	376	313	6 043	733	2 321	4 306
Lettland	1 142	52	1 092	352	2 021	17 864
Litauen	69	41 646	172	16 838	16 497	9 343
Polen	22 586	290 601	45 575	199 623	12 299	401 122
Tjeckien	16 919	133 812	15 355	76 441	10 378	30 396
Slovakien	18 592	28 895	20 946	45 878	33 234	25 679
Ungern	5 455	7 996	17 945	66 016	30 563	29 321
Slovenien	3 655	118	28 055	109	29 365	128
Cypern	36	2	64	1	90	0
Totalt	1 977 331	6 356 334	2 252 924	4 779 312	2 140 073	5 213 173

Källa: EUROSTAT

8.8.1 Den europeiska sockermarknaden efter den senaste utvidgningen

Den senaste utvidgningen av de tio nya medlemsländerna från Central- och Östeuropa innebär att sockerbetsarealen ökade med ca 30 procent medan den totala produktionen ökade med ca 20 procent. Hektaravkastningen, uttryckt som producerad mängd vitsocker per hektar, i de nya medlemsländerna uppgår till ca 50 procent av de äldre EU-medlemsländernas hektaravkastning. Den störste producenten av socker bland de nya medlemsländerna är Polen vars produktion motsvarar drygt 55 procent av totala skörden 2004/05 för de nya medlemsländerna. Konsumtionen av socker i de nya medlemsländerna beräknas 2004/05 uppgå till drygt 20 procent av de äldre EU-medlemsländernas konsumtion. Självförsörjningsgraden (det vill säga konsumtionen i förhållande till inhemsk produktion) framgår av nedanstående tabell.

Tabell 8.18 Självförsörjningsgrad i EU 2003/04, %*Self sufficiency in the EU 2003/04, %*

Land	Självförsörjningsgrad 2003/04, %
Tjeckien	112
Estland	0
Cypern	0
Lettland	108
Litauen	138
Ungern	64
Malta	0
Polen	117
Slovenien	37
Slovakien	112
EU-10	100
EU-15	117

Importen till de nya medlemsländerna har under den senaste femårsperioden (1999 – 2003) ökat med ca 85 procent och består numer till största delen av import ifrån gamla medlemsländer (EU-15). 1999 utgjordes importen av ca 56 procent från EU-15 medan motsvarande förhållande 2003 uppgick till ca 72 procent. Under det första halvåret av 2004 har andelen import från EU-15 uppgått till ca 65 procent. Exporten ifrån de nya medlemsländerna har inte ökat i motsvarande mån som importen. Fram till 2003 bestod drygt 90 procent av exporten fortfarande av export till andra länder än EU-länder. Senare uppgifter för första halvåret 2004 tyder dock på att denna andel minskat och att exporten istället har inriktats mer mot export till EU-15. Omkring 40 procent av de nya medlemsländernas export har hittills skett till EU-15.

8.8.2 Sockersektorn i kandidatländer

Utöver nuvarande medlemsländer finns det även kandidatländer (länder som ansökt om medlemskap i EU) som på sikt kan komma att bli medlemmar. I nedanstående tabeller redovisas sockersektorn i kandidatländerna.

Tabell 8.19 Sockersektorn i kandidatländer 1997/98-2004/05, 1 000 ton råsockervärde*The sugar sector in the candidate countries 1997/98-2004/05, raw sugar value and 1 000 metric tons*

	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03p	2003/04p	2004/05p
Sockerproduktion								
Rumänien	204	190	86	54	79	74	76	33
Bulgarien	6	5	2	2	3	3	3	3
Kroatien	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾
Turkiet	2 582	2 918	2 436	2 659	1 851	2 309	1 991	2 011
Konsumtion								
Rumänien	590	544	541	544	548	553	558	560
Bulgarien	250	260	261	265	264	266	270	272
Kroatien	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾
Turkiet	2 067	1 886	1 945	1 896	1 854	1 903	1 938	1 962

¹⁾ Uppgift ej tillgänglig

Källa: F.O. LICHT 29 okt 2004. (Schablonmässigt kan faktorn 0,92 multipliceras med värdena i tabellen för att erhålla motsvarande värden uttryckt som vitsocker)

Tabell 8.20 Industristruktur i vissa kandidatländer 2003/04, ton betor/dygn
Industry structure in some candidate countries 2003/04, metric tons beets /day

	Vitsockerfabriker	Totalkapacitet, ton/dygn	Beräknad genomsnittskapacitet, ton betor/dygn
Rumänien	9	25 500	2 800
Bulgarien	1	4 000	4 000
Kroatien	3	19 000	6 300
Turkiet	31	106 050	3 420

Källa: Sugar Economy Europe 2005, Bartens

8.9 Världsproduktionen av socker

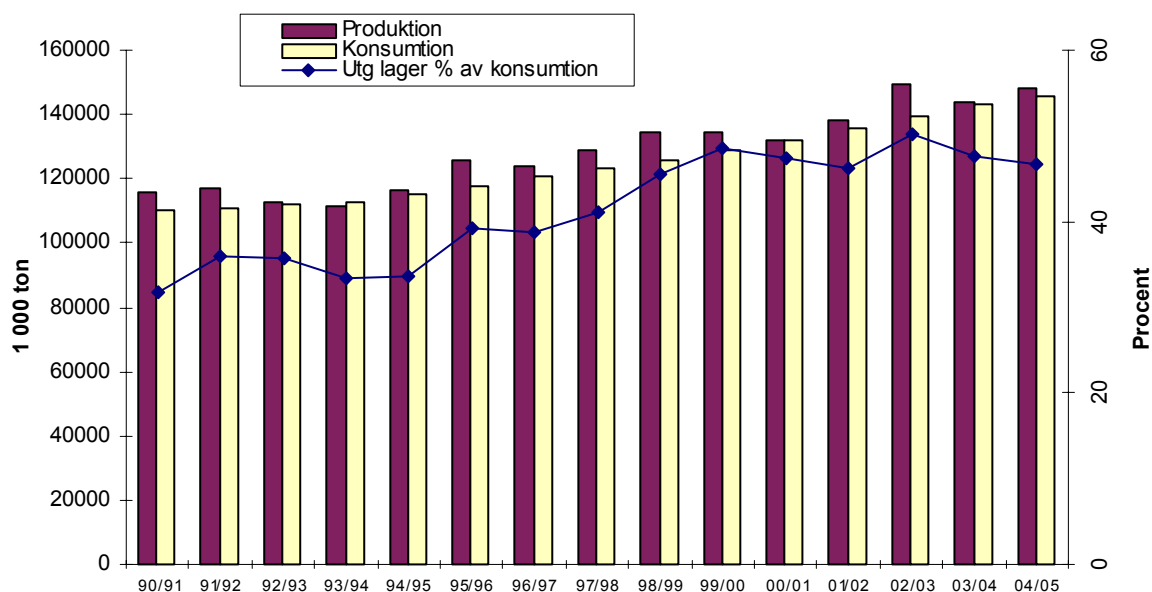
Preliminära uppgifter från F.O. LICHT i oktober 2004 för världsproduktionen av socker 2003/04 visar att produktionen förväntas minska med ca fem miljoner ton jämfört med föregående års nivå bland annat beroende på lägre skörd i Indien. Produktionen är beräknad till ca 144 miljoner ton, vilket innebär minskade världslager. Prognosen för 2004/05 pekar dock på en återhämtning i produktionen och beräknas uppgå till ca 148 miljoner ton. De tio största producentländerna i världen är Brasilien, Indien, EU, Kina, USA, Thailand, Australien, Mexico, Pakistan och Kuba. De största exportörerna i världen är Brasilien, EU, Australien, Thailand och Kuba. Konsumtionen för 2003/04 förväntas öka med drygt två procent jämfört med föregående medan en mindre konsumtionsökning förväntas 2004/05. I tabell 8.21 redovisas skörd och produktion i världen för 1999/00 – 2004/05.

Tabell 8.21 Världsproduktion och konsumtion 1999/00-2004/05, 1 000 ton råsockervärde
World production and consumption 1999/00-2004/05, 1 000 metric tons raw sugar value

	1999/00p	2000/01p	2001/02p	2002/03p	2003/04p	2004/05p
	sep-aug	sep-aug	sep-aug	sep-aug	sep-aug	sep-aug
Ing. lager	57 597,7	62 431,5	62 384,9	62 585	70 113,1	68 232,8
Produktion	134 563,0	131 848,2	138 013,4	149 339,0	143 983,1	148 031,6
Import	41 445,7	44 025,8	45 352,5	48 585,8	47 969,6	50 069,9
Konsumtion	128 592,3	131 717,4	135 598,5	139 511,1	143 261,4	145 548,6
Export	42 582,6	44 203,3	47 567,3	50 884,5	50 571,7	52 952,3
Utg. Lager	62 431,5	62 384,9	62 585,0	70 113	68 232,8	67 833,5
Produktion, förändring i procent	+0,05	-2,02	+4,68	+8,21	-3,59	+2,81
Konsumtion, förändring i procent	+2,21	+2,43	+2,95	+2,89	+2,69	+1,60
Utg. lager i procent av konsumtion	48,55	47,36	46,15	50,26	47,63	46,61

Källa: F.O. LICHT

I figur 31 redovisas världsproduktion, konsumtion och världslagren av socker för perioden 1990/91 till 2004/05. Av diagrammet framgår att lagren är fortsatt höga och att de även för 2003/04 och 2004/05 kommer att överstiga (med bred marginal) en kvantitet som motsvarar 30 procent av konsumtionen, vilket brukade anges som normal lagerhållning i världen.

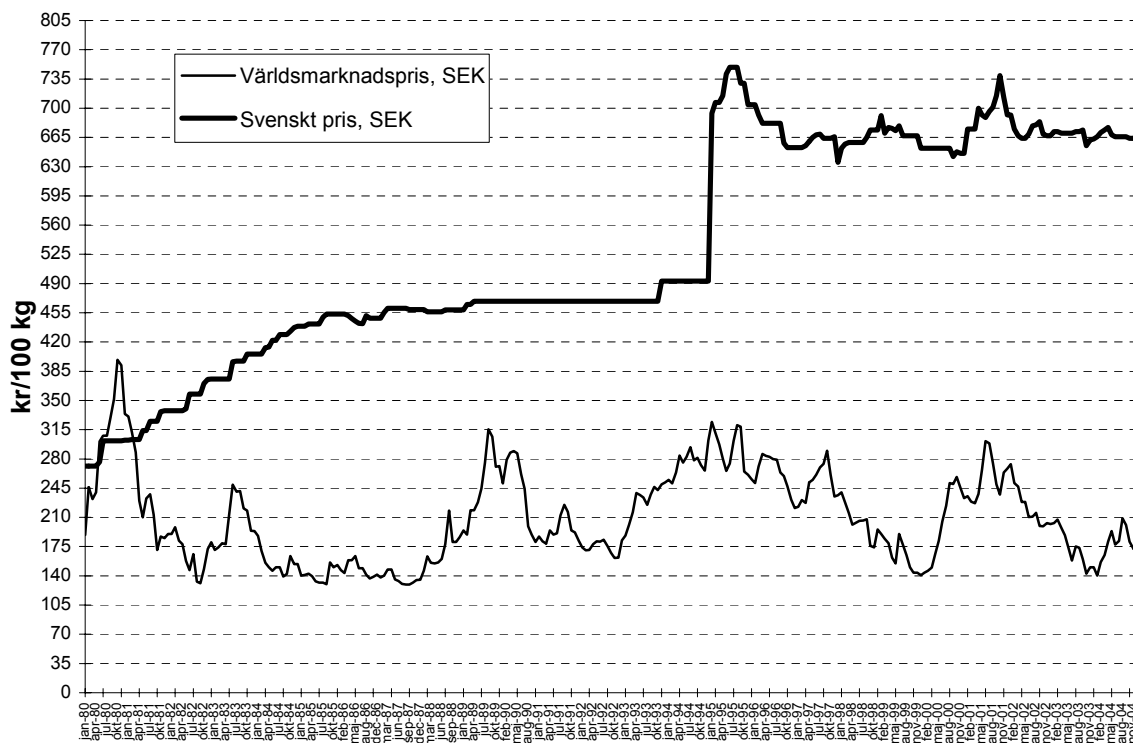

Figur 31 Produktion, konsumtion och utgående lager för världen 1990/91-2004/05

World production, consumption and ending stocks 1990/91-2004/05

Källa: F.O. LICHT

Världsmarknadspriset (spotpris) och svenskt pris (DSAB:s listpris den första i månaden) för vitsocker framgår av figur 32.

Figur 32 Prisutveckling vitsocker 1980-2004, kr/100 kg

Price development for white sugar 1980-2004, SEK/100 kilos

Källa: Egen sammanställning

9 ÖVRIGA GRÖDOR

9.1 Bruna bönor

Odlingen av bruna bönor sker främst på Öland, men viss odling förekommer även i Skåne och på Gotland. Odlingen sker på kontrakt mellan odlare och uppköpande handel, det vill säga Kalmar-Ölands Trädgårdsprodukter (KÖTP) och Ölands Frö AB. Handeln köper in varan direkt efter skörd för att sedan rensa, torka och lagra den. I tabell 9.1 redovisas den odlade arealen bruna bönor mellan 1993 och 2004. Arealen för 2003 uppgick till 767 hektar, vilket var ca sju procent lägre än 2002. Arealen för 2004 beräknas minska till 750 hektar. Skörden för 2003 blev ca 13 procent lägre än föregående år. För 2004 beräknas skörden bli något högre och uppgå till ca 1 265 ton.

Den totala konsumtionen av bruna bönor uppgår till ca 3 000 ton per år. Import täcker det resterande behovet. Importen sker i huvudsak ifrån Holland. Bruna bönor kan ersättas i vissa maträtter med en så kallad Red Kidney-böna som importeras från USA. Kvaliteten på de importerade bönorna är dock jämförelsevis lägre än de inhemska odlade bönorna.

Tabell 9.1 Areal, totalskörd och hektaravkastning 1993-2004, ha, kg/ha och ton

Area, total harvest and yield per hectare 1993-2004, ha, kilos/ha and metric tons

År	Areal, ha	Hektaravkastning, kg/ha	Totalskörd, ton
1993	1 219	1 940	2 365
1994	1 159	1 526	1 769
1995	709	1 206	855
1996	690	1 436	991
1997	921	1 533	1 412
1998	938	1 481	1 389
1999	872	1 416	1 235
2000	835	1 450	1 211
2001	756	512	387
2002	717	1 856	1 331
2003	767	1 512	1 160
2004	750	1 687	1 265

Källa: SCB fr.o.m. 1995 avseende areal, KÖTP och Ölands Frö innan 1995 samt för skördestatistiken

9.1.1 Regleringen i EU

Från och med 2005 ingår även bruna bönor i det nya enhetliga jordbruksstödet med frikopplat respektive produktionskopplat stöd (se även kapitel 1). Stödrättigheten avseende bruna bönor är inte förenad med några produktionskrav. Ett miljöstöd för odling av bruna bönor kan dock erhållas, efter att vissa villkor avseende odlingen är uppfyllda. Bidraget till bruna bönor är fastställt till 2 700 kronor/hektar. Beroende på WTO-avtalets effekter tillämpas från och med 2000/01 ingen tull vid import av bönor till EU.

9.2 Utsäde, vallväxtfrö

Vallfröodling förekommer i stort sett över hela landet. Frö för jordbruksändamål utgör ca 85 procent av arealen och resterande del odlas för grönytor (gräsmattor, golfbanor och dylikt). 2003/04 odlades utsäde från motsvarande 12 300 hektar. För 2004/05 visar preliminära uppgifter på en fröareal i nivå med fjolåret.

Tabell 9.2 Vallfröareal i Sverige 1994-2004, ha

Ley seed area in Sweden 1994-2004, ha

År	Hektar	År	Hektar
1994	8 200	2000	8 900
1995	7 800	2001	10 300
1996	7 900	2002	12 600
1997	8 500	2003	12 300
1998	9 000	2004 prel.	12 400
1999	8 200		

Källa: SCB

Totalt för hela EU uppgår odlingen av vallfrö till drygt 300 000 hektar. Ledande producentländer är Danmark, Spanien, Frankrike och Tyskland.

9.2.1 Regleringen i EU

Från och med 2005 ingår även utsäde i det nya jordbruksstödet (se även kapitel 1) som medger att produktionsstödet för utsädesstödet läggs om till ett enhetligt jordbruksstöd (arealbaserat stöd). Det kommer att bli möjligt för medlemsländerna att frikoppla stödet ifrån produktionskravet. Valmöjligheten att behålla produktionskopplingen för stödet till 100 procent finns dock också för utsäde. I Sverige har stödet för utsäde frikopplats helt och hållet, vilket innebär att hittillsvarande utsädesstöd har avskaffats eftersom inget produktionskrav längre finns för stödrättigheten. Hittillsvarande stödsystem (fram till 2005) består av ett odlingsstöd uttryckt som ett fast bidrag för vissa godkända sorter för certifiering av utsäde. Syftet med detta stöd är att hålla priserna för utsädesproduktionen inom gemenskapen konkurrenskraftiga med världsmarknadspriserna och därigenom tillförsäkra odlaren en skälig inkomst. Från och med marknadsåret 2002/03 införde EU en budgetstabilisator för utsäde. Beslutet innebär att de totala budgetkostnaderna inte får överskrida en viss historisk nivå som i princip baseras på genomsnittet för perioden 1996 - 2000. Stabilisatorn ska tillämpas för respektive medlemsland vilket i praktiken kommer att fungera som en produktionskvot. För Sveriges del innebär det att stödet inte får överskrida en frömängd på ca 8 300 ton. Om kvoten överskrids ska stödet reduceras. Vidare skyddas vallfröodlingen av tullar vid import. Tullnivån uppgår dock endast till 0,7 - 2,5 procent.

I tabell 9.3 redovisas stödberättigad frömängd i såväl EU-15 som i de anslutande tio länderna. I tabell 9.4 redovisas de olika stöden för de vanligaste sorterna som odlas i Sverige.

Tabell 9.3 Stödberättigad frömängd fr.o.m. 2004, ton*Seed volume entitled to support from 2004, metric tons*

Land	Utsädesfrö (exkl. risutsäde)	Land	Utsädesfrö (exkl. risutsäde)
Belgien	10 077	Luxemburg	865
Tyskland	31 654	Estland	379
Spanien	23 976	Lettland	1 086
Frankrike	52 981	Litauen	1 090
Nederländerna	35 856	Polen	5 800
Österrike	769	Slovakien	862
Portugal	300	Slovenien	369
Finland	5 853	Tjeckien	9 124
Sverige	8 132	Ungern	7 772
UK	17 910	Cypern	305
Grekland	3 846	Malta	300
Irland	1 016		
Danmark	93 697		
Italien	18 822		

Tabell 9.4 Odlingsstöd 2004, euro/100 kg och SEK/100kg*Cultivation aid for ley seeds 2003, EUR/100 kilos and SEK/100 kilos*

Sort	Stöd	Stöd
	euro/100 kg	SEK/100 kg
Alsikeklöver	45,89	422,63
Eng rajgräs	30,99	286,21
Hundäxing	52,77	487,37
Hybridrajgräs	21,13	195,15
Oljelin	22,46	207,43
Spånadslin	28,38	262,11
Rödklöver	53,49	494,02
Rödsvingel	36,83	340,15
Timotej	83,56	771,74
Fodervicker	30,67	283,26
Vitklöver (giganteum)	70,76	653,52
Ängsgröe	38,52	355,76
Ängssvingel	43,59	402,58

Källa: Jordbruksverket

För regleringsåret 2003/04 har ca 33 miljoner kronor betalats ut till de svenska vallfröodlarna. För 2004/05 beräknas bidraget till ca 35 miljoner kronor. Det totala utsädesstödet i EU beräknas till ca 104,2 miljoner euro för 2003/04 och till 109 miljoner euro för 2004/05.

Tabell 9.5 Utbetalda bidrag i Sverige inom vallfröstödet 1995/96-2004/05, milj. kr

Ley seed support paid in Sweden 1995/96-2004/05, mill SEK

År	Summa	År	Summa
1995/96	24,6	2000/01	21,3
1996/97	19,6	2001/02	33,7
1997/98	23,3	2002/03	35,6
1998/99	15,5	2003/04	32,9
1999/00	26,4	2004/05 prel.	34,5

Källa: EU-kommissionen

Tabell 9.6 Utbetalda bidrag totalt i EU inom vallfröstödet 1995/96-2004/05, milj. euro

Total ley seed support paid in the EU 1995/96-2004/05, mill. EUR

År	Summa	År	Summa
1995/96	91,82	2000/01	102,73
1996/97	92,02	2001/02	98,96
1997/98	93,30	2002/03	88,33
1998/99	108,00	2003/04 prel.	104,14
1999/00	96,90	2004/05 prog.	109,00

Källa: EU-kommissionen

9.3 Konservärter

Odling av konservärter förekommer främst i Skåne och Västsverige. Odlingen sker genom kontrakt med uppköpande handel. I tabell 9.7 redovisas arealer och skörd för perioden 1993-2004.

Tabell 9.7 Konservärter, areal och skörd 1993-2004, ha, kg/ha och ton

Tinned peas, area and yield 1993-2004, ha, kilos/ha and metric tons

År	Areal, ha	Hektarskörd, kg/ha	Totalskörd, Ton
1993	9 126	4 337	39 578
1994	9 051	4 238	38 354
1995	8 578	4 497	38 579
1996	8 821	5 575	49 178
1997	9 028	5 138	46 385
1998	8 524	4 043	34 460
1999	8 752	4 833	42 296
2000	8 524	4 499	38 355
2001	8 862	5 543	49 124
2002	8 909	5 008	44 615
2003	9 121	4 993	45 541
2004	9 350	4 694	43 888

Källa: SCB avseende areal; Findus, Toppfrys, Magnihill avseende skörd.

9.3.1 Regleringen i EU

Från och med 2005 omfattas även odlingen av konservärter av det enhetliga jordbruksstödet med frikopplat respektive produktionskopplat stöd (se även kapitel 1). Till skillnad från en del andra grödor inom detta nya system för jordbruksstöd gäller att endast den som under 2003 odlade konservärter har areal som är stödberättigad i det nya systemet. Vidare regleringsåtgärder för konservärter är en tull på 19,2 procent för beredda ärter och 8 - 13,6 procent för obearbetade vid import från tredje land.

9.4 Fiberväxter

Odlingen av lin för framställning av fibrer för textilieändamål förekommer i mycket liten omfattning i Sverige. Under 1950- och 1960-talen förekom dock odling av spånadslin på ca 2 000-4 500 hektar i landet. Före EU-inträdet har odlingen uppskattats till omkring fem hektar. 1998 hade emellertid arealen ökat till ca 320 hektar. Arealen fortsatte att öka och uppgick för 1999 till ca 1 320 hektar. Odlingen för 2000 minskade sedan till endast 21 hektar för att upphöra helt under 2001 - 2003. Under 2004 beräknas ca 30 hektar odlas med lin för fiberframställning. Ett beredningsföretag som kan bereda linhalmen till fibrer startade 1999 och fanns fram till 2000 i Laholm. På grund av olika problem lades sedan verket ned. Fyra nya beredningsföretag har blivit godkända inom stödsystemet i Sverige 2004/05. Ett av dessa beredningsföretag håller på att uppföras utanför Mariestad och ett annat planeras på Gotland. I samband med att hampa för industriändamål blev tillåtet i Sverige har en mindre odling

påbörjats under 2003 med ca 30 hektar och under 2004 med ca 140 hektar. Arealens utveckling och skördens storlek i både EU och Sverige framgår av tabell 9.9 – 9.11.

9.4.1 Regleringen i EU

Från och med 2005 ingår även spånadslin och hampa i det nya enhetliga jordbruksstödet med frikopplat respektive produktionskopplat stöd (se även kapitel 1). För spånadslin och hampa gäller dessutom att kontrakt med en beredare som anger att linet eller hampan ska beredas till fibrer måste finnas för att vara stödberättigad. Från och med regleringsåret 2001/02 och innan 2005 ingick fiberväxterna (spånadslin och hampa) i samma stödsystem som andra arealbaserade grödor (till exempel spannmål). Ett hektarstöd erhöles för odling av fiberväxter. Arealbidraget var detsamma som för spannmål. Beredningsstödet erhålls vid själva beredningen av fiberväxterna. Detta stöd är begränsat till maximala kvoter för varje medlemsstat. Respektive medlemslands kvoter framgår av nedanstående tabell.

Tabell 9.8 Stödberättigad kvantitet fibrer, ton

Fibre quantity entitled to aid, metric tons

Land	Långa linfibrer	Korta lin- och hampfibrer
Belgien	13 800	10 350
Tyskland	300	12 800
Spanien	50	20 000
Frankrike	55 800	61 350
Nederländerna	4 800	5 550
Österrike	150	2 500
Portugal	50	1 750
Finland	200	2 250
Sverige	50	2 250
UK	50	12 100
Summa EU-15	75 250	130 900
Estland	30	42
Lettland	361	1 106
Litauen	1 997	2 997
Polen	784	452
Slovakien	73	189
Slovenien	0	0
Tjeckien	1 295	1 764
Ungern	0	2 061
Summa EU-10	4 540	8 611
Summa EU-25¹	79 790	139 511

¹ Inkl 5 000 ton som årligen fördelas mellan Danmark, Grekland, Irland, Italien och Luxemburg

Beredningsstödet för långa fibrer ökas successivt från 100 euro/ton till 200 euro/ton under perioden 2001/02 - 2006/07. Motsvarande stöd för korta fibrer uppgår till 90 euro/ton för samma period. För 2002/03 uppgick de totala utgifterna avseende beredningsstödet för regleringen till 17,6 miljoner euro. Utgifterna för 2003/04 beräknas minska till 11,3 miljoner euro.

9.4.2 Areal och produktion i EU

I tabellerna 9.9 - 9.11 redovisas areal avseende spånadslin och hampa och produktionen av fibrer i EU.

Tabell 9.9 Areal (kontrakterad för beredningsstöd) spånadslin i EU 1995/96-2004/05, ha
Flax area in the EU 1995/96-2004/05, ha

Land	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05 prog
Belgien	10 948	10 522	11 664	11 202	12 198	13 355	16 887	15 316	19 309	19 306
Cypern	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	
Danmark	149	61	57	4	32	45	19	0	0	0
Estland	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)
Finland	104	383	903	613	604	1 016	365	192	97	67
Frankrike	54 673	44 556	45 400	43 708	48 000	55 108	68 117	68 434	76 656	82 000
Grekland	1)	1)	1)	1)	1)	1)	0	0	0	0
Irland	5	3	42	0	0	0	0	0	0	0
Italien	20	10	0	0	0	0	0	0	20	100
Lettland	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	2 800
Litauen	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)
Luxemburg	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)
Malta	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)
Nederländerna	4 420	3 813	3 977	3 306	3 568	4 016	4 428	4 053	4 616	4 500
Polen	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	9 000
Portugal	22	135	1 125	1 075	4 430	3 522	0	0	0	0
Slovakien	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)
Slovenien	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)
Spanien	11 497	46 613	49 045	92 202	126 226	13 898	457	55	0	0
Storbritannien	16 897	20 219	19 080	16 831	14 163	12 089	4 860	177	1 976	1 820
Sverige	5	3	47	320	1 327	21	0	0	0	30
Tjeckien	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	5 800
Tyskland	3 271	4 595	1 362	416	569	402	297	299	224	180
Ungern	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)
Österrike	1 370	1 102	780	542	336	450	132	171	142	130
Totalt	103 385	132 005	133 488	170 260	211 453	106 167	95 562	88 703	103 039	125 733

1) Uppgift saknas

Källa: EU-kommissionen

Tabell 9.10 Areal (kontrakterad för beredningsstöd) hampa i EU 1995/96 – 2004/05, ha
Flax area in the EU 1995/96-2004/05, ha

Land	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04 prel	2004/05 prog
Belgien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cypern	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)
Danmark	0	0	0	26	23	7	7	0	5	59
Estland	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)
Finland	0	2	53	1 218	264	59	113	33	10	10
Frankrike	6 143	7 588	10 980	9 682	10 500	7 700	7 010	7 730	9 452	8 400
Grekland	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Irland	0	0	23	28	22	6	0	0	0	0
Italien	0	0	0	255	197	151	155	239	872	1 000
Lettland	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)
Litauen	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)
Luxemburg	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)
Malta	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)
Nederländerna	933	893	1 322	1 055	872	806	969	2 106	1 470	100
Polen	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1 000
Portugal	0	0	0	770	185	4	0	0	0	0
Slovakien	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)
Slovenien	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)
Spanien	1 371	1 450	4 282	19 860	13 473	6 103	789	694	744	750
Storbritannien	1 119	1 697	2 293	2 532	2 500	2 245	3 303	1 409	2 438	1 400
Sverige	0	0	0	0	0	0	0	0	30	140
Tjeckien	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	150
Tyskland	0	1 362	2 766	3 553	4 003	2 967	1 901	2 035	2 628	1 550
Ungern	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	1)	500
Österrike	1)	1)	1)	1)	1)	1)	848	310	352	450
Totalt	9 566	12 992	21 719	38 979	32 328	20 335	15 095	14 555	18 000	15 509

1) Uppgift saknas

Källa: EU-kommissionen, Jordbruksverket.

Tabell 9.11 Produktion av bearbetade linfibrer och hampfibrer för textilier i EU-15 1995/96, 2002/03 och 2003/04, ton

Production of flax fibre for textiles in the EU 1995/96, 2002/03 and 2003/04, metric tons

	1995/96	2002/03 prel.	2003/04 prel.
Linfibrer	103 750	120 183	89 841
Hampfibrer	41 250	12 481	6 790

Källa: EU-kommissionen

De största producentländerna inom EU är Frankrike som står för nästan 80 procent av EU:s totala produktion av fibrer, därefter kommer Belgien och Nederländerna.

9.5 Torkat foder

Torkat foder är proteinrika foderväxter som skördas och därefter torkas, oftast med hetluft (grönmjölspelletts).

9.5.1 Regleringen i EU

Från och med 2005 kommer det nuvarande stödet för torkat foder att omfördelas mellan odlare och bearbetningsindustri. Hälften av stödet kommer att ingå i det enhetliga jordbruksstödet som frikopplas och grundas på tidigare leveranser till industrin. Den andra hälften utgår som ett bearbetningsstöd på 33 euro/ton. Bearbetningsstödet omfattar lusern, klöver, esparsett, lupin, vicker och liknande foderprodukter samt proteinkoncentrat framställt av saft av lusern och gräs. Varan ska uppfylla EU:s kvalitetskrav, bland annat ska råproteinhalten i torrsubstansen vara högre än 15 procent. En maximal kvantitet för vilken stöd kan utbetalas för finns också. För EU totalt utnyttjades ca 104 procent av den totala kvoten under 2003/04, se följande tabell.

Tabell 9.12 Produktion av torkat foder och kvotutnyttjande 2003/04, ton och %

Dried fodder production and use of production quota 2003/04, metric tons and %

Land	Produktion, ton	Kvot, ton	Utnyttjande av kvot, %
Belgien/Lux	2 743	8 000	34
Danmark	124 316	334 000	37
Tyskland	250 821	421 000	60
Grekland	48 823	32 000	153
Spanien	2 058 269	1 224 000	168
Frankrike	1 193 269	1 455 000	82
Irland	4 953	5 000	99
Italien	661 845	523 000	127
Nederländerna	169 889	285 000	60
Österrike	1 292	4 400	29
Portugal	43	5 000	1
Finland	964	3 000	32
Sverige	8 075	11 000	73
Storbritannien	45 262	102 000	44
Totalt EU	4 570 564	4 412 400	103,6

Källa: EU-kommissionen

För 2003/04 uppgår utgifterna preliminärt till 318 miljoner euro. Kostnaderna för 2004/05 beräknas till ca 386 miljoner euro.

I och med EU:s utvidgning 2004 har de nya medlemsstaterna blivit tilldelade produktionskvoter för torkat foder. Storleken på dessa redovisas i tabellen nedan.

Tabell 9.13 Produktionskvoter för nya medlemsländer, ton*Dried fodder production quotas for new member states, metric tons*

Land	Produktion, ton
Tjeckien	27 942
Litauen	650
Ungern	49 893
Slovakien	13 100
Polen	13 538

Tabell 9.14 Utbetalade bidrag i EU inom stöd till torkat foder 1995/96-2004/05, milj. euro*Dried fodder aid paid in the EU 1995/96-2004/05, mill. EUR*

År	Summa	År	Summa
1995/96	312	2000/01	309
1996/97	297	2001/02	313
1997/98	307	2002/03	311
1998/99	307	2003/04 prel.	318
1999/00	313	2004/05 prog.	386

Källa: EU-kommissionen

I Sverige gjordes utbetalningarna inom stödet till torkat foder under 2003/04 om 4,7 miljoner kronor. Motsvarande utbetalningar för 2004/05 är beräknat 5,5 miljoner kr. Stödet till Sverige under perioden 1995/96-2004/05 redovisas i tabell 9.15.

Tabell 9.15 Utbetalade bidrag i Sverige inom stöd till torkat foder 1995/96-2004/05, milj. kr*Dried fodder aid paid in Sweden, 1995/96-2004/05, mill. EUR*

År	Summa	År	Summa
1995/96	4,0	2000/01	4,7
1996/97	6,5	2001/02	4,9
1997/98	3,1	2002/03	5,3
1998/99	4,1	2003/04	4,7
1999/00	3,4	2004/05 prog.	5,5

Källa: Jordbruksverket

Jordbruksverkets rapporter 2004

1. Förutsättningar för en minskning av växthusgasutsläppen från jordbruket
2. Kvalitetskriterier för våtmarker i odlingslandskapet – kriterier för rening av växtnäring med beaktande av biologisk mångfald och kulturmiljö
3. Administrativa konsekvenser av MTR
4. Analys av den veterinära situationen – med en arbetsmarknadsprognos fram till år 2020
5. Tre nya miljöersättningar – Hur blev det? Rapport från projekt CAP:s miljöeffekter
6. Den svenska livsmedelsindustrins syn på nutid och framtid – Enkät- och intervjuundersökning hösten 2003
7. Konsumtionen av livsmedel och dess näringsinnehåll – Uppgifter t.o.m. år 2002
8. Jordbruksverkets foderkontroll 2003 – Feed control by the Swedish Board of Agriculture 2003
9. Livsmedelsexport – förutsättningar och möjligheter
10. Återfunnen mångfald för framtida bruk – Verksamhetsberättelse för POM 2003
11. Skötsel och restaurering av betesmarker och slåtterängar – En sammanställning av den regionala naturvårdens kunskaper och erfarenheter
12. Förändringar av behörighetsutbildningarna
13. Marknadsöversikt – olivolja och bordsoliver
14. Differentiering mellan u-länder i WTO
- 14 (GB) Differentiation Between Developing Countries in the WTO
15. Kompetensutveckling av lantbrukare inom miljöområdet – KULM, verksamhetsåret 2003
16. 2003 års jordbrukspolitiska reform – Effekter av frikopplingen på produktion och strukturutveckling
17. Införande av obligatoriskt funktionstest för lantbrukssprutor och fläktsprutor
18. Datakällor och metoder för studier av nedlagd jordbruksmark
19. Mål för ekologisk produktion 2010
20. Identifiering och registrering av hästar
21. Marknadsöversikt – Etanol, en jordbruks- och industriprodukt
22. Riktlinjer för gödning och kalkning 2005
23. Mer småbiotoper i slättbygden – förslag till en strategi för ökad biologisk mångfald

Rapporten kan beställas från
Jordbruksverket,
551 82 Jönköping
Tfn 036-15 50 00 (vx)
Fax 036 34 04 14
E-post: jordbruksverket@sjv.se
Internet: www.sjv.se

ISSN 1102-3007
ISRN SJV-R-04/24-SE
SJV offset, Jönköping, 2004
RA04:24